

SAN JUAN

¹ Ja kas nabey tok ni majun nak ta tz'ucarsan ni c'o chi wi' tri' ja Ralc'walaxel ja nk'alasani jani' rna'oj ja Dios. Xa jun quibanon ruq'uin ja Dios in ni Dios wi' arja' chakaja'. ² Ja tok majun nak ta tz'ucarsan ni xa jun wi' quibanon ruq'uin ja Dios. ³ In yataj tre rmal ja Dios chi arja' tz'ucarsani ja caj in rwach'ulew. Ni majun nak ta ja tz'ucarsan ja maquita arja' tz'ucarsani. ⁴ Arja' Yo'l c'aslemal in ja c'aslemal nuya' jari' cani' jun nimplaj luz. Jari' luz ni rsakirsanto wi' quebey ja winak ojer ⁵ in camic rmajon rsakirsaxic quewi' canma ja winak chipan ja k'ekumal in ni ma cowinnak ta wi' ja k'ekumal trij ja luz chi rchupun ta.

⁶ C'o c'a jun achi tak rmal ja Dios, Juan rubi'. ⁷ Ja samaj ja yataj tre ja Juan chi nuya' rbixic nak rbanic ja Ralc'walaxel ja nsakirsan quebey ja winak utzc'a chi canojel ja winak tok xtiquic'axaj nyuke' quec'u'x ruq'uin ja Ralc'walaxel. ⁸ Ja Juan ma arja' ta ja luz pro xarwari' tak rmal ja Dios chi nuya' rbixic nak rbanic ja luz. ⁹ Jari' luz ja kas mero luz xin Dios pi wawe' chwach'ulew, arja' ja nsakirsani quewi' canma ja winak canojelal.

¹⁰ Xurq'ueje'e ja Ralc'walaxel wawe' chwach'ulew in masqui arja' tz'ucarsani ja rwach'ulew pro ja winak ja rec'o chwach ja rwach'ulew ma xquinimaj ta chi arja' ja luz xin Dios. ¹¹ Xurq'ueje' chiquicojol ja rtinamit pro eje'e' ma xquinimaj ta. ¹² Pro kanojelal ja xokniman rxin, kanojelal ja yuke' kac'u'x ruq'uin, arja' xuya'

chake chi xokoc ok ralc'wal Dios, ¹³ xuya' chake chi xokalax chic jutij pro ja c'ac'a c'aslemal ja yatajnak chic chake jari' ma c'amonpi ta chake cumal ja kati't kamama', ma xyataj ta chake cumal ja katata' kate', ni majun winak yo' ta chake, solo Dios yowi.

¹⁴ Ja Ralc'walaxel ja nk'alasani jani' rna'oj ja Dios arja' kajto, xoc kach winak, q'ueje' chikacojol. Katz'at ruq'uin kawach chi ja rc'aslemal arja' mero rc'aslemal ja Dios, junan ruq'uin ja rc'aslemal Dios Tatixel, mchita jun ralc'wal ja Tatixel ja queri' chi ta. Arja' nojnak ja rutzil xin Dios pa ranma, nojel ja nuch'ob, nojel ja nbij in nojel ja nuban ni katzij wi'. ¹⁵ Arja' ya' rbixic rmal ja Juan, quewa' xbij ja Juan chique ja winak ri': — Jari' achi xinbij chewe ja tok quewa' xinbij chewe ri', c'o na jun ja maja'n tumaj rsamaj, arja' más na nim ruk'ij chinwach anin. Queri' nbij chewe como arja' ni c'o chi wi' ja tok maja'n quinalaxi masqui anin in nabey winak chwach, xinche' chewe, ne'e ja Juan.

¹⁶ Ja Ralc'walaxel janila nojnak ja rutzil xin Dios pa ranma in jari' utzil ocnak chic chake ajoj in xa jani' npi más npi más pa tak kanma in xa sipan chake. ¹⁷ Ja Moisés arja' yowi ja ley xin Dios pro ja Jesucristo arja' c'amyonto ja rutzil ja nsipaj ja Dios, arja' c'amyonto ja totajem ja ni katzij wi' chi totajem. ¹⁸ Ni majutij c'o ta jun winak tz'atyon ta rwach ja Dios pro ja Ralc'wal Dios ja ni xarwari' jun arja' c'o pa ranma ja Tatixel, xa jun quibanon ruq'uin in arja' rk'alatan chikawach jani' rna'oj ja Dios.

* * * * *

19 Ja Juan arja' xetakel jule' achi'i' ruq'uin cumal ja raj Israel chi nec'axax tre nak ja rocnak wi'. Pa Jerusalén xe'elel wi' ja rachi'i', jule' chique e sacerdote in jule' chic chique e levita. Ja tok xe'ekaj ruq'uin ja Juan quewa' quibij tre ri': —¿Nak chi at achi'al? xeche' tre. 20 Arja' bien xk'alasaj chiquewach chi ma arja' ta ja Cristo. 21 In quibij chic tre:

—¿Nak c'a atocnak wi', la maxta c'a atat ja rat Elías? xeche' chic tre.

—Mni, ne'e ja Juan chique. In quibij chic tre:

—¿La maxta c'a atat ja rat profeta ja bitajnak can chake chi natpi na? xeche' chic tre.

—Mni, ma anin ta chakaja', ne' chic chique. 22 In quibij chic jutij tre:

—¿Nak c'a ja kas atocnak wi'? Tabij chake nak abanic utzc'a chi c'oli nekabij chique ja retakyonto kaxin awq'uin, xeche' tre. 23 Ja c'a Juan xbij chique:

—Ja nbanic anin jari' rtz'iban can ja profeta Isaías ojer quewari': —C'o jun achi nurak na ruchi' pa jun lugar ja bar kas talan wi' in quewa' nbij chique ja winak ri': —Techomarsaj ja rec'aslemał chi raybexic ja kajaw Dios, ne' chique. Jawa' ja tz'ibtajnak can, anin c'ari' ja nrak nuchi', ne'e ja Juan chique.

24 Ja rachi'i' ja retakonel ruq'uin ja Juan ec'o jule' fariseo etakyonel quixin. 25 In quibij chic tre:

—Ja wi ma atat ta ja rat Cristo in wi ma at Elías ta in nixtac'a at profeta ta ja kayben chi npi na ¿nak c'a tre tok ne'aban bautizar ja winak? xeche' chic tre. 26 Ja c'a Juan xbij chique:

—Ja ranin ya' ncoj ja tok nenuban bautizar ja winak pro ja camic c'o jun checojol jari' más chi na nim ruk'ij xarwari' mta enaben chi queri'. ²⁷ Anin xa rbixic nya' ja samaj xin Dios ja xtumaj rbanic arja' como más chi na nim ruk'ij arja' chinwach anin, nixtac'a yatal ta chwij xquintiloc ta ruq'uin chi rquiric ja rc'amal rxajab. Queri' xbij chique.

²⁸ Jawa' tzij bantaji ri' chipan jun lugar rbina'an Betábara ja c'o chic chajuparaj binelya' rbina'an Jordán, tri' ntajin wi' ja Juan chi neruban bautizar ja winak.

²⁹ Ja c'a chi rcab k'ij ja Juan xutz'at pon ja Jesús chi xajalal maja'n turkaj ruq'uin in quewa' xbij chique ja winak ri':

—Tetz'ata' mpe' ja rachi le', arja' noc na cani' jun carnelo ja nban sacrificar chwach ja Dios, arja' takonto wawe' chwach'ulew rmal ja Dios chi nurchupu' kaj ja kil kamac kanojelal ja rok winak.

³⁰ Ja c'ala' ja nbin chic chewe chi nurbana' na ja samaj xin Dios in más chi na nim ruk'ij arja' chinwach anin. Anin in nabey winak chwach pro arja' ni c'o chi wi' tri' ja tok maja'n quinalaxi. Queri' nbin chewe. ³¹ Anin nabey mta nnaben chi arja' ja To'onel ja takonto rmal ja Dios pro rmal arja' tok inpenak camic, rmal arja' tok nmajon quibanic bautizar ja winak tre ya'. Queri' nmajon rbanic utzc'a chi ajoj ja rok aj Israel nkotakij chi arja' ja To'onel ja takonto rmal ja Dios, ne'e ja Juan chique. ³² In xbij chic chique:

—Anin xintz'at ja rEspíritu Santo penak chicaj cani' jun ajsakaxic' kajto trij in q'ueje' ruq'uin.

³³ Pro ja nabey mta nnaben chi arja' ja To'onel ja

takonto rmal ja Dios pro jari' k'alasax chinwach rmal ja Dios. Ja c'a Dios arja' intakyonto chi nenuban bautizar ja winak tre ya' in quewa' xbij chwe ri': —Ja tok xtatz'at ja rachi ja xtikajto ja rEspíritu Santo trij in xtiq'ueje' ruq'uin, arja' c'ari' xtibano bautizar quixin ja winak tre ja rEspíritu Santo. Queri' xbij chwe, ³⁴ in caní' xbij chwe ni queri' xintz'at in camic nbij chewe chí jala' jun achi le' arja' ja Ralc'wal Dios. Queri' xbij ja Juan chique ja winak.

³⁵ Ja c'a chi rcab k'ij c'o chic jutij ja Juan chipan ja lugar e rachbil e ca'i' rdiscípulo. ³⁶ Peti ja Jesús, k'ax cuq'uin ja winak. Ja c'a Juan tok xutz'at ja Jesús quewa' xbij chique ja winak ri':

—Tetz'ata' mpe' ja rachi le', arja' noc na caní' jun carnelo ja nban sacrificar chwach ja Dios. Queri' xbij chique. ³⁷ Ja c'a re ca'i' discípulo rxin ja Juan eje'e' tok quic'axaj chi queri' xbij xetre'el trij ja Jesús. ³⁸ Ja c'a Jesús tok ca'y can trij xerutz'at chi etran trij:

—¿Nak necanoj? ne' chique.

—Rabí ¿bar atc'o wi'? xeche' tre. (Rabí tibij tzij Maestro.) ³⁹ In bix chique rmal ja Jesús:

—Jo', quixtre' chwij, tekatz'ata' ja bar inc'o wi', xeche'xi. Queri' queban xetre'el trij. Xe'ekaji ja bar c'o wi' in jari' k'ij xeq'ueje' ruq'uin, a las cuatro chi lari' xin takak'ij.

⁴⁰ Ja re ca'i' achi'i' ja xec'axani ja xbij ja Juan in xetre'el trij ja Jesús, jun chique rbina'an Andrés ja rch'alal ja Simón Pedro. ⁴¹ Be chanim ja rAndrés ruq'uin ja Simón ja rch'alal in quewa' xbij tre ri':

—Camic kawil ja Mesías, ne' tre. (Mesías tibij tzij Cristo.) ⁴² C'ac'ari' xuc'amel ruq'uín ja Jesús. Ja c'a tok xe'ekaji kas tz'elwachixi ja Simón rmal ja Jesús in quewa' bix tre ri': —Atat at Simón, at rc'ajol ja Jonás pro nyataj chi na jun ja bi'aj chawe Cefas natche'xi. (Cefas tibij tzij Pedro owi abaj.)

⁴³ Ja c'a chi rcab k'ij chic ja Jesús nuch'ob chi nbe chipan ja departamento Galilea. C'ac'ari' be ruq'uín ja Felipe in xbij tre:

—Jo', cattare'el chwij, ne' tre. ⁴⁴ Ja Felipe arja' aj Betsaida. Ja Betsaida jari' quitinamit ja rAndrés in Pedro, pa rcuenta Galilea c'o wi'. ⁴⁵ Be ja Felipe ruq'uín ja Natanael in quewa' xbij tre ri':

—Camic kawilon chic ja To'onel ja tz'ibtal can chi npi na, ja tz'ibtal can chipan ja ley xin Dios rmal ja Moisés in tz'ibtal can chakaja' cumal ja jule' chic profeta. Ja wa'an ari' ja Jesús ja raj Nazaret ja rc'ajol ja José, ne' tre. ⁴⁶ Ja c'a Natanael arja' xbij:

—¿La c'ol ek jun achi nwinakar na tri' pa Nazaret ja congana buena? ne'e.

—Jo' mpe', tekatzata', ne'xi rmal ja Felipe in xebe. ⁴⁷ Ja c'a tok xe'ekaji tz'ati ja Natanael rmal ja Jesús in quewa' xbij ja Jesús ri':

—Tetz'ata' mpe' ja Natanael le', arja' jun achi aj Israel pro ni katzij wi' chi aj Israel, arja' jun utzlaj achi in ni mta wi' jun engaño nuban. Queri' xbij ja Jesús. ⁴⁸ Ja c'a Natanael tok xc'axaj ja bix tre rmal ja Jesús quewa' xbij tre ri':

—¿Nak tre awotak taka'an nwach? ne' tre.

—Atat tok maja'n catesiq'uixto rmal ja Felipe tokori' xatnutz'at chi at tz'ubul chuxe' jun che' higuera, ne'xi rmal ja Jesús.

⁴⁹ —Rabí, camic bien ch'obtaj mwal chi atat ja rat Ralc'wal Dios, atat ja rat Rey kaxin ja rok aj Israel, ne'e ja Natanael tre.

⁵⁰ —Taka'an jurata xinanimaj rmal ja xinbij chawe chi xatnutz'at chi attz'ubul chuxe' ja che'. Pro c'o na nimak tak milagro natz'at na ja más chi na nimak chwach ja cani' xatz'at camic ri', ne'xi rmal ja Jesús. ⁵¹ C'ac'ari' xbij chic chique:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', netz'at na ja caj jakali, ne'etz'at na ja ángel xin Dios chi nejote'e in nexule'to pro mwal anin nyataj chique chi nqueban queri', mwal anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak, queri' xbij chique.

2

¹ Ja c'a chi rox k'ij c'o jun c'ulbic bantaji, ja c'a rute' ja Jesús c'o tri'. Jari' c'ulbic bantaj chipan ja tinamit Caná ja c'o pa rcuenta Galilea. ² In chakaja' banon invitar ja Jesús e rachbil ja rdiscípulo. ³ Pro chaka jalal tok q'uisi ja vino in bix tre ja Jesús rmal ja rute':

—Pakasa' vino q'uisi, ne'xi.

⁴ —Ixok, taka'an ma junan ta nkach'ob awq'uin, maja'n wa'an terila' ja tiempo chi ja winak xtico-takij nak nbanic, ne' tre. ⁵ C'ac'ari' ja rute' xbij chique ja ilinela':

—Xa nak ta nbij ja Jesús chewe tebana', ne' chique.

⁶ Tri' c'o wi' waki' rc'olbal tak ya', abaj ocnak, ja jujun c'o la wuku' waxaki' cucu' ya' nbe chipan. Ja rsamaj noc wi' ja ya' jari' banbal quicostumbre ja raj Israel ja nquich'ach'ojirsbej nakun je'e ja cani'

nrajo' ja quireligión chi nqueban. ⁷ Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ja ilinela' ri':

—Tenojsaj ja rc'olbal tak ya' le', ne' chique. In queri' queban, xequic'ama'to ja ya', quinojsaj. ⁸ Ja c'a tok nojstaj cumal c'ac'ari' bix chic chique rmal ja Jesús:

—Camic tepulu'el jule', jec'utu' chwach ja rachi ja pa'l trij ja wa'im xin c'ulbic, xeche'xi. In queri' queban, quepulel. ⁹ Ja ilinela' ja xepulu'el ja ya' eje'e' cotak chi q'uextaji ja ya' in xoc vino pro ja rachi ja pa'l trij ja wa'im xin c'ulbic arja' ma rotak ta. Tok xuna' ja vino chi congana buena c'ac'ari' xsiq'uij ja rachi ja c'ule'e' ¹⁰ in quewa' xbij tre ri':

—Canojel ja winak ja nechomini ja nimak tak wa'im eje'e' utzlaj vino ja nquecoj nabey tok nmatjaji ja wa'im. Ja c'a tok q'uiy chic ja vino quitijon chic ja winak c'ac'ari' nya' chic chique ja vino ja ma kas ta buena. Pro ja ratat camic c'a pa rq'uisbal taka'an xacoj ja vino ja más chi na utz. Queri' xbij tre.

¹¹ Jawa' nabey milagro xuban ja Jesús, pa Caná xuban wi' ja c'o pa rcuenta Galilea, jawa' xc'utbej chiquewach ja rdiscípulo chi congana nim ruk'ij in yuke' quec'u'x ruq'uin.

¹² Ja Jesús tok tzur can rmal awa' wari' c'ac'ari' be chipan ja tinamit rbina'an Capernaum rachbil ja rute' e rachbil chakaja' ja rch'alal in ja rdiscípulo. Ja c'a tok xe'ekaji, tri' xeq'ueje' wi' jun ca'i' k'ij.

¹³ Ja tok nnakajinto ja nmak'ij pascua quixin ja raj Israel be ja Jesús pa Jerusalén. ¹⁴ Ja c'a tok xekaji xoc chipan ja nimlaj templo xin Dios. Chipan ja templo ec'o jule' winak quimajon

quic'ayixic wacax, carnelo, palomax in ec'o jule' q'uexol tak pwok chakaja'. ¹⁵ Ja Jesús xbanla' jun asial in tok tzur rmal xe'erasajto ja winak chipan ja templo, majun xuto' ta ri', in xe'erasajto chakaja' ja carnelo e cachbil ja wacax. Ja c'a q'uexol tak pwok eje'e' chicax chiquewach ja quipwok rmal in ch'akix pa tok'ulew ja quimesa chakaja'. ¹⁶ C'ac'ari' xbij ja Jesús chique ja rajc'ay tak palomax: —Que'ewasajel jutz'it ja wari', ma teban ta tre ja rochoch ja nata' Dios cani' jun mercado, ne' chique. ¹⁷ Ja c'a rdiscípulo tok quic'axaj ja xbij xurkaj chique ja tzij ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Congana nti'on chwe ja tok matiban respetar ja rawochoch in xa rmalari' tok xtiqueban pokon chwe ja winak, ne'e ja Cristo tre ja Tatixel. Queri' ja tz'ibtal can. ¹⁸ Ja c'a raj Israel quibij tre ja Jesús:

—¿Nak c'a nac'utbej chikawach chi c'ol ak'a' tre ja c'a xaban chipan ja templo ri'? xeche' tre.

¹⁹ —Teyojo' mpe' ja templo ri' in ja ranin xa chi oxí' k'ij nyic chi wi' jutij, ne'e ja Jesús chique. ²⁰ Ja c'a raj Israel quibij tre:

—Jawa' templo ri' tuban cuarentiséis juna' maj-tajnakto rbanic in ¿nak moda c'ari' chi xa chi oxí' k'ij nayic chi wi' jutij atat? xeche' tre. ²¹ Pro ja templo ja xnataj ja Jesús jari' ja rcuerpo arja'. ²² Ja c'a tok c'astajnak chic chiquicojol camnaki' bien xurkaj chique ja rdiscípulo ja rbin can tre ja templo chi xa chi oxí' k'ij nuyic chi wi' jutij. Quinimaj ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios ojer in quinimaj chakaja' ja tzij ja rbin can ja Jesús.

²³ Ja c'a tok majtaji ja wa'im rxin ja nmak'ij

pascua chipan ja tinamit Jerusalén tri' q'ueje' wi' ja Jesús in e q'uiy chique ja winak yuke' quec'u'x ruq'u'in rmal ja milagro ja xuban je'e chiquewach.

²⁴ Pro ja Jesús arja' ma xyuke' ta ruc'u'x cuq'u'in como bien rotak jani' quina'oj canojelal ja winak.

²⁵ Arja' ma rjawaxic ta tre xtich'ob ta na chwach jani' quina'oj como bien rotak ja c'o pa tak canma ja winak xa nak ta chi winakil.

3

¹ C'o c'a jun achi Nicodemo rubi', arja' fariseo in chakaja' arja' jun chique ja k'etol tak tzij quixin ja tinamit Israel. ² Xuban c'a jutij xekaji ja Nicodemo ruq'u'in ja Jesús chak'a' in xumaj tzij ruq'u'in, quewa' xbij tre ri':

—Rabí, ajoj kotak chi atat at jun tijonel at-takonto rmal ja Dios como anin wotak chi majun winak xticowin ta xtuban ta ja nimak tak milagro ja ramajon rbanic atat ja wi mta ja Dios ruq'u'in, ne' tre. ³ Ja c'a Jesús xbij tre:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chawe ri', ja winak rjawaxic chique chi ne'alax chic jutij nowi maque'alax chic jutij jari' ni matich'obtaj wi' cumal nak rbanic ja natoc chipan ja gobierno xin Dios, ne' tre.

⁴—Pro ¿nak moda jun achi ri'j chic in nalax chic jutij? ¿La c'o c'a moda ari' nq'ueje' chic jutij pa gracia in nalax chic jutij? ne'e ja Nicodemo tre. ⁵ Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chawe ri', rjawaxic chi natalax tre ya' in tre ja rEspíritu nowi ma queri' ta naban jari' macatcowini natoc chipan ja gobierno xin Dios. ⁶ Ja c'aslemal ja yatajnak chique ja

winak cumal ja quitata' quete' jari' xa ni junan wi' ruq'uin ja cani' quixin ja quitata' quete'. Ja c'a c'aslemal ja nyataj chawe rmal ja rEspíritu Santo jari' ni junan wi' ruq'uin ja cani' rc'aslemal ja rEspíritu Santo. ⁷ Maxta junwi' tac'waxaj ja xinbij chawe chi rjawaxic chi natalax chic jutij. ⁸ Cani' tre ik' cani' tre xcomel xa bar ta tri' nbe wi' nsamaji in nac'waxaj ja nuban pro ma awotak ta bar penak wi' in nixtac'a bar nbe wi' chakaja'. Queri' c'a chique canojel ja winak ja ne'alax rmal ja rEspíritu Santo como nsamaji ja rEspíritu Santo in rmal arja' tok ne'alax chic jutij, ne'e ja Jesús tre.

⁹ —Pro ¿nak c'a ja kas mero rbanic ja ramajon rbixic chwe? ne' chic jutij ja Nicodemo. ¹⁰ Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—At maestro wa'an quixin ja tinamit Israel ja rtinamit Dios pro taka'an matich'obtaj amwal ja nbij chawe. ¹¹ Pro ajoj bien kotak nak rbanic ja kamajon rbixic, bien katz'aton ja kamajon rk'alasaxic chewach pro ja rixix xa matenimaj ja nkabij chewe. ¹² Anin nmajon rch'obic je'e chawach ja nbantaji wawe' chwach'ulew pro wi' matanimaj pior c'a ja tok xtinch'ob chic je'e chawach ja nbantaji chila' chicaj ¿nak moda c'ari' xtanimaj chakaja'? ¹³ Ni majun nak ta ekajnak ta chila' chicaj rtz'aton ta nak rbanic ja chila' chicaj, xa jun ja tz'atyon nak rbanic, arja' ja Ralc'walaxel ja kajto chila' chicaj ja xoc alaxic cuq'uin ja winak, arja' ja c'o pa ranma ja Tatixel chila' chicaj. ¹⁴ Cani' xuban ja Moisés ojer chipan ja chakijlaj ulew, arja' c'o jun rachbal cumatz xjotba' chwach jun che' in xetotaji ja winak rmal in queri' c'a xtiban na tre ja

Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak, arja' njobtax na chwach jun che'. ¹⁵ Queri' nban na tre utzc'a chi canojelal ja winak ja xtiyuke' quec'u'x ruq'uin eje'e' maquetakel chipan ja rpokonal, nyataj jun utzlaj c'aslemal chique pro jun c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij.

¹⁶ Ja Dios congana nerajo' canojelal ja winak rmalc'ari' tok xutakto wawe' chwach'ulew ja Ralc'wal, xarari' jun. Queri' xuban utzc'a chi canojelal ja winak ja xtiyuke' quec'u'x ruq'uin eje'e' maquetakel chipan ja rpokonal, nyataj na chique jun utzlaj c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij.

¹⁷ Queri' nbij como ja Dios tok xutakto ja Ralc'wal wawe' chwach'ulew ma rmal ta chi xquerutakel ta ja winak chipan ja rpokonal. Pro jari' xutakto utzc'a chi rmal ja Ralc'wal nquewil na ja totajem xin Dios canojelal. ¹⁸ Canojelal ja winak ja nyuke' quec'u'x ruq'uin ja Ralc'wal Dios eje'e' mchita k'etoj tzij xin Dios chiquij pro ja c'a matiyuke' quec'u'x ruq'uin eje'e' k'eton chic tzij chiquij rmal ja Dios chi netakel chipan ja rpokonal. Como matiyuke' quec'u'x ruq'uin ja Ralc'wal Dios chewi' tok nban queri' chique. ¹⁹ Como eje'e' mta quigana ruq'uin ja luz ja penak chila' chicaj ja nsakirsan quebey chiquewach xa chewi' tok k'eton chic tzij chiquij. Como ja Ralc'wal Dios arja' cani' jun luz peti wawe' chwach'ulew pro ja winak más na xel quec'u'x trij ja k'ekumal. Queri' queban como xa itzelal ja quimajon rbanic. ²⁰ Ja wi amajon rbanic ja ritzelal jari' xa itzel natz'at ja luz, ni majun agana xcatekaj ta ja bar c'o wi' ja luz. Queri' naban utzc'a chi matotakixi ja ritzelal ja ramajon rbanic.

²¹ Pro ja c'a wi amajon rbanic ja rutzil xin Dios

jari' matapokonaj natekaji ja bar c'o wi' ja luz. Matapokonaj como c'ol agana chi natquetz'at ja winak chi ja Dios uc'ayon awxin chi rbanic nojel ja nattajini naban.

* * * * *

²² C'ac'ari' ja Jesús xerachbilajel ja rdiscípulo xebe chipan jun lugar ja c'o pa rcuenta Judea. Ja c'a tok xekaji, tri' q'ueje' wi' in ec'oli winak neruban bautizar. ²³ In queri' nuban ja Juan chakaja', arja' ntajini neruban bautizar ja winak chipan ja lugar rbina'an Enón ja c'o chinakaj Salim como ja tri' sobre ya'. Tri' xe'ekaj wi' ja winak in xeban bautizar. ²⁴ Maja'n ticoj pa che' tri' ja Juan rmal ja rey Herodes.

²⁵ Ja discípulo rxin ja Juan eje'e' quemaj tzij cuq'uin jule' chic aj Israel in c'oli quech'a' chibil tak qui' tre ja bautismo. ²⁶ Ja c'a discípulo rxin ja Juan xebe ruq'uin in quewa' xequibij tre ri':

—Rabí, pakasari' ja rachi ja xaban bautizar chajuparaj binelya' Jordán ja xaya' rbixic chi arja' ja To'onel ja takonto rmal ja Dios, camic arja' ntajini neruban bautizar ja winak in canojel ja winak nebe ruq'uin, xeche' tre. ²⁷ Pro ja Juan xbij chique:

—Ja ranin ninquicoti chi netajini nebe ja winak ruq'uin ja Jesús. Ja samaj nkaban chikajujunal chila' chicaj penak wi'. ²⁸ Ixix bien xec'waxaj ja tok xinbij chique ja winak chi ma anin ta ja rin Cristo xarwari' intakonto chi nya' rbixic ja Cristo chi npi na. ²⁹ Ja Jesús yatal trij chi nebe ja winak ruq'uin chi ncachbilaj. Cani' tre jun ala' tok nc'ule'e yatal trij chi ja rxjayil nrachbilaj. No anin xa in cani' ramigo jun ala' tok nc'ule'e. Pro ja ramigo pa'loc

pa rxquin ja rala' ja nc'ule'e in rmajon rc'axaxic ja nbij in congana nquicoti chi rc'axaxic. Queri' c'a chwe anin camic chakaja' ninquicoti, nojnak ja quicotemal pa wanma. ³⁰ Ja rjawaxic camic chi ni xtimajtajel wi' rya'ic ruk'ij ja Jesús chijutij cumal ja winak, ja c'a chwe anin rjawaxic chi xtiban chwe cani' ma inc'o ta chwach ja Jesús.

³¹ Ja Ralc'walaxel ja penak chila' chicaj xa ruyon arja' ja más nim ruk'ij chiquewach canojelal. Pro ja rajoj ja rok winak ma katz'aton ta nak rbanic ja chila' chicaj, xa ok rxin ja rwach'ulew, xa jari' nkatzijoj ja kotakin wawe' chwach'ulew. Pro ja penak chila' chicaj xa ni ruyon wi' arja' ja más nim ruk'ij chiquewach canojelal. ³² Ja rtz'aton in ja rc'axan chila' chicaj jari' rmajon rbixic pro ja winak xa matiquinimaj ja nbij. ³³ Ja c'a nenimani ja nbij quewa' nquibij ri': —Ja Dios ni katzij wi' nojelal ja nbij, neche'e. ³⁴ Dios takyonto rxin ja Ralc'walaxel in como ruq'uin ja Dios penak wi' chewi' tok tzij xin Dios ja nbij. Queri' nuban como ja Dios nutakto ja rEspíritu Santo ruq'uin in ni nojnak wi' ja rEspíritu Santo pa ranma, majutij ja maquita uc'an rmal. ³⁵ Ja Ralc'walaxel janila najo'x rmal ja Tatixel in ni majun nak ta ja maquita jachon pa ruk'a' rmal. ³⁶ Ja wi nyuke' ac'u'x ruq'uin ja Ralc'walaxel jari' awc'an chic ja utzlaj c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij. Pro ja wi matanimaj ja Ralc'walaxel jari' ni matawil wi' ja utzlaj c'aslemal in ni c'o wi' ryewal ja Dios chawij.

4

¹ Ja c'a fariseo xekaj rbixic ja Jesús cuq'uin quewari': —Ja Jesús más na e q'uiy ja winak neta-

jini ne'oc rdiscípulo chwach ja ne'oc ruq'uin ja Juan in más na e q'uiy neruban bautizar chakaja', xeche'xi. ² Pro ma ja ta ja Jesús nbanowi ja bautismo, rdiscípulo ja nebanowi. ³ Ja kajaw Jesús tok xc'axaj chi xekaj rbixic ja tzij cuq'uin ja fariseo c'ac'ari' xel chipan ja departamento Judea, be chic chipan ja departamento Galilea. ⁴ Pro rjawaxic chi nk'ax na chipan ja departamento Samaria. ⁵ Queri' xuban be, xekaj chipan jun lugar ja c'o chinakaj ja tinamit rbina'an Sicar c'o pa rcuenta Samaria. Ja tinamit Sicar chinakaj jun ulew c'o wi' ja rxin Jacob ojer, jun ulew ja xuya' can ja Jacob tre ja José ja rc'ajol. ⁶ In tri' c'o wi' jun ya' c'oton rxin ja Jacob ojer chakaja'. Congana cosnak ja Jesús rmal ja binem xa chewi' tok tz'abe' chuchi' ja jul xin ya'. Pa tak nc'ajk'ij chi lari' ja tok xekaj tri'.

⁷ C'o c'a jun ixok aj Samaria pulul ya' xurkaji ja bar tz'ubul wi' ja Jesús. Ja c'a Jesús xbij tre ja rixok:

—Tasipaj jutz'it nuya', ne' tre. ⁸ Ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e' ebenak pa tinamit pa lok'oj way. ⁹ Ja c'a rixok xbij tre ja Jesús:

—Pro atat at aj Israel wa'an, ja c'a ranin in jun ixok in aj Samaria, taka'an nac'utuj ya' chwe, ne' tre. Queri' xbij ja rixok como ja raj Israel xa itzel quitz'aton qui' cuq'uin ja raj Samaria. ¹⁰ Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—Ja wixta ch'obtajnak amwal nak rbanic ja cochinem ja nsipaj ja Dios chawe, wixta ch'obtajnak amwal nak inocnak wi' anin ja nintajini nintzijon awq'uin camic ri' ja nmajon rc'utuxic nuya' chawe, atat xac'utuj ta ya' ari' chwe chakaja' in xinya' ta jun ya' chawe pro jun

ya' ja rc'amonto jun c'ac'a c'aslemal chawe, ne' tre.

¹¹—Pro mta napulbej ja ya' in congana pos rpan ja jul ¿bar c'a c'o wari' ja ya' ja c'a xabij chwe? ¹²Ja kamama' Jacob arja' yoyon can chake awa' ja ya' ri' ojer, jawa' xutij arja' in quetij ralc'wal in quetij rwacax chakaja'. ¿La atat la'an ja más na nim ak'ij chwach arja'? ne'e ja rixok. ¹³Ja c'a Jesús xbij chic jutij:

—Xa nak ta ntijowi ja ya' ri' arja' ni nuna' wi' chakichi'. ¹⁴Pro ja ntijowi ja ya' ja nya' anin jari' ni mchita wi' jutij nchakij ta ruchi'. Pro ja ya' ja nya' anin tre jari' congana npulinto pa ranma caní nuban jun tz'uquel ya' in rc'amonto tre ja utzlaj c'aslemal pro jun c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij, ne' tre.

¹⁵—Ja ya' ja nabij le' taya'a' jutz'it wxin utzc'a majutij xtichakij chi ta nuchi' utzc'a ma rjawaxic chi ta xquinpi chi ta wawe' xtunpulu' chi ta ja ya' ri', ne'e ja rixok.

¹⁶—Camic jat, jasiq'uijto ja rawachajil, tawach-bilajto, ne'e ja Jesús tre.

¹⁷—Pro ja ranin mta wachajil, ne'e ja rixok.

—Ni katzij wi' ja nabij le' chi mta awachajil ¹⁸como e jo'o' ja rawachajil ejachon ewi' cuq'uin in ja rachi ja nq'ueje' awq'uin camic jari' ma awachajil ta. Ni katzij wi' ja xabij chwe chi mta awachajil, ne'xi rmal ja Jesús.

¹⁹—Ja nch'ob anin maxla at jun profeta xin Dios. ²⁰Ja kati't kamama' ajoj ojer parwi' ja jun jayu' le' queya' wi' ruk'ij ja Dios pro ja rixix nebij chi rjawaxic chi pa Jerusalén nya' wi' ruk'ij ja Dios, nixche'e, ne'e ja rixok.

21 —Tanimaj ja xtinbij chawe camic ri', xa nnakajinto ja tiempo tok ma ruyon chi ta parwi' ja jun jayu' le' neya' wi' ruk'ij ja Tatixel in ma ruyon chi ta pa Jerusalén chakaja'. 22 Ixix ja rix aj Samaria neya' ruk'ij jun Dios pro ma ch'obtajnak ta emwal nak rbanic. Pro ja rajoj ja rok aj Israel nkaya' ruk'ij ja Dios in bien ch'obtajnak kumal nak rbanic como ja totajem xin Dios jari' chipan ja tinamit Israel nwinakar wi'. 23 Pro xa nnakajinto ja tiempo tok ja winak pa tak canma xtiwinakar wi' ja nquiyabej ruk'ij ja Tatixel in ni katzij wi' ja xtiqueban tre, ma chaka ta costumbre. Queri' xtiqueban ja winak ja ni katzij wi' chi nqueya' ruk'ij como queri' nrajo' ja Tatixel chi nban tre in arja' rmajon quicanoxic ja nebano queri' tre. In ja camic ec'o jujun ja queri' chic nqueban tre. 24 Ja Dios arja' Espíritu, matitz'attaji chewi' tok rjawaxic chi ja winak pa tak canma nwinakar wi' ja nquiyabej ruk'ij in rjawaxic chakaja' chi ni katzij wi' ja nqueban, ma chaka ta costumbre. Queri' xbij ja Jesús tre ja rixok.

25 —Anin wotak chi npi na ja Mesías chi nurch'obo' chikawach nojelal nak rbanic, ne'e ja rixok. (Mesías tibij tzij Cristo.)

26 —Pro anin c'ari' ja rin Mesías ja nmajon tzij awq'uin camic ri', ne'xi rmal ja Jesús.

27 Kas quimajon tzij tok xe'urkaji ja rdiscípulo ja Jesús. Eje'e' kas junwi' quetz'at chi ntajini ntzijon ruq'uin jun ixok. Pro ni majun chique xbij ta tre: —¿Nak nawajo' tre owi nak netzijoj ruq'uin? xche' ta tre. 28 Ja c'a rixok arja' xuya' can ja rcucu', be chipan ja tinamit. Ja c'a tok xekaji quewa' xbij

chique ja winak ri': ²⁹ —C'o jun achi xoktzijon ruq'uin, arja' xbij chwe nojel ja nbanon chipan ja nc'aslemal. Jo' mpe', tekatz'ata', maxla arja' ja Cristo, ne' chique. ³⁰ C'ac'ari' xe'el chipan ja tinamit in xebe ruq'uin ja Jesús. ³¹ Maja'n que'ekaji ja tok bix tre ja Jesús cumal ja rdiscípulo:

—Rabí catwa'i, ne'xi.

³² —Anin c'oli ja nway pro ixix xa ma ewotak ta nak rbanic, ne' chique. ³³ Ja c'a rdiscípulo quewa' quibij chiquibil tak qui' ri': —Maxla c'o jun c'amyonto rway, xeche'e. ³⁴ Pro ja Jesús xbij chic chique:

—Anin c'oli ja rocnak rq'uexwach nway. Anin ja tok nban rvoluntad ja Dios ja takyonpi wxin in tok nban cumplir ja samaj ja rya'on chwe chi nban jari' ja rocnak rq'uexwach ja nway. ³⁵ Ja nebij ixix c'a chi quiji' ic' nelto wi' ja cosecha, nixche'e. Pro anin nbij chewe, que'etz'ata' mpe' ja winak le' epenak, eje'e' e cani' jule' tijco'm ja k'en chic, utz chic nban cosechar. ³⁶ Ja nebano cosechar quixin jari' c'o jun rtojbali' nyataj chique. Ja cosecha xtiqueban quewa' rbanic ri', nequecoj ja winak chipan ja gobierno xin Dios in jari' winak nyataj chique ja utzlaj c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij. Queri' rbanic utzc'a chi nequicoti ja neticowi ja samaj in ja nebano cosechar ja samaj eje'e' nequicot cuq'uin chakaja'. ³⁷ Queri' rbanic cani' nbij ja jun tzij kac'axan quewari': —C'oli nticowi ja rija'tz in c'oli ja nbano cosechar rwach, queri' nbij. ³⁸ Anin xixnutakel cuq'uin ja winak chi ne'ebana' cosechar pro ma ixix ta ja rixtijy-onto rpokonal chi rbanic ja samaj pro ec'o jule' chic ja retijyonto rpokonal chi rbanic ja samaj in

ixix camic nixtajini neban cosechar ja quiticonto eje'e'. Queri' xbij ja Jesús chique ja rdiscípulo.

³⁹ Ja raj Samaria tok quic'axaj ja bix chique rmal ja rixok ja cach aj tinamit chi ja Jesús xbij tre nojelal ja rbanon chipan ja rc'aslemal e q'uiy chique yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesús rmal. ⁴⁰ Rmalari' tok xe'ekaji ja raj Samaria ruq'uin ja Jesús quibij tre chi nq'ueje' cuq'uin in queri' xuban q'ueje' ca'i k'ij cuq'uin. ⁴¹ In tok xumaj tzij ja Jesús cuq'uin ec'o na más chique yuke' quec'u'x ruq'uin rmal ja xbij chique. ⁴² In quibij tre ja rixok: —Ja nabey yuke' kac'u'x ruq'uin ja Jesús rmal ja xabij chake pro ja camic más chi na yukul kac'u'x ruq'uin como kac'axaj ja xbij chake in bien kotak chi arja' ja Cristo ja To'onel kaxin kanojelal ja rok winak, xeche' tre.

⁴³ Ja Jesús tok tz'akati ja ca'i' k'ij rmal c'ac'ari' xe'e'lel tri', xebe chic chipan ja departamento Galilea. ⁴⁴ Arja' c'o jun tzij rbin chic chique jule' winak, quewa' rbin chique ri': —Jun profeta xin Dios ma lok' ta nna'i cumal ja rach aj tinamit, ne'e. ⁴⁵ Ja c'a tok xekaji kas qui'il rc'ulic bani cumal ja raj Galilea. Queri' queban tre como quitz'aton chic nojel ja xuban ja Jesús pa Jerusalén chipan ja nmak'ij pascua como eje'e' jun xepi chipan ja nmak'ij.

⁴⁶ Xekaj chic jutij chipan ja tinamit Caná ja c'o pa rcuenta Galilea ja bar xuban wi' vino tre jule' ya'. C'o c'a jun oficial xin gobierno, arja' aj Capernaum in c'o jun rc'ajol yawa'. ⁴⁷ Ja c'a roficial tok xc'axaj chi elnakto ja Jesús pa Judea in tok xc'axaj chi

c'o chic pa Galilea arja' be ruq'uin. Ja tok xekaji ruq'uin ja Jesús quewa' xbij tre ri':

—Jo' paki jutz'it wq'uin, jatzursaj paki jutz'it ja nc'ajol, xajalal maja'n ticami, ne' tre.

⁴⁸ —Ixix taka'an ni ma xquinenimaj ta wi' ja maquita c'o jule' milagro nban chewach, ne'xi rmal ja Jesús. ⁴⁹ Pro ja roficial xbij chic jutij tre:

—Jo' paki jutz'it wq'uin, ja nc'ajol xajalal maja'n ticami, ne' chic tre.

⁵⁰ —Jat, mchita camíc nuban ja rac'ajol, ntzuri, ne'xi rmal ja Jesús. Ja roficial xnimaj ja bix tre in be. ⁵¹ Kas rmajon bey tok xeruc'ul ja rmoso in bix tre cumal chi:

—Tzuri ja rac'ajol, mchita camíc nuban, ne'xi.

⁵² —¿Nak hora xurkaj rwach pa sak? ne' chique.

—Iwir a la una xin takak'ij xpaxij ri' ja c'atan trij, ne'xi. ⁵³ Ja tatixel bien ch'obtaj rmal chi jari' misma hora tok bix tre rmal ja Jesús chi mchita camíc nuban ja rc'ajol in ntzuri. Arja' más chi na yuke' ruc'u'x ruq'uin ja Jesús in ja rec'o pa rochoch eje'e' yuke' quec'u'x ruq'uin chakaja'.

⁵⁴ Quirc'awa' xuban ja Jesús tok xelpi chic ja pa Judea in tok xekaj chic pa Galilea, ja c'awa' rcab milagro xuban.

5

¹ Xerila' chic jun ja nmak'ij ja nc'ul cumal ja raj Israel in be ja Jesús pa Jerusalén. ² Tri' pa Jerusalén c'o wi' jun ya'. C'o rubi' ja ya', ja pa quitzobal ja raj Israel Betesda nbix tre. Ja ya' chinakaj jun puerta c'o wi', jari' puerta ja bar natoc wi' chipan ja tinamit. C'o rubi' ja puerta, puerta quixin carnelo nbix tre. C'o jo'o' galera ja bar c'o wi' ja ya'. Jari'

galera quixin yawa'i' chi neq'ueje' chuxe'. ³E q'uiy ja yawa'i' ec'o tri' cani' chique moya', cani' chique ja tak cojo in cani' chique ja resiquirnak chakaja'. Ja yawa'i' cayben jun tiempo ja tok xtursil can ja ya' rmal jun ángel. ⁴Como c'o jun ángel nursila' can je'e ja ya'. Ja tok nsiltaj can ja ya' nebe ja yawa'i' chipan, ja c'a kas nkaji nabey chipan jari' ntzuri xa nak ta chi yobilal c'o tre.

⁵C'o c'a jun ja rachi tri' yawa', tuban treintiocho juna' tiyawaji. ⁶Ja c'a Jesús xutz'at ja yawa' in bien rotak chi congana tiempo cotz'ol tri' in quewa' xbij tre ri':

—¿La nawajo' nattzuri? ne' tre.

⁷—Anin ni majun nak ta ninc'amo'el chipan ja ya' le' tok nursil can in tok ninbe nuyon junwi' nekaj chinwach nabey chipan, ne'xi rmal ja yawa'.

⁸—Catyictaji, tac'ama'el ja rawarbal in catbini, ne'e ja Jesús tre. ⁹In jari' misma hora tzuri ja rachi, xuc'ol ja rwarbal in xumaj binem.

Ja tok tzuri ja yawa' jari' pa jun xula'nbal k'ij. ¹⁰Como xula'nbal k'ij rmalc'ari' tok quewa' bix tre cumal ja raj Israel ri':

—Camic xula'nbal k'ij, xajan chi nawc'aj ja rawarbal, ne'xi.

¹¹—Pro ja rachi ja xintzursani arja' bin chwe chi nc'ol ja nwarbal in ninbini, ne'e ja rachi chique.

¹²—¿Nak c'a chi achi'al ari' ja bin chawe chi queri' naban? xeche' tre. ¹³Pro ja rachi arja' ma rotak ta rwach ja tzursan rxin como elnakel chic ja Jesús in c'uluto congana e q'uiy ja winak ec'o tri'. ¹⁴C'a co'l ari' tok xiltaji ja rachi rmal ja Jesús chipan ja templo. Quewa' xbij ja Jesús tre ri': —Camic xattzuri pro macatmacun chi ta, matzij xa

c'oli xtipi chic chipan ja rac'aslemal ja más chi na lawulo', ne'e.

¹⁵ C'ac'ari' be ja rachi cuq'uin ja raj Israel, xerbij chique chi Jesús ja tzursan rxin. ¹⁶ Como ja Jesús ec'oli winak nertzursaj pa tak xula'nbal k'ij rmalc'ari' tok ja raj Israel quemaj rcanoxic rij rwach nak nqueban tre chi nquicamsaj: —Taka'an nsamaji ja Jesús pa tak xula'nbal k'ij, neche'e. ¹⁷ Pro ja Jesús xbij chique: —Ja Nata' arja' ni rmajonto wi' samaj camic in anin ni nmajon wi' samaj chakaja', ne' chique. ¹⁸ Rmalc'ari' ja tok más chi na quemaj rch'obic nak nqueban tre chi nquicamsaj como ca'i' chic ja ril ja Jesús nquibij. Jun, xuban ja pa xula'nbal k'ij ja ch'a'oj rij chi nbani, in jun chic, xucoj ja Dios como rtata' in jari' xa njunsbej ri' ruq'uin ja Dios.

¹⁹ C'ac'ari' ja Jesús xbij chique: —Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja Ralc'walaxel arja' mta moda ja chaka ta ruyon xtuban kaj ja c'o rgana nuban, ni ja wi' ja rejemplo rxin ja Tatixel nuc'am. Cani' nuban ja Tatixel jari' nban anin chakaja' ja rin Alc'walaxel. ²⁰ Ja Tatixel como arja' nrajo' ja Ralc'walaxel chewi' tok nuc'ut chwach nojel rwach ja samaj ja nuban. In c'a c'o na jule' chic ja samaj ja maja'n nuc'ut chwach ja más chi na nimak tak samaj chwach ja cani' emajon rtz'atic camic ri'. Queri' c'a xtuban utzc'a chi ixix kas xtic'asc'o'i xtetz'at. ²¹ Ja Tatixel neruyic camnaki' in nuya' c'ac'a c'aslemal chique in queri' c'a nuban ja Ralc'walaxel chakaja', arja' nuya' c'ac'a c'aslemal chique ja winak xa nak ta chi winakil ja c'o rgana

nuya' chique. ²² Ja Tatixel ma arja' ta xtik'eto tzij chiquij ja winak como pa ruk'a' ja Ralc'walaxel rjachon wi' chi ja' Ralc'walaxel xtik'eto tzij chiquij ja winak canojelal. ²³ Queri' rbanon ja Tatixel utzc'a chi xtiya' na ruk'ij ja Ralc'walaxel cumal canojelal ja winak ja cani' nban arja' tre ja Tatixel. Ja wi mataya' ruk'ij ja Ralc'walaxel jari' mataya' ruk'ij ja Tatixel chakaja' como ja Tatixel arja' takyonto rxin ja Ralc'walaxel.

²⁴ Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', ja wi c'o jun winak nuya' rxquin tre ja ntzobal in wi yukul ruc'u'x ruq'uin ja Tatixel ja takyonpi wxin jari' rc'an chic ja utzlaj c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij in matitakel chipan ja nimlaj rpokonal, arja' k'axnakpi chic chipan ja camíc, jari' rwilon chic ja utzlaj c'aslemal. ²⁵ Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', c'o jun tiempo nnakajinto, jari' tiempo ni chwach chic okc'o wi' ri' in chipan ari' tiempo ja winak ja recamnak chwach ja Dios eje'e' nquic'axaj na rukul ja Ralc'wal Dios. Ja nec'axani ja rukul eje'e' nyataj chique ja utzlaj c'aslemal. ²⁶ Queri' rbanic como ja Tatixel Yo'l c'aslemal in rya'on tre ja Ralc'walaxel chi arja' Yo'l c'aslemal chakaja' ²⁷ in rjachon pa ruk'a' chi arja' xtik'eto tzij chiquij ja winak. Queri' rbanon tre como arja' ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak. ²⁸ Maxta junwi' tec'waxaj ja c'a xinbij kaj chewe ri' como nerila' na jun k'ij chi canojelal ja remukun pa tak comsanto nquic'axaj na rukul ja Ralc'walaxel ²⁹ in tok xtiquic'axaj ja rukul nec'astaji canojelal rmal. Ja re banol utzil eje'e' nec'astaj chipan ja utzlaj c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij, ja c'a re banol itzelal eje'e' nec'astaji

chakaja' pro netakel chipan ja nimlaj rpokonal.

³⁰ Anin mta moda ja xta nna'oj anin xtincøj kaj ta nuyon, ja tzij ja nbix chwe rmal ja Tatixel jari' nk'etbej tzij chiquij ja winak. Anin ni rubey wi' ja k'etoj tzij nban como ma nvoluntad ta anin nban kaj nuyon pro rvoluntad ja Tatixel ja takyonpi wxin. ³¹ Ja wixta xa nuyon anin ninyo' testigo'il chewach tre nak inocnak wi' c'o ta c'a moda ari' xtebij ta chwe chi ma katzij ta ja nbij chewe. ³² Pro c'o chi na jun ja rocnak testigo chwij in bien wotak chi ni katzij wi' ja testigo'il nuya'. ³³ Ixix xetak rc'axaxic tre ja Juan in arja' xoc testigo chwij chi ja Dios takyonpi wxin in ni katzij wi' ja xbij chewe. ³⁴ Pro anin ma rjawaxic ta chwe chi c'o ta jun winak xtoc ta testigo chwij xarwari' nnataj chewe ja testigo'il xuya' ja Juan chwij utzc'a chi ixix newil ja totajem xin Dios rmal. ³⁵ Ja Juan arja' xoqui cani' jun k'ak' pro jun k'ak' tzijili ja congana ruch'a'. Ja c'a rixix xixq'ueje' conforme chi rc'axaxic ja xbij ja Juan chewe in xixquicot rmal pro xa jurata, xa xoc'o ec'u'x rmal chi rc'axaxic. ³⁶ Pro c'o chi na jun nyo' testigo'il chwij in ja testigo'il nuya' arja' más chi na nim ruk'ij chwach ja xuya' ja Juan. Ja samaj ja nmajon rbanic jari' ocnak testigo'il chwij, jari' samaj yatajnak chwe rmal ja Tatixel chi nban in jari' samaj nc'utuwi chi ja Tatixel intakyonto. ³⁷ In jun chic, ja mismo Tatixel ja takyonto wxin arja' ni rya'onto wi' testigo'il chwij chakaja'. Pro ixix ni majutij eya'on ta ewxquin tre ja nbix chewe rmal ja Dios nixtac'a eya'on ta caso tre ja tok arja' xk'alasaj je'e ri' chewach. ³⁸ In chakaja' ma eya'on

ta lugar tre ja rtzobal chi ocnak ta pa tak ewanma. Ni k'alaj wi' chi ma eya'on ta lugar tre como arja' takyonto wxin in ixix ni majun egana xtiyuke' ta ec'u'x wq'u'in. ³⁹ Ja rixix congana nesiq'uij ja rtzobal Dios: —Chipan ja rtzobal Dios nkawil wi' ja utzlaj c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij, nixche' kaj. Pro ja rtzobal Dios, anin ja ninrtzijo, ja rtzobal Dios jari' nk'alasani nak inocnak wi'. ⁴⁰ Pro ja rixix ni majun egana xtiyuke' ta ec'u'x wq'u'in, xa nech'a' ja utzlaj c'aslemal ja ntzujuj chewe ja ni mta wi' q'uisic trij.

⁴¹ Ma ja ta nwajo' ja xtiya' ta nuk'ij cumal winak ⁴² pro xarwari' bien wotak chi mta ja rajoben ri'il xin Dios pa tak ewanma. ⁴³ Ja nata' Dios arja' intakyonto pro ixix ni majun egana xtiyuke' ta ec'u'x wq'u'in. Pro ja tok c'o jun achi xa ruyon nuban mandar ri' chi nbe ewq'u'in jari' nyuke' ec'u'x ruq'u'in ixix. ⁴⁴ Ja newajo' ixix xa neya' ek'ij chibil tak ewi' pro ni majun nbij ec'u'x tre ja xteban ta ja rutzil xin Dios ja ni xarwari' jun chi Dios. Ja tok xa queri' neban jari' congana c'ayew ja xtiyuke' ta ec'u'x wq'u'in. ⁴⁵ Pro maxta tech'ob chi anin xquinyo' parte chewij chwach ja Tatixel. Ja nyo' parte chewij jari' ja Moisés in ixix nbij chi congana yukul ec'u'x ruq'u'in ja Moisés. ⁴⁶ Ja wixta katzij chi xenimaj ja Moisés xinenimaj ta c'a anin ari' chakaja' como ja rtz'iban can ja Moisés, chwe anin rtz'iban can wi' chi bien nk'alajini nak inocnak wi'. ⁴⁷ Pro wi matenimaj ja rtz'iban can ja Moisés ¿nak moda c'ari' xtenimaj ja ntzobal anin? Queri' xbij ja Jesús chique.

6

¹ C'ac'ari' be chic ja Jesús chajuparaj mar xin Galilea ja c'o chic jun rubi' mar xin Tiberias ne'xi.

² Congana e q'uiy ja winak xetre' trij rmal ja nimak tak milagro xuban chiquewach como ec'oli ja yawa'i' xertzursaj. ³ Jote' chwach jun jayu' in xuwil jun lugar ja bar tz'abe' wi' e rachbil ja rdiscípulo. ⁴ Xa nnakajinto ja nmak'ij pascua ja nc'ul cumal ja raj Israel. ⁵ Ja Jesús tok xutz'at chi congana winak xe'ekaj ruq'uin xbij tre ja Felipe:

—¿Bar nekalok'o' wi' queway ja winak le'? ne' tre. ⁶ Pro jawa' tzij xbij xa nc'ambajbej rxin ja Felipe como ja Jesús arja' bien rotak nak xtuban ja nertzukbej ja winak. ⁷ Ja c'a Felipe xbij tre:

—Ja wixta c'o ca'i' ciento quetzal caxlanway maqueruban ja winak le' xtiquetij ta tak tz'it chiquijunal, ne'e. ⁸ C'o jun chique ja discípulo rbina'an Andrés, arja' rch'alal ja Simón Pedro in quewa' xbij tre ja Jesús ri':

⁹ —C'o jun tala' wawe' ri', arja' c'o jo'o' rkan caxlanway ruq'uin cebada ocnak in e ca'i' tak cakan ch'u' pro ¿la neruban ta c'ala' winak le'? congana e q'uiy, ne'e. ¹⁰ Ja c'a Jesús xbij chique ja rdiscípulo:

—Que'etz'uba' canojel ja winak le', ne' chique. Como chipan ari' lugar ja rec'o wi' c'o buen tak k'ayis netz'abe' chipan. In canojel ja winak xekaj chi tz'ubulem, ec'o la jo'o' mil ja xa queyon achi'i'. ¹¹ Ja c'a Jesús xuc'am ja caxlanway, xmaltioxij tre ja Dios in xujach chique ja discípulo. Ja c'a discípulo quemaj rjachic chique canojel ja winak ja retz'ubuli in queri' queban chique ja ch'u' chakaja'. Ja winak quetij jani' ja kas c'o quigana

quetij. ¹² Ja tok tzuri wa'im cumal xenoji chi utz in quewa' xbij ja Jesús chique ja discípulo ri':

—Temolo' ruchi' nojelal ja totaji, matinwajo' xtitz'iloxta, ne' chique. ¹³ Ja c'a discípulo quemaj rmolic ruchi' nojelal. Ja c'a tok moltaj cumal cablajuj chacach xuban pro ni noji chi cablajuj. Jari' totaji tre ja jo'o' rkan caxlanway ja ma xecowin ta ja winak trij chi rtijic.

¹⁴ Ja winak tok quetz'at ja milagro ja xuban ja Jesús chiquewach quewa' quibij ri': —Jala' jun achi le' ni katzij wi' chi arja' ja profeta xin Dios ja tz'ibtal can chi npi na, xeche'e. ¹⁵ Ja c'a Jesús bien ch'obtaj rmal chi ncajo' nqueban puersa tre chi arja' noc rey pa quewi' rmalc'ari' xelex chipan ja lugar, jote' chic jutij chwach jun jayu' ruyon in xuwil jun lugar ja bar q'ueje' wi'.

¹⁶ Ja c'a tok xuban hora tok kas nmalal chic xexule'e ja discípulo chi' mar. ¹⁷ Ja c'a tok xe'ekaji xe'oquel chipan jun lancha, xebe pa Capernaum ja c'o chajuparaj chic mar. Ocnak chic ak'a' pro maja'n tekaji ja Jesús cuq'uin. ¹⁸ Pro chaka jalal tok jaktajto jun nimplaj ik' chiquij, congana nimak tak baloj chic chipan ja mar. ¹⁹ C'o la jo'o' waki' kilómetro quiya'on can chic ja chi' mar ja tok chaka jalal quetz'at ja Jesús, arja' rmajon binem parwi' ya' in xekaj chinakaj ja lancha ja rec'o chipan. Ja c'a reje'e' congana quixbej qui' rmal. ²⁰ Pro ja Jesús xbij chique: —Ma texbej ta ewi', xwa'n anin, ne' chique. ²¹ Congana xequicoti, quecojel chic ja Jesús cuq'uin pa lancha in c'a ja' quena' ec'o chic chipan ja lugar ja bar nebe wi'.

* * * * *

²² Ja c'a chi rcaab k'ij ec'o can ja winak chi' mar. Quetz'at chi ma xoquel ta ja Jesús pa lancha cuq'uin ja rdiscípulo tok xebe pa Capernaum, xa queyon xebe in mchita jun ja lancha, xa ni xarwari' jun. ²³ Pro c'o jule' ja lancha xelex pa Tiberias, be k'ax chic chajuparaj chic mar. Ja lugar ja bar xekaj wi' chinakaj ja mismo lugar ja bar q'ueje' wi' ja Jesús tokori' tok xmaltoxiq tre ja Dios in xerutzuk ja winak. ²⁴ Ja c'a winak ja rec'o can chi' mar tok quetz'at chi mchita ja Jesús in nixtac'a rdiscípulo chi ta chakaja' c'ac'ari' xe'oquel pa tak lancha, xebe pa Capernaum chi rcanoxic ja Jesús.

²⁵ Ja c'a tok xe'ekaji ja chajuparaj chic mar pa Capernaum tri' quewil wi' in quewa' quibij tre ri':
—Rabí ¿nak hora xaturkaji ja wawe'? xeche' tre ja Jesús. ²⁶ Ja c'a Jesús xbij chique:

—Ixix ninecanoj pro ma rmal ta chi ch'obtaj emwal nak ja kas mero rc'amonto ja jule' milagro ja xinban chewach. Ninecanoj pro xa rmal chi xixnutzuk tre ja caxlanway in xixnoji chi utz. ²⁷ Ixix congana samaj neban chi rcanoxic ja reway pro jule' way ja xa noc'owi pro ma xar tawa' samaj teban. Pro ja neban, congana ta nixsamaji chi rcanoxic ja way ja ni mta wi' oc'owem nuban, jule' way ja rc'amonto ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak arja' nsipan chewe ja way ja c'a xinbij chewe ri'. Como Dios ja Tatixel arja' bien rk'alasan chic chi arja' takyonto rxin ja Ralc'walaxel, xeche'xi ja winak rmal ja Jesús.

²⁸ —¿Nak c'a chi samajil nkaban utzc'a chi samaj xin Dios ja nkaban? xeche' chic tre.

29 —Tiyuke' ec'u'x ruq'u'in ja Ralc'walaxel ja takonto rmal ja Dios in tok nyuke' ec'u'x ruq'u'in ja c'ari' samaj xin Dios, xeche'xi rmal ja Jesús. ³⁰ In quibij chic tre:

—¿Nak c'a chi milagro'il naban ja nac'utbej chikawach chi ni katzij wi' chi Dios attakyonto? ¿Nak c'a nac'ut chikawach utzc'a chi nkatz'at in rmalari' xcatkanimaj? ¿Nak c'a chi samajil naban atat chewi'? ³¹ Ja kati't kamama' eje'e' tok xeq'ueje' chipan ja lugar chakijlaj ulew ojer c'o jule' maná quetij ja takto chicaj cani' tz'ibtal can quewari': —Way xin chicaj xuya' chique chi nquetij, queri' nbij, xeche' tre. ³² Bix chic chique rmal ja Jesús:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chic chewe ri', ja way ja pi chicaj ma ja ta Moisés yowi, ja nata' Dios arja' yowi in ja way xin chila' chicaj ja ni katzij wi' chi way ni ja wi' nata' Dios nyowi chakaja'. ³³ Queri' nbij chewe como ja way ja nuya' ja Dios jari' ja penak chila' chicaj jari' ja nuya' utzlaj c'aslemal chique ja winak pro canojelal, xeche'xi.

³⁴ —Kajaw ¿nak tre mataya' chake la' ja way ja nabij le' pro ni ta ja wi' naya' chake nojel tak k'ij? xeche' tre. Ja c'a Jesús xbij chic jutij chique:

³⁵ —Anin c'ari' ja rin way, anin ninyowi ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Ja winak ja nyuke' quec'u'x wq'u'in jari' ni mchita wi' wa'al xtiquetij ta nixtac'a chakichi' ta chakaja'. ³⁶ Pro cani' nbin chic chewe chi ixix masqui inetz'aton chic pro ni matiyuke' wi' ec'u'x wq'u'in. ³⁷ Canojel ja winak ja neyataj chwe rmal ja Tatixel eje'e' ne'urkaj wq'u'in in tok ne'urkaji mta ari' ja maquita nenuc'ul canojelal. ³⁸ Anin xinkajto chila' chicaj, inpenak chi rbanic ja rvoluntad ja rintakyonto, ma nvoluntad

ta anin nunbana' kaj ta nuyon. ³⁹ Ja Tatixel ja takyonpi wxin quewa' rvoluntad ri', chi canojel ja reya'on chwe rmal ni majun chique xtintz'ila' ta in tok xterila' ja q'uisbal tiempo nenuyic canojelal chipan ja camíc. ⁴⁰ Ja Tatixel ja takyonpi wxin quewa' rvoluntad ri', chi canojel ja winak ja ncotakij rwach ja Ralc'walaxel in nyuke' quec'u'x ruq'uin eje'e' nyataj chique ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Ja c'a tok xterila' ja q'uisbal tiempo anin ninyico quixin chipan ja camíc. Queri' xbij ja Jesús chique.

⁴¹ Ja c'a raj Israel eje'e' quemaj rtzijoxic ja Jesús como mta quigana ruq'uin ja xbij chique chi arja' ja way kajnakto chila' chicaj.

⁴² —Jala' jun achi le' xwa'n Jesús ja rc'ajol José, kotak wa'an quewach rtata' rute' ala'. ¿Nak tre tok nbij chi kajnakto chila' chicaj? xeche'e. ⁴³ Ja c'a Jesús xbij chique:

—Ma quinetzijoj ta. ⁴⁴ Canojel ja winak ja ne'urkaj wq'uin chi nyuke' quec'u'x wq'uin ni majun chique ja xta ruyon nurkaji, ni rjawaxic wi' chi nec'amto rmal ja Tatixel ja takyonpi wxin. Pro ja ne'urkaj wq'uin, ja tok xterila' ja q'uisbal tiempo anin ninyico quixin chipan ja camíc canojelal. ⁴⁵ Cani' tz'ibtal can chipan ja libro quixin profeta quewa' nbij ri': —Nerila' na jun tiempo chi canojelal netijox na rmal ja Dios, ne'e. Rmalc'ari' nbij chewe chi canojel ja winak ja quiya'on quixquin tre ja Tatixel in wi cotakin ja c'utun chiquewach rmal eje'e' ri' ja ne'urkaj wq'uin chi nyuke' quec'u'x wq'uin. ⁴⁶ Pro ma ja ta nbij chewe chi ec'oli winak ja retz'atyon rwach ja Tatixel. C'o nac'a jun tz'atyon rwach pro xa ni xarwari' jun

jari' ja Ralc'walaxel ja mero in Dios penak wi'.
⁴⁷ Ni katzij wi' ja xtinbij chic chewe ri', ja winak ja c'o yukulbal quec'u'x wq'u'in eje'e' cuc'an chic ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. ⁴⁸ Anin ja rin way, anin ninyowi ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. ⁴⁹ Ja rewati't emama' ojer eje'e' tok xeq'ueje' chipan ja lugar chakijlaj ulew masqui quetij ja maná pro ja maná ma xeruto' ta chipan ja camíc.
⁵⁰ Pro ja way ja nmajon rbixic anin chewe camic ri' jari' ja kajnakto chila' chicaj utzc'a chi nak xtitijo rxin jari' maticami. ⁵¹ Ja way ja nyowi c'ac'a c'aslemal, ja way ja kajnakto chila' chicaj, anin c'ari'. Jawa' way ja c'a xinbij kaj chewe ri', xa nak ta xtitijo rxin jari' nc'ase'e pro ni chijutij. C'oli way ja xtinya' chique ja winak wawe' chwach'ulew utzc'a chi c'o jun c'ac'a c'aslemal nyataj chique. Ja way xtinya' jari' ncuervo anin. Queri' xbij ja Jesús chique.

⁵² Ja c'a raj Israel eje'e' quemaj chic tzij chibil tak qui', junwi' nquibij jule' in junwi' chi na nquibij jule':

—¿Nak rbanic c'ala' nbij ja jun achi le' chi nuya' ja rcuerpo chake chi nkatij? neche'e. ⁵³ Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chic chewe ri', ja wi matetij ja cuerpo rxin ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'u'in ja winak in wi matetij ja rquiq'uel chakaja' jari' ma ewc'an ta ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. ⁵⁴ Pro xa nak ta netijowi ja ncuervo rachbil ja nquiq'uel jari' cuc'an chic ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij in tok xterila' ja q'uisbal tiempo anin ninyico quixin chipan ja camíc. ⁵⁵ Como ja

ncuerpo anin jari' ja mero way in ja nquiq'uel jari' ja mero camsbal chakichi'. ⁵⁶ Ja netijowi ja ncuerpo rachbil ja nquiq'uel eje'e' neq'ueje' pa wanma anin in anin chakaja' ning'ueje' pa tak canma eje'e'. ⁵⁷ Ja c'aslic Tatixel arja' inrtakonto in rmal arja' tok nij inc'as wi' in queri' c'a chique ja winak ja xquetijowi ja ncuerpo rachbil nquiq'uel eje'e' nec'ase' na chijutij mwal anin. ⁵⁸ Ja way ja nmajon rbixic chewe camic ri' jari' ja kajnakto chila' chicaj, ma junan ta ruq'uin ja maná ja tij cumal ewati't emama' ojer pro ma xeruto' ta chipan ja camíc. Jawa' way ja nmajon rbixic chewe ri' xa nak ta netijowi nec'ase' na pro ni chijutij. Queri' xbij ja Jesús chique. ⁵⁹ Jawa' tijonem ri' xuya' ja Jesús pa Capernaum chipan ja jay xin molbal ri'il quixin ja raj Israel.

⁶⁰ Ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e' tok quic'axaj ja xbij e q'uuiy chique quewa' quibij ri':

—Congana taka'an c'ayew ja nbij le' ¿nak ta wi' xtel ruc'u'x chi rc'axaxic? xeche'e. ⁶¹ Pro ja Jesús arja' bien rotak chi eje'e' quimajon rch'a'ic ja xbij chique in xbij chic chique:

—¿La pokon xena' ja tijonem ja c'a xinya' chewe ri'? ⁶² Pro ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak wi nerila' na jun k'ij tok xtetz'at chi arja' njote' chila' chicaj ja bar c'o wi' nabey ¿nak c'a nech'ob chic ari' trij? ⁶³ Ja rEspíritu arja' nyowi ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij, ma ja ta ja cuerpo xin jun winak nyowi. Ja tijonem xinya' chewe jari' xin ewanma, jun tijonem ja nuya' chewe ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. ⁶⁴ Pro ec'oli chewe ja mta yukulbal quec'u'x wq'uin.

Queri' xbij ja Jesús como arja' ni rotakinto wi' echinatak ja matiyuke' quec'u'x ruq'uin in ni rotakinto wi' chakaja' nak xtijacho rxin pa quek'a' ja winak ja netzelan rxin. ⁶⁵ In xbij chic chique: —Rmalari' ja tok xinbij chewe chi mta moda xturkaji jun winak wq'uin chi nyuke' ruc'u'x wq'uin ja wi matiyataj tre rmal ja Tatixel chi nyuke' ruc'u'x wq'uin. Queri' xbij ja Jesús chique.

⁶⁶ Ja c'a rdiscípulo ja Jesús tok quic'axaj ja tjonem xuya' e q'uiy chique xemeloj can chiquij rmal, ma xetre' chi ta trij. ⁶⁷ Ja c'a Jesús xbij chic chique ja cablajuj apóstol:

—Ja c'a rixix ¿nak neban camic, la nixmeloj ixix chakaja'? ne' chique. ⁶⁸ Ja c'a Simón Pedro quewa' xbij tre ri':

—Wajaw ¿bar c'a nokbe chi wi'? como xa ayon atat natyowi ja tjonem ja rc'amonto ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij ⁶⁹ como ja rajoj yukul kac'u'x awq'uin in kotak chi atat ja rat Cristo, kotak chi at Ralc'wal ja c'aslic Dios, ne' tre. ⁷⁰ Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ix cablajuj ja rixncha'on pro c'o jun chewe ja xa uc'an rmal ja diablo, ne'e. ⁷¹ Jawa' tzij xbij ri', tre ja Judas Iscariote tzijon wi', rc'ajol jun achi rbina'an Simón como ja Judas arja' njachowi ja Jesús pa quek'a' ja winak ja netzelan rxin, arja' jun chique ja cablajuj apóstol.

7

¹ C'ac'ari' be ja Jesús chipan jule' chic lugar ja c'o chipan ja departamento Galilea, matirajo' nbe pa tak lugar ja c'o chipan ja departamento Judea como tri' ec'o wi' jule' aj Israel quimajon rch'obic

nak nqueban tre chi nquicamsaj. ² Jari' tiempo c'o jun nmak'ij nnakajinto quixin ja raj Israel, ja rubi' ja nmak'ij xin tabernáculo ne'xi. ³ Rmalc'ari' tok quewa' bix tre ja Jesús cumal ja rch'alal ri':

—¿Nak tre tok macatel wawe' in natbe pa Judea utzc'a chi ja radiscípulo ja rec'o chila' eje'e' necowini nquetz'at nojel ja ramajon rbanic wawe'? ⁴ Como jun achi wi c'o rgana chi bien notakixi nojel ja samaj nuban mta moda xta pan awatali nsamaji. Como atat amajon rbanic wawe' nojel awa' wari' ¿nak c'a tre tok matac'ut chiquewach ja jule' chic winak chakaja' pro ni chiquewach canojelal? ⁵ Queri' bix tre cumal ja rch'alal como nixtac'a eje'e' ta yukul ta quec'u'x ruq'uin. ⁶ Ja c'a Jesús xbij chique:

—Ja ranin maja'n terila' ja ntiempo chi ninbe pro ja chewe ixix nixcowini nixbe xa nak ta chi tiempo'al. ⁷ Como ja chewe ixix, ja winak mta moda itzel ta xquixquetz'at pro ma queri' ta chwe anin, xa itzel ninquetz'at rmal ja nmajon rk'alasaxic chiquewach ja ritzelal nqueban. ⁸ Pro ja rixix jix, jebana' ja nmak'ij, ja ranin c'a ninbe na como maja'n terila' ja ntiempo. ⁹ Queri' xbij chique in q'ueje' can pa Galilea.

¹⁰ Ja c'a tok ebenak chic ja rch'alal ja pa nmak'ij c'ac'ari' be chic arja' pro xa ruyon be, xa pan awatali xekaji. ¹¹ Pro ja c'a raj Israel eje'e' quimajon rcanoxic ja Jesús chipan ja nmak'ij ja ntajini nbani: —¿Bar c'a c'o wi'? neche'e. ¹² E q'uiy ja winak chipan ja nmak'ij quimajon tzij tre ja Jesús pro kas pan ekal netzijoni. Ec'oli chique quewa'

nquibij ri': —Congana utzlaj achi ja Jesús, neche'e, pro junwi' chi na nquibij jule' chic chique: —Xa neruyo' ja winak, xa neruban engañar, neche'e. ¹³ Pro como ni majun chique ja maquita nxbej ri' chiquewach ja cach tak aj Israel ja nimak quek'ij chewi' tok kas pan ekal netzijoni.

¹⁴ Kas c'a nc'ajarnak ja nmak'ij, c'o la quiji' k'ij majtajnak tok be ja Jesús chipan ja nimlaj templo xin Dios in xumaj quitijoxic ja winak. ¹⁵ Ja raj Israel congana c'asc'o'i quic'axaj ja tijonem xuya':

—¿Nak tre c'ala' ja rachi le' congana taka'an rotak pro mta wa'an rtijon wi' ri'? neche'e. ¹⁶ Ja c'a Jesús xbij chique:

—Ja tijonem nya' anin ma anin ta inwinakarsyon, ja winakarsyon jari' ja Tatixel ja takyonpi wxin. ¹⁷ Ja winak ja c'o quigana nqueban ja rvoluntad Dios eje'e' bien ncotakij na ja wi Dios winakarsyon ja tijonem nya' owi chaka ngana anin nwinakarsan nojoj nuyon.

¹⁸ Ja wi c'o jun achi nuya' jun tijonem in wi xa arja' winakarsyon nojoj ruyon jari' bien k'alaj chi nrajo' nya' ruk'ij cumal ja winak pro wi c'o jun nrajo' chi nya' ruk'ij ja takyonpi rxin jari' k'alaj chi ni katzij wi' ja nbij in ni majun engaño nuban.

¹⁹ Ja rixix ¿la ma yatajnak ta c'a chewe ja ley xin Dios rmal ja Moisés chi nenimaj? pro ja ley ni majun chewe rmajon ta rnimaxic ja nbij. Queri' nbij chewe como nixtajini necanoj wij nwach nak neban chwe chi ncamsaxic. Queri' xbij chique.

²⁰ —Atat xa jun demonio atch'ujarsyon ¿nak bin chawe chi ec'oli necamsan awxin? xeche' tre. ²¹ Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ja xinban jutij chipan jun xula'nbal k'ij, ixix kas junwi' xetz'at. ²² Pro c'o c'a ebanon je'e ixix chakaja' masqui pa tak xula'nbal k'ij pro e'ebanon circuncidar ja winak. Ne'eban circuncidar como ja Moisés tz'ibyon can chi queri' neban chique in ja re nabey tak ewati't emama' cuq'uin eje'e' ja kas winakarsaxto wi' ja circuncisión, ma ruq'uin ta ja Moisés. ²³ Ja c'a rixix c'oli ebanon je'e masqui pa tak xula'nbal k'ij pro e'ebanon circuncidar ja winak como queri' nrajo' ja ley xin Moisés chi neban. Ja wi queri' ebanon ixix ¿nak c'a tre tok pit ewayewal chwij tok xintzursaj jun achi pa jun xula'nbal k'ij? ²⁴ Maxta tebila' ril jun winak ja tok ma ewotak ta bien ja wi ril ja xuban owi ma ril ta. Bien tech'obo' rij rwach nabey ja wi katzij chi ril ja xuban. Queri' xbij ja Jesús chique.

²⁵ Ec'o c'a jule' chique ja winak ja raj Jerusalén tok quic'axaj quewa' quibij ri':

—¿La ma ja ta c'ala' ja rachi le' ja majtajnak rcanoxic rij rwach chi ncamsaxi? ²⁶ Pro ja camic ni taka'an chiquewach ja winak ntzijon wi' in ni majun nak ta nk'ilo ta rxin chi matitzijoni. Ja k'etol tak tzij ¿la maxta c'a quiniman chic eje'e' chi arja' ja Cristo? ²⁷ Pro jala' ja rachi le' kotak ja bar penak wi' pro ja Cristo ja tok xtipeti jari' majun otakyon bar xtipi wi'. Queri' quibij. ²⁸ Ja c'a Jesús rmajon quitijoxic ja winak chipan ja nimlaj templo xin Dios in quewa' xbij chique ri':

—Ixix ewotak nwach in ewotak chakaja' ja bar inpenak wi'. Pro c'o jun ja rintakyonto, arja' ni katzij wi' chi c'aslic Dios pro jari' ma ewotak ta

rwach. Ja ranin ma chaka ta xinban mandar wi' nuyon chi xinpeti. ²⁹ Pro ja ranin wotak rwach como ruq'u'in arja' inpenak wi' in arja' takyonto wxin, ne' chique.

³⁰ Rmalc'ari' ja xbij chique xa chewi' ja tok laj quechap chi nquecoj preso pro majun nak ta chique chapo ta rxin como maja'n terila' ja hora rxin chi nchapi. ³¹ Pro e q'uiy ja winak yuke' quec'u'x ruq'u'in, quewa' quibij ri': —¿La ma Cristo ta c'awa' wari', la c'o chi ta na c'a jun ja maja'n tipeti ja más chi na nimak tak milagro nuban chwach awa' wari'? xeche'e.

³² Ja c'a fariseo eje'e' quic'axaj chi ja winak kas pan ekal quimajon rbixic chi ja Jesús arja' ja Cristo. Rmalc'ari' tok quec'am qui' cuq'u'in ja jefe quixin sacerdote, xequetak jule' soldado chi nquechap ja Jesús. ³³ Ja c'a Jesús arja' tzijon más cuq'u'in ja winak, quewa' xbij chic chique ri':

—Anin xa jun ti tiempo chic ninq'ueje' checojol como ninmeloj ruq'u'in ja rintakyonto.

³⁴ Ninecanoj chi na pro maquinewil chic, ja bar xquineq'ueje' chi wi' maquixcowin ixix nixekaj chic tri', ne' chique. ³⁵ Ja c'a raj Israel eje'e' quemaj chic tzij tre ja c'a bix chique rmal ja Jesús:

—¿Bar c'a xtibe wi' ja rachi le' in makocowini nkawil chic? ¿La nbe cuq'u'in ja kach tak aj Israel ja rec'o pa tak tinamit quixin ja winak ja ma e aj Israel ta, la tri' nbe wi' chi ne'ertijoj ja ma e aj Israel ta? ³⁶ ¿Nak tibij c'ari' ja xbij chake chi nkacanoj pro matikawil in chakaja' ja bar c'o wi' arja' makocowin ajoj nokekaj chic tri'? queri' quibij.

³⁷ Ja tok xerila' ja q'uisbal k'ij rxin ja nmak'ij jari' k'ij ja más nim ruk'ij, pe'i ja Jesús chiquewach ja winak in quewa' xbij chique ri':

—Ja wi c'o jun chewe nuna' chakichi' tipeti wq'uin camic, turtija' ja ya' ja c'o wq'uin. ³⁸ Cani' nbij ja rtzobal Dios, ja winak ja nyuke' quec'u'x wq'uin c'oli rkan tak ya' ja congana xtipulinto pa tak canma pro jule' ya' ja rc'amonto ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Queri' nbij, ne'e ja Jesús chique. ³⁹ Queri' xbij chique como jari' nnatbej rxin ja rEspíritu Santo ja nyataj na chique ja winak ja yukul quec'u'x ruq'uin ja Jesús. Pro ja rEspíritu Santo maja'n titakto tri' como ja Jesús maja'n tibe ruq'uin ja Tatixel pa gloria.

⁴⁰ Ja winak tok quic'axaj ja xbij ja Jesús ec'oli chique quibij:

—Jala' jun achi le' ni katzij wi' chi jala' ja profeta xin Dios ja bitajnak can chi npi na, xeche'e. ⁴¹ Jule' chic chique quibij:

—Jala' ja Cristo ja Rey ja tzujunto ojer rmal ja Dios, xeche'e. Pro jule' chic chique quewa' quibij ri':

—¿La pa Galilea la'an npi wi' ja Cristo chewi'? ⁴² ¿La ma tz'ibtal can ta c'a chipan ja rtzobal Dios chi pa Belén npi wi' ja Cristo como ja Belén jari' rtinamit ja rojer rey David in ja Cristo arja' riy rumam can ja David? xeche'e. ⁴³ Queri' queban ja winak, quemaj rch'a'ic chibil tak qui' rmal ja Jesús. ⁴⁴ Ec'oli chique cajo' ta quechap ja Jesús quecoj ta preso pro majun nak ta chique chapo ta rxin.

⁴⁵ Ja rachi'i' ja xetaki chi nequichapa' ja Jesús eje'e' xemelojto cuq'uin ja sacerdote ja nimak

quek'ij in cuq'uin ja fariseo. Ja c'a tok xe'ekaji quewa' bix chique ri':

—¿Nak c'a tre tok ma xechappi ta ja rachi? xeche'xi.

⁴⁶ —Cani' ntzijoni ja rachi le' ni majun achi ja queri' ta tzijonnak cani' arja', xeche' chique. ⁴⁷ Ja c'a fariseo quibij chic chique:

—¿La maxta c'a xixban engañar ixix rmal ja rachi chakaja'? ⁴⁸ Ma ec'o ta wa'an ja k'etol tak tzij ja yukul ta quec'u'x ruq'uin in nixtac'a jun ta chake ajoj ja rok fariseo chakaja'. ⁴⁹ Jala' jule' winak le' ja yukul quec'u'x ruq'uin eje'e' xa ma cotak ta ja ley xin Dios, mta quisamaj, majun ne'oc wi' tre ja Dios, xeche' chique. ⁵⁰ Pro c'o c'a jun chique ja fariseo rbina'an Nicodemo, jari' ja xuban jutij be ruq'uin ja Jesús chak'a'. Ja c'a Nicodemo arja' xbij chique ja rachbil:

⁵¹ —¿La queri' ta c'a nrajo' ja ley ja yatajnak chake rmal ja Dios nech'ob ixix chi nk'et tzij trij jun achi pro matiya' lugar tre chi ntzijoni in matotakixi nabey wi' c'o ril owi mta? ne' chique. ⁵² Ja c'a reje'e' quemaj ryok'ic ja Nicodemo in quewa' quibij tre ri':

—¿La maxta c'a at aj Galilea atat chakaja'? Bien tatz'ata' chipan ja rtzobal Dios chi ni mta wi' jun profeta xtiwinakar ta pa Galilea, xeche' tre. ⁵³ C'ac'ari' quipaxijel qui', xebe chi tak cochoch canojelal.

8

¹ Ja c'a Jesús arja' be parwi' ja ti jayu' rbina'an Rjaju'al Olivo. ² Ja c'a chi rcab k'ij be chic jutij chanim chipan ja nimlaj templo pa Jerusalén. Ja

c'a winak xebe ruq'uin. Arja' tz'abe'e in xumaj quitijoxic. ³ Ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios e cachbil ja fariseo eje'e' c'o jun ixok quic'amonto, xiltaji macunnak ruq'uin jun achi ja ma rchajil ta. Xequiya'a' ja rixok chiquicojol ja winak. ⁴ C'ac'ari' quibij tre ja Jesús:

—Maestro, jawa' rixok ri' xiltaji macun ruq'uin jun achi ja ma rchajil ta. ⁵ In bin can chake rmal ja Moisés chipan ja ley xin Dios chi necamsax tza'n abaj ja rixoki' ja re quitakawari'. Ja c'a ratat ¿nak nabij tre? xeche' tre. ⁶ Ja quic'axaj tre xa nquic'ambajbej rxin, nquicanoj nak nquichapbej rxin. Ja c'a Jesús ch'uque' kaj chwi rkan, xumaj tz'ibanem pa tok'ulew, rwiruk'a' xucoj. ⁷ Pro eje'e' como xajutij quimajon rc'axaxic tre pe'e nojoj in quewa' xbij chique ri':

—Ja ni majun ril rumac chewe jari' tiyowi ja nabey abaj tre ja rixok le', ne' chique. ⁸ Ja tok bitaj queri' rmal ch'uque' kaj chic jutij chwi rkan in xumaj chic jutij tz'ibanem pa tok'ulew. ⁹ Ja tok quic'axaj ja bix chique rmal ja Jesús quena' kaj chi c'o quil quemac eje'e' chakaja' rmalc'ari' pa jujunal pa jujunal xebe. Ja c'a rija' eje'e' ri' ja kas xe'elel nabey in tok q'uiswani xebe canojelal. Xa ruyon chic ja Jesús q'ueje' can, ja c'a rixok arja' pe'e can chwach. ¹⁰ Ja c'a Jesús tok pe'e nojoj chic jutij tok xerutz'at ja winak ba la xe'oc wi', ti ruyon chic ja rixok c'o can in xbij tre:

—¿Bar c'a xe'oc wi' ja winak ja nebini ja rawil? ¿La mta jun chique xuk'et ta tzij chawij xatruq'uiak ta tza'n abaj? ne' tre.

¹¹ —Ni majun, ne'e ja rixok.

—In nixtac'a anin ta xtink'et ta tzij chawij. Camic jat xarwari' macatmacun chi ta, ne'xi rmal ja Jesús.

¹² C'ac'ari' tzijon chic jutij ja Jesús cuq'uin ja winak in xbij chique:

—Anin ja rin luz, nenuya' pa sakil canojelal ja winak ja rec'o chwach'ulew. Canojel ja winak ja nyuke' quec'u'x wq'uin eje'e' maqueq'ueje' chipan ja k'ekumal, nyataj chique ja sakil pro jun sakil ja nuya' chique ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Queri' xbij chique. ¹³ Pro ja fariseo eje'e' quech'a' tre ja xbij:

—Atat como xa naya' kaj testigo'il chawij ayon chewi' tok matikanimaj ja nabij le', xeche' tre.

¹⁴ —Masqui xa nuyon nya' kaj testigo'il chwij pro ni katzij wi' ja nbij como anin wotak nak rbanic ja bar inpenak wi' in tri' ninmeloj chi wi' chakaja'. Pro ja rixix ma ewotak ta ja bar inpenak wi' in bar xquinmeloj chi wi'. ¹⁵ Xa ena'oj ixix necoj ja nek'etbej tzij chwij, ma xin Dios ta, pro ja chwe anin ni majun nak ta nk'et ta tzij trij. ¹⁶ Pro wi c'oli ja k'etoj tzij nban jari' ni rubey wi' ja k'etoj tzij nban. Queri' nbij chewe como ma nuyon ta anin nink'etowi ja tzij, ok ca'i' ruq'uin ja Tatixel ja takyonto wxin. ¹⁷ Ja chipan ja ley xin Dios ja c'ol ewq'uin c'oli tz'ibtal can chipan quewari', ja tok ec'o ca'i' achi'i' ja xa junan ja testigo'il nqueya' jari' seguro chi ni katzij wi' ja testigo'il nqueya', queri' tz'ibtal can. ¹⁸ Queri' c'a chwe anin chakaja', anin jun in testigo chwij nak ja rinocnak wi' in ja

Tatixel ja takyonpi wxin arja' jun chakaja'. Queri' xbij chique.

¹⁹ —¿Bar c'a c'o wari' ja ratata'? xeche' tre.

—Ja rixix ni ma ch'obtajnak ta wi' emwal nak inocnak wi' in nixtac'a ja ta ja Nata' chakaja' ch'obtajnak ta emwal nak rbanic. Ja wixta ch'obtajnak emwal nak nbanic anin ch'obtajnak ta c'ari' emwal nak rbanic ja Nata' chakaja', ne'e ja Jesús chique.

²⁰ Queri' c'a rbanic ja jule' tzij xuban ja Jesús chipan ja nimlaj templo xin Dios ja tok arja' rmajon quitijoxic ja winak. Tri' pa'l wi' ja bar nqueya' can wi' ja qui'ofrenda ja winak pro ni majun nak ta chapo ta rxin como maja'n terila' ja hora chi nchapi.

²¹ Xumaj chic jutij tzij cuq'uin:

—Anin ninmeloji ja bar inpenak wi'. Ja c'a rixix ninecanoj chi na pro maquinewil chic, chipan ja rewil emac nixcam wi'. Ja bar xquinbe chi wi' maquixcowin ixix nixekaj ta tri'. ²² Ja c'a raj Israel eje'e' quemaj tzij chibil tak qui':

—¿La ncamsaj kaj ri' ruyon xa chewi' tok makocowini nokekaji ja bar xtibe wi' arja'? xeche'e.

²³ Ja c'a Jesús xbij chic jutij chique:

—Ixix xa ix xin wawe', ja c'a ranin in xin chila' chicaj, xa ix xin rwach'ulew pro ja chwe anin ma in queri' ta. ²⁴ Rmalc'ari' xinbij chewe chi chipan ja rewil emac nixcam wi'. Ja rinocnak wi' anin nij in quirwari' ja cani' nbin chic chewe, ja c'a wi matenimaj chi queri' nbanic jari' ni nixcam wi' chipan ja rewil emac. Queri' xbij chique.

²⁵ —¿Nak c'a ja ratat? xeche' tre.

—Ja rinocnak wi' anin nij in quirwari' ja canì' nbinto chewe nabey. ²⁶ C'a c'o na ja rebanon ja maja'n tinch'a' chewe ja nixbanbex condenar. Pro ja takyonto wxin arja' ni katzij wi' nojel ja nbij in ja rbin arja' chwe jari' nmajon rbixic anin chique ja winak wawe' chwach'ulew, ne'e ja Jesús chique. ²⁷ Pro ja xbij ja Jesús eje'e' matich'obtaj cumal chi tre ja Tatixel ntzijon wi'. ²⁸ C'ac'ari' xbij chic jutij chique:

—Ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak tok xtejotba' chwach jun cruz tokori' newotakij na nak inocnak wi' chi nij in quirwari' ja canì' nbinto chewe in newotakij na chakaja' chi nojel ja nmajon rbanic ma chaka ta nuyon kaj nban como nojel ja nmajon rbixic, ja Nata' arja' c'utyon chinwach. ²⁹ Ja takyonpi wxin arja' c'o wq'uin camic, ja Nata' ni ma inrya'on can ta wi'. Queri' rbanon chwe como anin ni nmajon wi' rbanic ja nrajo' chwe chi nban, ne'e ja Jesús chique. ³⁰ Ja tok xbij ja tzij ri' e q'uiy chique ja winak yuke' quec'u'x ruq'uin.

* * * * *

³¹ C'ac'ari' xumaj tzij cuq'uin ja raj Israel ja yuke' quec'u'x ruq'uin, quewa' xbij chique ri':

—Ja wi xajutij nixq'ueje' chipan ja ntzobal jari' ni katzij wi' chi ix ndiscípulo. ³² Ja wi queri' neban newotakij na jani' ja nna'oj in newotakij na chakaja' chi ni katzij wi' ja ntzobal in tok xte-wotakij jari' nixwasanel libre, ne' chique.

³³ —Pro ja rajoj ok riy rumam can ja rAbraham, majutij okq'uejenak ta pa quek'a' winak okquibanon ta mandar ¿la ok preso la'an chewi'

tok nabij chake chi nokwasaxel libre? xeche' tre.

³⁴ Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', canojel ja winak ja nemacuni eje'e' xa e esclavo pa ruk'a' ja il mac como ja' il mac nbano mandar quixin.

³⁵ Jun esclavo arja' mta ruk'a' tre chi xtiq'ueje' ta chijutij chipan ja jay rxin ja rajaw pro jun alc'walaxel jari' c'o ruk'a' tre chi nq'ueje'e chijutij.

³⁶ Rmalc'ari' nbij chewe chi ja Ralc'wal Dios wi arja' nixwasanel libre jari' ni katzij wi' chi ix libre.

³⁷ Anin wotak chi ix riy rumam can ja rAbraham pro masqui ix riy rumam can pro emajon rcanoxic wij nwach nak neban chwe chi ninecamsaj. Queri' c'a neban como mateya' lugar tre ja ntzobal chi nq'uiy más pa tak ewanma. ³⁸ Nojel ja nmajon rbixic anin jari' ruq'uin Nata' ntz'aton wi'. Pro nojel ja remajon rbanic ixix jari' etata' ixix biyon chewe chi neban. Queri' xbij ja Jesús chique.

³⁹ —Pro ja katata' ajoj jari' ja rAbraham, xeche' tre.

—Ja wixta katzij chi ix riy rumam can ja rAbraham ja ta c'ari' emajon rbanic ja cani' xuban ja rAbraham. ⁴⁰ Anin nojel ja nbin chewe jari' ni katzij wi' como ja Dios arja' biyon chwe pro masqui queri' rbanic pro ixix necanoj wij nwach nak neban chwe chi ninecamsaj pro ja rAbraham ma queri' ta xuban ja cani' nixtajini neban ixix chwe camic. ⁴¹ Ja c'a retata' ixix, ja cani' nuban arja' jari' emajon rbanic ixix chakaja', ne'e ja Jesús chique.

—Ajoj tok xokalaxi ma ok alak'an tak ac'ala' ta, ajoj xa jun Tatixel kaxin jari' ja Dios, xeche' tre.

⁴² Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ja wixta katzij chi ja Dios arja' Tatixel ewxin ninewajo' ta c'a anin ari' chakaja'. Queri' nbij chewe como anin pa ranma ja Dios inelnakto wi', ruq'uin arja' inpenak wi'. Ma chaka ta ngana inpenak, arja' takyonto wxin. ⁴³ ¿Nak c'a tre tok matich'obtaj emwal ja nbij chewe? Matich'obtaji como ja ntzobal mta egana nec'waxaj. ⁴⁴ Ixix ix ralc'wal ja diablo in nak c'o rgana ja diablo chi nuban nijawari' c'ol egana ixix neban chakaja'. Ja diablo arja' ni camsanel wi' ja tok winakarto ja rwach'ulew. Nojelal ja nbij ja Dios xa rc'ulel ja diablo como ja diablo arja' ni majutij ja katzij ta nbij. Ja tok nutz'ak tzij ja diablo jari' ni rxin wi' como arja' ni tz'akol tzij wi', arja' kas nwinakarsani ja tz'akoj tak tzij. ⁴⁵ Pro anin ja nmajon rbixic chewe jari' ni katzij wi' pro como ni katzij wi' xa chewi' ja tok maquinenimaj. ⁴⁶ ¿La c'o ta c'a jun chewe ncowini nbij chi c'o wil nbanon? Pro ja nmajon rbixic chewe, ja wi ni katzij wi' ¿nak c'a tre tok maquinenimaj? ⁴⁷ Ja ralc'wal Dios eje'e' nqueya' quixquin tre ja nbix chique rmal ja Dios pro ja rixix mateya' ewxquin tre ja nbix chewe rmal como ma ix ralc'wal Dios ta chewi'. Queri' xbij ja Jesús chique.

⁴⁸ Ja c'a raj Israel quemaj chic ryok'ic, quewa' quibij tre ri':

—Ajoj ni rubey wi' tok kabij chawe chi xa at cani' jun aj Samaria in c'o jun demonio uc'ayon awxin chakaja', xeche' tre. ⁴⁹ Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Anin mta jun demonio inc'ayon ta como anin nmajon rya'ic ruk'ij ja nata' Dios pro ja rixix xa nineyok'. ⁵⁰ Pro anin ma ja ta ncanoj chi nya' nuk'ij

cumal winak pro ja Nata' arja' ntajini nchomarsaj nak nuban chi nya' nuk'ij cumal ja winak, arja' c'a xtibini bar c'o wi' ja kas katzij, wi wq'uin anin owi ewq'uin ixix. ⁵¹ Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja wi c'o jun nnimaj ja ntzobal jari' ni mta wi' camíc trij, ne' chique. ⁵² Ja c'a raj Israel eje'e' quibij chic jutij tre:

—Camíc bien k'alaj chi c'o jun demonio uc'ayon awxin como atat nabij chi ni mta wi' camíc trij jun winak wi arja' nnimaj ja ratzobal pro ¿la ma xcam ta la'an ja rAbraham ojer in la ma xecam ta la'an ja rojer tak profeta chakaja'? ⁵³ ¿La tibij an tzij ari' chi atat más nim ak'ij chwach ja katata' Abraham ja tok arja' cami? In ja rojer tak profeta xecam na ari' chakaja'. ¿Nak c'a atocnak wi' nana' kaj atat? ⁵⁴ Ja c'a Jesús xbij chique:

—Ja ranin wixta xa nya' nojoj nuk'ij nuyon jari' mta noc wi' pro ja Nata' arja' nyo' nuk'ij in ixix nebij tre ja Nata' chi arja' Dios ewxin. ⁵⁵ Pro xa ma ewotakin ta rwach ja Nata' pro anin bien wotak rwach. Ja wixta xinbij chewe chi ma wotak ta rwach jari' xta c'a in junan ewq'uin ari' ja rix tz'akol tak tzij. Pro jari' wotak rwach, ni nnimaj wi' ja rtzobal. ⁵⁶ Ja rAbraham ja retata' nixche' tre, arja' janila quicoti ojer ja tok ch'obtaj rmal chi nutz'at na ja k'ij ja tok xquinpit anin in jari' xutz'at, congana quicot rmal, ne'e ja Jesús chique.

⁵⁷ —¿Nak moda c'ari' pro maja'n wa'an taban cincuenta ajuna', la atz'aton c'ari' ja rAbraham? xeche' tre. ⁵⁸ Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', anin nij inc'o chi wi' ja tok maja'n talaxi ja rAbraham, ne'

chique. ⁵⁹ Ja tok xbij queri' chique eje'e' quisic'la' abaj, laj queq'uiak tza'n abaj pro ja Jesús arja' xrawaj ri', xelex chipan ja templo in be.

9

¹ Ja Jesús arja' rmajon binem tok xutz'at jun achi ti moy ja ni pa ralaxic wi' chi moy. ² Ja c'a rdiscípulo quic'axaj tre:

—Rabí ¿nak tre c'ala' tok ni moy wi' tok xalaxi ja rachi le', nak c'o ril chewi', la ril arja' owi quil rtata' rute'? xeche' tre. ³ Ja c'a Jesús xbij chique:

—Ma queri' ta, ma ril ta arja' chewi' tok rbanon quela' nixtac'a quil rtata' rute' chakaja'. Quela' rbanon ja rachi le' utzc'a chi c'o jun nimlaj samaj xin Dios nk'alajin na ja tok xtizuri. ⁴ Ja tok c'a inc'o na wawe' chwach'ulew rjawaxic chi nban ja rsamaj ja takyonpi wxin. Cani' tre ja tok noc ak'a' macatcowini natsamaj chic. ⁵ Jaru' pa tiempo xquinq'ueje' wawe' chwach'ulew anin inocnak in cani' k'ij rxin ja rwach'ulew, ne' chique. ⁶ Ja tok tzuri tzij rmal c'ac'ari' chuban kaj pa tok'ulew in xumaj rbanic ch'abak tre ja ruchub, c'ac'ari' xuc'am, xuya' chi rwach ja ti moy ⁷ in xbij tre: —Jat, jach'aja' rawach pa ya' ja rbina'an Siloé, ne' tre. (Ja bi'aj Siloé tibij tzij ntakel.) In queri' xuban ja rachi be. Ja tok xekaji xuch'aj ja rwach. Ja c'a tok ch'ajtajto rmal melojto, nca'y chic.

⁸ Ja c'a rvecino ja rachi e cachbil jule' chic winak ja bien quitz'aton chi moy nabey eje'e' quibij:

—¿La ma ja ta c'ala' ja rachi le' ja ni ntz'abe' wi' chi rc'utuxic limosna? xeche'e. ⁹ Ec'oli chique quibij:

—Arja' nac'a, xeche'e. In jule' chic quibij:

—Mni, ni quela' nca'yi pro ma arja' ta, xeche'e. Pro ja rachi arja' xbij chique:

—Anin nac'a, ne' chique.

¹⁰ —¿Pro nak c'a xaban, natca'y chic taka'an? xeche' tre.

¹¹ —C'o jun achi rbina'an Jesús, arja' xchomij jule' ch'abak in tok chomtaj rmal xuya' chi nwach in xbij chwe: —Jat, jach'aja' rawach pa ya' rbina'an Siloé, ne' chwe. In queri' xinban xinbe. Ja c'a tok xinekaji xinch'aj ja nwach in queri' xuban jaktaji, ne' chique.

¹² —¿Bar c'a c'o wi' ja Jesús camic? xeche' tre.

—Jari' ma wotak ta ba la c'o wi', ne' chique.

¹³ C'ac'ari' c'amarel ja rachi ja jaktaj rwach, xeya' chiquewach ja fariseo. ¹⁴ Ja Jesús tok xchomij ja ch'abak in tok xujak rwach ja rachi jari' pa jun xula'nbal k'ij xuban wi'. ¹⁵ Ja c'a rachi c'axax chic tre cumal ja fariseo:

—¿Nak xaban tok jaktaji ja rawach? xeche' tre.

—Ja rachi xchomij jule' ch'abak in tok chomtaj rmal xuya' chi nwach. C'ac'ari' xinch'aj ja nwach in queri' xuban jaktaji, ne' chique. ¹⁶ Ec'oli chique ja fariseo quibij:

—Ja rachi rbina'an Jesús ma Dios ta takyonto rxin como arja' matuban respetar ja xula'nbal k'ij como c'o samaj nuban chipan, xeche'e. Pro jule' chic chique quewa' quibij ri':

—¿Pro nak moda c'ari' jun achi wi' xa il mac ja nuban in nuban jun milagro ja cani' nkatz'at camic ri'? xeche'e. In queri' queban, ma junan ta quech'ob trij ja Jesús. ¹⁷ In quibij chic tre ja rachi ja jaktaj rwach:

—In atat ¿nak nabij tre ja rachi rbina'an Jesús? como arja' xujak awach. ¿Nak ocnak wi' nach'ob atat? xeche' tre.

—Arja' jun profeta xin Dios, xeche'x rmal ja rachi.

¹⁸ Ja c'a raj Israel eje'e' ma xquinimaj ta chi ni moy wi' ja rachi nabey, ma xquinimaj ta chi c'a jaktaji ja rwach xa chewi' tok quetak quisiq'uixic ja rtata' rute'. ¹⁹ Ja tok xe'ekaji ja rtata' rute' ja rachi c'axax chique:

—¿La ewalc'wal ixix jawa' jun achi ri', la arja' ja nebij chi ni moy wi' tok xalaxi? ¿Nak c'a tre tok nca'y chic camic? xeche'xi.

²⁰ —Ajoj kotak chi jala' kalc'wal in kotak chakaja' chi arja' ni moy wi' tok xalaxi. ²¹ Pro ma kotak ta nak tre tok nca'y chic camic nixtac'a kotak ta chakaja' nak jakowi ja rwach. Mejor, tre arja' tec'waxaj wi' como c'o chic rjuna', ri'j chic, arja' c'a nbin ala' chewe nak ja xuban, xeche'e ja rtata' rute'. ²² Queri' quibij chique ja raj Israel como nguixbej qui' chiquewach como ja raj Israel eje'e' quichomin chic chi xa nak ta nbini chi ja Jesús arja' ja Cristo wi ne'e, jari' matic'ul chic chipan ja jay xin molbal ri'il ja bar nquemol wi' qui' ja raj Israel chi rc'axaxic ja rtzobal Dios, nch'akixel chijutij. ²³ Rmalc'ari' ja tok quibij: — Mejor, tre arja' tec'waxaj wi' como c'o chic rjuna', ri'j chic wa'an, xeche'e.

²⁴ C'ac'ari' xec'amar chic jutij ja rachi ja moy nabey in quewa' quibij tre ri':

—Chwach Dios tabij ja kas mero rubey como ajoj kotak chi ja rachi rbina'an Jesús arja' xa il mac ja nuban, xeche' tre.

²⁵ —Ja wi xa il mac ja nuban jari' ma wotak ta anin xarwari' ja wotak chi anin in moy nabey pro ja camic ninca'y chic, xeche'x rmal ja rachi.

²⁶ —Pro ¿nak c'a xuban chawe? ¿Nak c'a xuban tok xujak awach? xeche' chic tre.

²⁷ —Pro jari' nbin chi wa'an chewe pro ixix mta egana nec'waxaj. ¿Nak c'a tre tok nec'waxaj chic jutij chwe? ¿La maxta c'a newajo' ixix chakaja' nixoc rdiscípulo? ne' chique. ²⁸ Eje'e' congana pi quiyewal trij in quewa' quibij tre ri':

—Ja ratat ni k'alaj chi at discípulo rxin arja' pro ja rajoj ok discípulo rxin ja Moisés. ²⁹ Ajoj kotak chi tzijoni ja Dios ruq'uin ja Moisés pro ja rachi rbina'an Jesús jari' ba la penak wi', nak la takyonto rxin, xeche' tre.

³⁰ —Pro nak moda taka'an matich'obtaj emwal nak takyonto rxin pro xujak c'a nwach, ne'e ja rachi chique. ³¹ Bien kotak chi ja Dios arja' matic'axaj ja tok c'oli nc'utux tre rmal jun achi ja wi xa il mac nuban ja rachi. Pro jun achi wi nuya' ruk'ij ja Dios in wi nnimaj ja najo'x tre rmal ja Dios chi nuban jari' nc'axaxi ja nc'utuj tre ja Dios.

³² Jaru' pa tiempo winakarnakto ja rwach'ulew ni majun kac'axan ta chi c'o ta jun achi rjakon ta rwach jun achi ja ni pa ralaxic wi' chi moy. ³³ Ja Jesús wixta ma in Dios ta penak wi' ni ta c'a majun nak ta ncowini nuban ari', queri' xbij ja rachi.

³⁴ Ja c'a reje'e' quemaj chic ryok'ic ja rachi, quewa' quibij tre ri':

—Ja ratat xa rmal il mac tok nij at moy wi' xatalaxi ¿in atat nawajo' nokatijoj ajoj? Queri' quibij tre in quiwasajel chiquicojol chijutij in ma xquec'ul chi ta.

³⁵ Ja c'a Jesús tok xc'axaj chi wasaxto ja rachi in matic'ul chic arja' be, xerila' in quewa' xc'axaj tre ri':

—¿La yukul chic ac'u'x ruq'uin ja Ralc'wal Dios? ne' tre.

³⁶ —Anin nwajo' nyuke' nuc'u'x ruq'uin pro tac'utu' chinwach nak chi achi'al c'ari' ja Ralc'wal Dios, ne'e ja rachi. ³⁷ Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—Pro jari' atz'aton chic, anin c'ari' ja rin Ralc'wal Dios ja nmajon tzij awq'uin camic ri', ne' tre. ³⁸ C'ac'ari' ja rachi xbij:

—Wajaw, anin camic nyuke' nuc'u'x awq'uin. Queri' xbij tre ja Jesús, xuque' chwach in xumaj rya'ic ruk'ij. C'ac'ari' ja Jesús xbij:

³⁹ —Anin inpenak wawe' chwach'ulew utzc'a chi bien nk'alajin na nak quibanic ja winak. Inpenak utzc'a ja moya' njaktaj quewach utzc'a chakaja' ja winak ja nebini chi neca'yi eje'e' nek'alajin na chi xa e moya', ne'e. ⁴⁰ Ec'oli ja fariseo ec'o chinakaj ja Jesús tok quic'axaj ja xbij congana pi quiyewal trij in quewa' quibij tre ri':

—¿La ok moya' la'an ajoj chakaja' chewi' tok nabij queri'? xeché tre.

⁴¹ —Ja wixta xeya' chewij chi pa k'ekumal ixc'o wi' jari' mta nixchapbexi pro como nebij chi: —Ajoj bien kotak chic ja rbey Dios, nixche'e, jari' nixchapbexi. Queri' xbij ja Jesús chique.

10

¹ C'ac'ari' xbij chic:

—Ja tzij xtinbij chewe ri' ni katzij wi', tok c'o jun nrajo' noc chipan jun corral quixin tak carnelo pro wi ma tri' ta noc wi' ja bar wasan can wi' ruchi'

ja corral, ja wi xa junwi' njote' wi' in nkaj chipan jari' xa jun alak'om in camsanel chakaja'. ² Pro ja noqui ja bar wasan can wi' ruchi' ja corral jari' ni katzij wi' chi arja' yuk'ul quixin ja tak carnelo. ³ Ja tok nekaji ja rajyuk' chuchi' ja corral njak chwach rmal ja jakol chi' corral. Ja c'a tok noc chipan nc'axax rukul cumal ja tak carnelo, ja c'a tak rxin arja' nerk'ijla', nbij quebi' chiquijujunal in numajto quilasaxic chipan ja corral. ⁴ Ja c'a tok nelastajpi rmal nuc'amel quebey in ja tak carnelo eje'e' netre'el trij como eje'e' bien cotak rukul chi arja' yuk'ul quixin. ⁵ Pro wi c'o jun nsiq'uin quixin ja tak carnelo pro wi ma cotak ta rwach jari' maquette' trij, ja nqueban ne'anmajel chwach como ma cotak ta quekul ja winak ja re junwi' chi na. ⁶ Jawa' c'ambal tzij ri' xbij ja Jesús pro ja fariseo eje'e' xa matich'obtaj cumal. ⁷ Ja c'a Jesús xbij chic jutij chique:

—Anin c'ari' ja rin rchi' corral ja bar ne'oc wi' ja tak carnelo. ⁸ Canojel ja xepeti ja tok maja'n quinpit anin in ma pa rchi' corral ta xe'oc wi' eje'e' ari' xa e alak'oma' in xa e camsanela' pro ma xya' ta caso chique cumal ja tak carnelo. ⁹ Anin c'ari' ja rin rchi' corral, xc'a nak ta ja xturkaj wq'uin jari' ntotaji in nyataj tre xa nak ta ja nc'atzin tre, cani' chique ja tak carnelo eje'e' nyataj chique chi ne'eli ne'oqui chipan ja quicorral, tok ne'elto nquewil ja buen tak k'ayis in nquetij. ¹⁰ Ja ralak'om tok nbe cuq'uin ja tak carnelo bien rch'obonel chi ne'erlak'ajto, nercamsaj in neruyoj. Pro ja ranin inpenak cuq'uin nunya'a' jun c'ac'a c'aslemal chique in ma ruyon tari' pro

nnoji chakaja' jun nimlaj quicotemal chipan ja quic'aslemal.

¹¹ Anin in ajoyuk' ja ni katzij wi' chi in utzlaj ajoyuk'. Ja utzlaj ajoyuk' arja' matipokonaj ncam pa quicuenta ja tak carnelo. ¹² Pro ma queri' ta nqueban ja xa etojon ja ma katzij ta chi e ajoyuk'a', eje'e' ma e quixin ta ja tak carnelo in wi quetz'at chi pi jun itzel chicop eje'e' nequeya' can ja tak carnelo in ne'anmajel. Ja c'a ritzel chicop arja' neruchap ja tak carnelo in nerchicaj. ¹³ Ne'anmaji como matel quec'u'x chiquij ja tak carnelo, ja quijil ja netojbexi xa jari' ja elnak quec'u'x trij. ¹⁴ Anin in jun ajoyuk' ja ni katzij wi' chi in utzlaj ajoyuk', nenwajo' ja tak ncarnelo in bien wotak jani' quina'oj in queri' quibanon chwe anin chakaja', ¹⁵ cani' kabanon ruq'uin ja Tatixel, arja' ninrajo' in bien rotak jani' nna'oj in queri' nbanon anin tre chakaja', in anin matinpokonaj nincam pa quicuenta ja tak ncarnelo. ¹⁶ In chakaja' ec'o chi na jule' tak ncarnelo ja ma ec'o ta chipan awa' corral ri'. Jari' ne'enc'ama' na, ja c'a tok xtiquic'axaj ja nukul eje'e' nqueya' caso chwe in xa jun moc xtinban chique canojelal in xa jun ajoyuk' nyuk'un quixin.

¹⁷ Como anin matinpokonaj nincam pa quicuenta ja tak ncarnelo chewi' tok ninrajo' ja Tatixel. Anin nya' wi' pa camíc cumal in ninc'astaj chi na chipan ja camíc. ¹⁸ Ja wixta mta ngana nincami maquincami, majun nak ta ncowin ta chwij chi ninrcamsaj ta pro jari' ni ngana wi' chi nya' wi' chipan ja camíc. Wq'uin anin c'o wi' como nincowini nya' wi' chipan ja camíc in nincowini ninc'astaj chic chipan chakaja'. Jari' bin chwe

rma' ja Nata' chi queri' nban. Queri' xbij ja Jesús chique.

¹⁹ Ja tok bitaji tzij ri' rmal ja Jesús ja raj Israel eje'e' quemaj chic jutij rch'a'ic chibil tak qui'.

²⁰ Ec'oli chique quewa' quibij ri':

—Xa jun demonio uc'ayon rxin ja rachi le', xa ch'ujarnak. ¿Nak tre tok neya' caso tre? xeche'e.

²¹ In jule' chic chique quewa' quibij ri':

—Pro ma quela' ta ntzizon jun winak ja tok c'o jun demonio uc'ayon rxin. ¿La ncowin la'an jun demonio xtujak quewach moya' nech'ob ixix? xeche'e.

²² Xerila' ja nmak'ij ja c'o rubi' dedicación ne'xi, chi nc'uli chipan ja tinamit Jerusalén. Jari' tiempo rtiempo tew. ²³ Ja c'a Jesús arja' rmajon binem chipan ja nimlaj templo xin Dios. C'o c'a jun pa rkan jay ja rubi' nbixi xin Salomón ne'xi, tri' c'a rmajon wi' binem. ²⁴ Ja c'a raj Israel xequimolo' qui' trij in quibij tre:

—¿Nak tre tok matabij rubi' chake? Ja wi atat ja rat Cristo ni tak'alasaj jutz'it chikawach, xeche' tre.

²⁵ —Pro jari' nbin chic chewe pro ja rixix xa maquinenimaj. Nojel ja samaj ja nmajon rbanic ja bin chwe rmal ja Nata' jari' nc'utuwi nak inocnak wi'. ²⁶ Pro ixix xa maquinenimaj como ma ix tak ncarnelo ta cani' nbin chic chewe. ²⁷ Ja tak ncarnelo eje'e' nguic'axaj ja nukul in ninquinimaj, anin nenwajo', bien wotak jani' quina'oj in eje'e' netre' chwij. ²⁸ Anin nya' chique ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij, ni maquebe wi' chipan ja nimlaj rpokonal in majun nak ta xquelasan ta pa nuk'a'.

²⁹ Ja Nata' arja' xeyo' chwe in arja' más k'axnak chi na rchok'ak' chiquewach canojelal in majun nak ta xquelasan ta pa ruk'a'. ³⁰ Anin xa ok junan ruq'uin ja Tatixel, ne'e ja Jesús chique.

³¹ Ja c'a raj Israel jutij chic quisic'la' abaj, laj queq'uiak chic ja Jesús tza'n abaj. ³² Ja c'a Jesús xbij chique:

—Anin q'uiy rwach ja samaj ja utzlaj samaj nbanon chewach ja yatajnak chwe rmal ja Nata' chi xinban. ¿La xa rumac on jun utzlaj samaj xinban xa chewi' tok newajo' ninecamsaj? ne' chique.

³³ —Ma rmal ta jun samaj utz xaban chewi' tok natkaq'uiak tza'n abaj, rumac chi xacoj awi' como at Dios pro xwa'n at winak in ja neli xa naban ofender ja Dios, xeché' tre. ³⁴ Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—¿La ma tz'ibtal can ta c'a chipan ja ley xin Dios ja c'ol ewq'uin chi ja Dios arja' quewa' xbij chique jule' winak ri'? —Anin xinbij chewe chi ix dios, ne'e ja Dios chique, queri' tz'ibtal can. ³⁵ Queri' rbanic, ja Dios arja' xbij chique chi e dios, queri' ja rtzobal Dios quic'axaj in bien kotak chi ja rtzobal Dios mta moda xtiq'uextaj ta. ³⁶ Ja c'a chwe anin, Dios xinrucha' in xinrutakto wawe' chwach'ulew. Ja c'a reje'e' wi bix chique chi e dios ¿nak c'a tre tok nebij ixix chwe chi xa ofensa rc'amonto tre ja Dios ja tok xinbij chi anin ja rin Ralc'wal Dios? ³⁷ Ja samaj ja nmajon rbanic, ja wi ma xin Nata' ta ni c'a utz wari' ja wi maquinenimaj. ³⁸ Pro wi xin nata' Dios ja samaj ja nmajon rbanic tenimaj c'a chi rxin arja' masqui matiyuke' ec'u'x wq'uin anin. Queri' nwajo' chewe utzc'a chi newotakij

na chi ja Tatixel xa jun rbanon wq'uin in anin chakaja' xa jun nbanon ruq'uin utzc'a chi nyuke' ec'u'x wq'uin. Queri' xbij chique. ³⁹ Jutij chic cajo' ta quechap quecoj ta preso pro arja' xuto'el ri' pa quek'a'.

⁴⁰ C'ac'ari' be chic jutij ja Jesús chajuparaj ja binelya' Jordán. Ja c'a tok xekaji tri' q'ueje' wi'. Jari' lugar tri' xeban wi' bautizar ja winak nabey rmal ja Juan. ⁴¹ E q'uiy ja winak xe'ekaj ruq'uin ja Jesús in quewa' quibij ri': —Ja Juan masqui mta milagro xuban can arja' pro ni katzij wi' nojel ja rbin can tre ja Jesús le', xech'e. ⁴² In e q'uiy chique ja yuke' quec'u'x ruq'uin tri'.

11

¹ C'o c'a jun achi rbina'an Lázaro aj Betania, arja' yawajnak. Ja Lázaro arja' c'o jun rana' rbina'an María in tri' c'o wi' ja María pa Betania chakaja' rachbil ja Marta ja rimal. ² Jari' María ja xuban jutij xuc'am jule' ak'om qui' rxula', xucoj chi rkan ja kajaw Jesús in xusu' chi rsamal rwi'. ³ Ja c'a María rachbil Marta eje'e' quetakel rbixic tre ja Jesús, quewa' quibijel tre ri':

—Kajaw, ja kaxibal ja congana newajo' ewi' ruq'uin, arja' yawajnak, queri' quibijel tre. ⁴ Ja c'a Jesús tok xc'axaj ja xebix tre quewa' xbij ri':

—Ja yobil tre ja Lázaro ma camíc ta rc'amonto pro ja rc'amonto quewari', tri' nk'alajin na wi' chi ja Dios arja' congana rchok'ak' in congana nim ruk'ij, in jun chic, congana nya' na ruk'ij ja Ralc'wal Dios rmal, ne'e.

⁵ Ja Jesús congana nerajo' chi e oxi' Marta in María ja ruchak' in ja Lázaro chakaja'. ⁶ Ja c'a

tok xekaj rbixic ruq'uin chi yawa' ja Lázaro arja' q'ueje' chi na ca'i' k'ij ja bar c'o wi'. ⁷Ja tok tz'akati ja ca'i' k'ij c'ac'ari' xbij chic chique ja rdiscípulo:

—Jo' chic jutij chipan ja departamento Judea, ne' chique. ⁸Ja c'a rdiscípulo eje'e' quibij tre:

—Rabí, ja raj Israel ja rec'o tri' laj wa'an xatqueq'uiak tza'n abaj in ¿nawajo' c'a natbe chic jutij tri'? xeche' tre. ⁹Ja c'a Jesús xc'ambej jun tzij chiquewach, quewa' xbij chique ri':

—¿La mta c'a cablajuj hora nca'yi ja k'ij chipan jun k'ij? Ja wi pa k'ij natbini jari' matachok' awakan como ja k'ij nsakirsan abey chawach. ¹⁰Ja c'a wi chak'a' natbini jari' nachok' awakan como mta luz pan awanma ja nsakirsan abey chawach, ne'e. ¹¹C'ac'ari' xbij chic chique:

—Warnak chic ja Lázaro ja kamigo pro can ninbe ruq'uin chi nenc'asa', ne' chique.

¹²—Kajaw, pro wi warnak chic ch'enchila', ntzur ala', xeche' tre. ¹³Pro ja Jesús tok xbij chi warnak ja Lázaro jari' tibij tzij chi cami pro ja nquech'ob ja discípulo xa jic chi waram rbanon ja Lázaro, xula'nnak. ¹⁴C'ac'ari' ja Jesús ni xk'alasaj chiquewach chi utz:

—Camnak chic ja Lázaro, ne' chique. In xbij chic chique:

¹⁵—Anin ninquicoti ja ma inc'o ta tri' ja tok cami pro emwal ixix tok nbij queri' chewe como jari' c'oli rc'amonto chewe utzc'a chi nyuke' más ec'u'x wq'uin. Pro camic jo' tekatz'ata', ne' chique. ¹⁶Ja c'a Tomás ja yo'x ne'xi, arja' xbij chique ja rach tak discípulo:

—Jo' trij ja Jesús utzc'a chi ajoj jun nokcamsax ruq'uin chakaja', ne' chique, in xebe.

¹⁷ Ja c'a tok xe'ekaji bix tre ja Jesús chi quiji' k'ij mukun chic ja Lázaro pa jul. ¹⁸ Ja tinamit Betania xa chinakaj Jerusalén c'o wi', c'o la oxi' kilómetro rcojol ruq'uin, ¹⁹ in e q'uiy ja raj Israel e'urkajnak cuq'uin ja Marta in María chi nurquiyukba' quec'u'x rmal ja cami ja quixibal. ²⁰ Ja Marta tok xc'axaj chi peti ja Jesús xerc'ulu' pro ja María tz'ubul can pa jay. ²¹ Ja c'a Marta tok xuc'ul ja Jesús quewa' xbij tre ri':

—Wajaw, ja wixta atc'o kuq'uin maquita cami ja nxibal. ²² Pro anin wotak chi ja camic xa nak ta nac'utuj tre ja Dios nuya' chawe, ne' tre.

²³ —Ja raxibal can nc'astaj rwach, ne'e ja Jesús tre. ²⁴ Ja c'a Marta xbij chic tre:

—Anin wotak chi nc'astaj na pro tokori' tok xquec'astaji ja camnaki' chipan ja q'uisbal k'ij, ne' tre. ²⁵ Ja c'a Jesús xbij tre:

—Pro nij anin wi' ninyico quixin ja winak chipan ja camíc, nij anin wi' ninyowi ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Xa nak ta ja yukul ruc'u'x wq'uin arja' masqui cami pro jari' ma chijutij ta, nc'ase' chi na jutij. ²⁶ In chakaja' xa nak ta ja c'a c'as na camic ja wi yukul ruc'u'x wq'uin jari' ni mta wi' camíc trij chijutij. ¿La nanimaj ja c'a xinbij chawe ri'? ne' tre.

²⁷ —Can nnimaj Wajaw, anin nnimaj chi atat ja rat Cristo, atat ja rat Ralc'wal Dios ja bitajnak can ojer chi natpi na wawe' chwach'ulew, ne'e ja Marta tre.

²⁸ Ja Marta tok bitaj can rmal ja tzij ri' be chi rsiq'uixic ja María ja ruchak'. Ja c'a tok xekaj

ruq'uin pan ekal tzijon ruq'uin, quewa' xbij tre ri': —Xurkaji ja Maestro, natrsiq'uij, ne' tre. ²⁹ Ja c'a María tok xc'axaj yictaji alnak in be ruq'uin ja Jesús. ³⁰ Ja Jesús arja' maja'n toc chipan ja tinamit, tri' c'o can wi' ja bar c'ul wi' rmal ja Marta. ³¹ Ja c'a raj Israel ja rec'o pa jay ruq'uin ja María chi ryukbaxic ruc'u'x tok quetz'at chi yictaji alnak ja María in be eje'e' xetre'el trij chakaja' in quewa' quibij chibil tak qui' ri': —Tri' nbe wi' ja bar mukun wi' ja camnak, tri' ne'ok' chi wi', xeche'e.

³² Ja María tok xekaji ja bar c'o wi' ja Jesús tok xutz'at xuque' chwach in xbij tre:

—Wajaw, ja wixta atc'o kuq'uin maquita cami ja nxibal, ne' tre. ³³ Ja c'a Jesús tok xutz'at ja María chi rmajon ok'ej in ja jule' chic aj Israel e rachbil chakaja' quimajon ok'ej arja' congana junwi' xuna', congana xk'ututuj ri' ja ranma rmal bis ³⁴ in xc'axaj chique:

—¿Bar c'a emukun wi'? ne' chique.

—Kajaw, jo' mpe' tekatz'ata', xeche' tre. ³⁵ Ja c'a Jesús xumaj ok'ej. ³⁶ Ja c'a raj Israel tok quetz'at chi rmajon ok'ej quewa' quibij ri':

—Tetz'ata' mpe' le', ni k'alaj chi congana nrajo' ja Lázaro, xeche'e. ³⁷ Pro ec'oli chique quewa' quibij ri':

—Ja wi xujak rwach ja rachi ja moy ¿la maquita c'a cowin ari' xtzursaj ja Lázaro in maquita cami? xeche'e.

³⁸ Jutij chic ja Jesús congana junwi' xuna' rumac bis in be ja bar mukun wi' ja Lázaro. C'o jun jul c'oton chwach jun jayu', chipan mukun wi' in tz'apin ruchi' tre jun nimlaj abaj.

³⁹ —Tewasaj ja rabaj le', ne'e ja Jesús chique. Ja c'a Marta ja rana' ja camnak arja' xbij tre:

—Wajaw, jala' chuw chic como tuban quiji' k'ij ticami, ne' tre.

⁴⁰ —¿La ma xinbij ta c'a chawe ja wi nyuke' ac'u'x wq'u'in natz'at na chi ja Dios congana rchok'ak' in congana nim ruk'ij? ne'e ja Jesús tre. ⁴¹ C'ac'ari' quiwasaj ja rabaj chuchi' ja jul ja bar mukun wi' ja camnak. Ja c'a Jesús ca'y chicaj in quewa' xbij ri':

—Nata', anin nmaltioxij chawe chi xac'waxaj ja xinc'utuj chawe. ⁴² Pro anin bien wotak chi ni nac'waxaj wi' ja nc'utuj chawe xarwari' quewa' nbij chawe camic utzc'a ja winak ja quimolon qui' ri' eje'e' nquic'axaj ja nintajini nbij chawe in nquinimaj chi atat attakyonpi wxin, ne' tre ja Tatixel. ⁴³ Ja tok bitaji tzij ri' rmal ja Jesús arja' tzijon chic jutij pro ni cow tzijoni, quewa' xbij ri': —Lázaro, catelto, ne'e. ⁴⁴ C'ac'ari' xelto ja Lázaro pro ma camnak chi ta. Ja ruk'a' rkan batz'on pa tziak in batz'on rpalaj tre jun su't. Ja c'a Jesús xbij chique: —Tequira', teya'a' lugar tre chi nbe, ne' chique.

* * * * *

⁴⁵ Ja c'a raj Israel ja cachbilanel ja María eje'e' tok quetz'at ja xuban ja Jesús e q'uiy chique yuke' chic quec'u'x ruq'u'in. ⁴⁶ Pro ec'o chic jule' chique, eje'e' xebe cuq'u'in ja fariseo, xequibij chique ja milagro ja xuban ja Jesús. ⁴⁷ Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja fariseo eje'e' xequemol ja jule' chic cach k'etol tak tzij in quewa' quibij chique ri':

—¿Nak nkaban c'awa'? Congana taka'an milagro nuban ja Jesús. ⁴⁸ Ja wi xtikaya' lugar tre chi nuban más jari' ma c'ayew ta chi nyuke' quec'u'x ja winak ruq'uin pro ni canojelal. Jari' neyictajto ja raj Roma, nurquiyojo' ja katemplo rachbil ja katinamit chakaja', xeche' chique. ⁴⁹ C'o c'a jun chique rbina'an Caifás, arja' ocnak lok'laj sacerdote chipan ari' juna'. Quewa' xbij ja Caifás chique ri':

—Ixix taka'an majun nixcowini nechomij. ⁵⁰ Xa matich'obtaj emwal chi más na utz nokeli ja xa jun ncam pa kaq'uexwach ja rok aj Israel chwach ja nq'uisi chi jun ja tinamit, ne' chique. ⁵¹ Ja Caifás arja' majun rnaben chi Dios yo' tre ja tzij xbij. Como arja' ocnak lok'laj sacerdote chipan ari' juna' chewi' tok Dios xuya' tre chi xbij pon nak ja maja'n tiban tre ja Jesús chi arja' ncam na pa quicuenta ja tinamit Israel. ⁵² Pro ma queyon ta ja raj Israel ncam pa quicuenta, arja' nerumol na chakaja' canojel ja winak ja ne'oc na e ralc'wal Dios ja rec'o nojel rwach'ulew utzc'a xa jun nuban chique canojelal. ⁵³ Jari' k'ij quemajto rch'obic ja k'etol tak tzij nak nqueban tre ja Jesús chi nquicamsaj.

⁵⁴ Rmalc'ari' tok ja Jesús arja' ma kas ta q'ueje' chic chiquicojol ja raj Israel pro be chipan jun tinamit rbina'an Efraín ja c'o chinakaj jun lugar ja kas talani. Ja tok xekaji, tri' q'ueje' wi' e rachbil ja rdiscípulo.

⁵⁵ Xa nnakajinto ja nmak'ij quixin ja raj Israel rbina'an pascua. E q'uiy ja winak ja tok xajalal maja'n terila' ja nmak'ij xe'elto pa tak quitinamit, xebe pa Jerusalén chi rbanic jule' costumbre ja

nquich'ach'ojirsbej pon qui' cani' nrajo' ja quireligión. ⁵⁶ Ja c'a winak quimajon rcanoxic ja Jesús, ec'o chipan ja nimlaj templo xin Dios in quemaj rc'axaxic chibil tak qui': —¿Nak nech'ob ixix tre ja Jesús, la npeti, la nurbana' ja nmak'ij owi ma can ta? neche'e. ⁵⁷ Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja fariseo c'o chic jun orden quiya'on, quewa' nbij ja orden ri': —Xa nak ta xtotakini bar c'o wi' ja Jesús tiya'a' rbixic chake. Queri' queban utzc'a chi nquechap ja Jesús in nquecoj preso.

12

¹ Waki' k'ij c'o chi wi' ja nmak'ij pascua tok be chic jutij ja Jesús pa Betania ja bar c'o wi' ja Lázaro. Jari' mismo Lázaro ja yataj tre rmal ja Jesús chi c'astaj chiquicojol camnaki'. ² C'o jun nimlaj wa'im chomixi ja pa Betania rumac ja xekaji ja Jesús cuq'uin. Ja Marta arja' rmajon ilinem, ja c'a Lázaro arja' jun tz'ubul chiquicojol ja winak ja retz'ubul ruq'uin ja Jesús pa mesa. ³ Ja c'a María arja' xuc'am nc'aj litro ak'om nardo ne'xi, congana qui' rxula' in congana nim rjil chakaja'. Ja c'a xuban, xutix ja rak'om trij rkan ja Jesús c'ac'ari' xusu' chi rsamal rwi'. Ja rak'om ni noji rxula' pa jay. ⁴ C'o c'a jun chique ja rdiscípulo ja Jesús rbina'an Judas Iscariote, arja' rc'ajol jun achi rbina'an Simón, arja' njacho na ja Jesús pa quek'a' ja winak ja netzelan rxin. Ja Judas tok xutz'at ja xuban ja María quewa' xbij ri':

⁵ —Ja rak'om le' ¿nak tre tok ma xuya' ta chake kac'ayij ta chi oxi' ciento quetzal, ja c'a rjil kaya' ta chique ja tak meba'i'? ne'e. ⁶ Queri' xbij pro ma rmal ta chi npokonaj quewach ja tak meba'i'

como arja' xa alak'om xa chewi' tok nlak'aj kaj ja pwok pa caja como pa ruk'a' c'o wi' ja pwok quixin ja Jesús e rachbil ja rdiscípulo. ⁷ Ja c'a Jesús xuch'a' tre ja xbij, quewa' xbij tre ri':

—Ma tanak ta ja María como arja' rc'olon ja rak'om chi nucoj chwij jari' nnatbej ja ncamic. ⁸ Ja tak meba'i' eje'e' nij ec'o wi' checojol ja wi c'ol egana neban utzil chique pro ja chwe anin maquina'ueje' ewq'uin nojel tiempo, ninwasaxel na checojol, ne'e.

⁹ Congana e q'uuy chique ja raj Israel tok quic'axaj chi c'o chic pa Betania ja Jesús, tri' xebe wi' nequitz'ata' rwach pro ma ruyon ta ja Jesús como c'o quigana nequitz'ata' rwach ja Lázaro chakaja'. Jari' mismo Lázaro ja yataj tre rmal ja Jesús chi c'astaji chiquicojol ja camnaki'. ¹⁰ Ja c'a jefe quixin sacerdote eje'e' quemol qui' chi rchomarsaxic nak nqueban tre ja Lázaro chi nquicamsaj arja' chakaja'. ¹¹ Queri' queban como rumac ja Lázaro chewi' tok e q'uuy chique ja cach tak aj Israel xe'elel cuq'uin eje'e' in yuke' chic quec'u'x ruq'uin ja Jesús.

¹² Ja c'a chi rcab k'ij ja winak ja re'ekajnak chi rc'ulic ja nmak'ij e q'uuy chique tok quic'axaj chi benak ja Jesús pa Jerusalén ¹³ eje'e' quec'am rxak tak palma, xepeti chi nurquic'ulu'. C'ac'ari' quemaj rakic quechi', quewa' quibij ri': —Dios, ko'ato'o' camic, peti ja To'onel janila nim ruk'ij, arja' ja Rey kaxin ja rok aj Israel ja penak pa rubi' ja kajaw Dios, xeche'e. ¹⁴ Ja c'a Jesús arja' xcanoj jun bur ja c'a ti co'l na. Ja tok contaj rmal c'ac'ari'

tz'abe'el trij. Queri' xuban ja cani' tz'ibtal can ojer chipan ja rtzobal Dios chi nbantaj na, quewa' nbij ri': ¹⁵ —Ja rix aj Sión ma texbej ta ewi' camic, tetz'ata' mpe' le' peti ja Rey ewxin, tz'ubulto trij jun bur ja c'a ti co'l na. Queri' ja tz'ibtal can ojer.

¹⁶ Pro ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e' xa matich'obtaj cumal nabey nojel awa' wari' ja ntajini nuban ja Jesús. Ja tok c'astaji ja Jesús chiquicojol ja camnaki' in tok jote' chila' chicaj c'a tokoc'ari' ch'obtaj cumal in xurkaj chique chi tz'ibtal can ojer chipan ja rtzobal Dios nojel awa' wari' ja xuban ja Jesús in cani' tz'ibtal can ni queri' ja ban tre. ¹⁷ Tri' ec'o wi' jule' winak ja xetz'ato rxin ja Jesús tok xuyic ja Lázaro chiquicojol ja camnaki', eje'e' quetz'at ja xuban ja tok xbij tre ja Lázaro chi nelto chipan ja jul ja bar mukun wi'. Jawa' winak ri' eje'e' quimajon rbixic chique ja jule' chic winak ja quetz'at. ¹⁸ Rmalc'ari' tok xepeti ja winak chi rc'ulic ja Jesús como quic'axaj ja milagro xuban tre ja Lázaro. ¹⁹ Ja c'a fariseo xa pokon quena' rmal in quemaj rbixic chibil tak qui': —Que'etz'ata' mpe' ja winak le' xebe ruq'uin ja Jesús pro ni canojelal, camic majun nokcowini nkaban chic tre, xeche'e.

²⁰ Ec'o c'a jule' winak aj Grecia, eje'e' e'urkajnak pa Jerusalén, epenak chi rya'ic ruk'ij ja Dios chipan ja nmak'ij pascua. ²¹ Xebe ruq'uin ja Felipe ja raj Betsaida ja c'o pa rcuenta Galilea. Ja tok xe'ekaj ruq'uin quewa' quibij tre ri': —Ajoj nkajo' nkotakij rwach ja Jesús, xeche' tre. ²² Ja c'a Felipe arja' xerbij tre ja rAndrés c'ac'ari' xebe chi e ca'i' xequibij tre ja Jesús. ²³ Ja c'a Jesús tok xc'axaj ja bix tre quewa' xbij chique ri':

—Camic ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak xurwila' ja tiempo chi congana nya' ruk'ij. ²⁴ Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ja nc'ambej tzij chewach ri'. Ja jun chirwach trigo ja wi napokonaj namuk pa tok'ulew jari' majun nelto in majun cosecha nuya' pro ja wi matapokonaj namuk pa tok'ulew jari' nelto in congana rwach nuya'. ²⁵ Ja wi napokonaj naya' can ja rac'aslemal wawe' chwach'ulew jari' natz'ila' ja utzlaj c'aslemal pro wi matapokonaj naya' can ja rac'aslemal wawe' chwach'ulew jari' nij awc'an wi' ja utzlaj c'aslemal in jari' c'aslemal ni mta wi' q'uisic trij. ²⁶ Ja winak ja neniman wxin rjawaxic chi tri' nek'ax wi' ja bar nink'ax wi' anin in chakaja' tri' ne'eq'ueje' wi' ja bar inc'o wi' anin. Xa nak ta ja neniman wxin eje'e' nya' na quek'ij rmal ja Nata'.

²⁷ Camic congana nti'oni ja wanma, ni lawulo' nban rmal pro ¿nak c'a nban? ¿La xtinbij ta c'a tre ja Nata' chi arja' ninruto' utzc'a chi maquita nink'ax chipan ja rpokonal ja penak chinwach ri'? Jari' ma can ta como ja penak chinwach ri' xa rmalari' tok inpenak anin wawe' chi nink'ax chipan. ²⁸ Xarwari' nbij chawe Nata', tak'alasaj chiquewach ja winak chi congana nim ak'ij atat. Queri' xbij ja Jesús. C'ac'ari' c'o jun kulaj c'axaxi penak chila' chicaj quewa' xbij ri': —Jari' nk'alatan chic in nk'alatan chi na más chakaja', ne'e ja kulaj rxin ja Tatixel. ²⁹ Ja winak ja rec'o tri' ec'oli chique tok quic'axaj ja kulaj eje'e' quibij chi xuban quiakolijay, xeche'e. In jule' chic quibij: — Jun ángel tzijonto ruq'uin, xeche'e. ³⁰ Pro ja Jesús arja' xbij chique:

—Ja kulaj ja c'a xec'waxaj jari' ma mwal ta anin

tzijoni, emwal ixix. ³¹ Camic xurwila' ja tiempo chi nk'alajini nak rbanic ja ritzelal ja c'o pa tak canma ja winak wawe' chwach'ulew, xurwila' ja tiempo chi nkajsax rchok'ak' ja Satanás ja nbano mandar wawe' chwach'ulew in nbatataxel. ³² Pro ja chwe anin ja tok xquinjebaxi jari' nenujic' canojelal ja winak xa nak ta chi winakil utzc'a chi nyuke' quec'u'x wq'uin. Queri' xbij ja Jesús. ³³ Ja tok xbij queri' jari' xc'utbej nak xtiban tre ja tok xticamsaxi chi chwach jun cruz njechax wi'. ³⁴ Ja c'a winak quewa' quibij tre ri':

—Pro kac'axan wa'an chipan ja rtzobal Dios chi tok xtipeti ja Cristo arja' ni mta wi' camíc trij ¿nak c'a tre tok nabij atat chi ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak chi rjawaxic chi njechax na chicaj? ¿Nak c'a ja ralc'walaxel ja nabij le'? xeche' tre. ³⁵ Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ja nsakirsan ebey camic arja' xa jun ca'i' k'ij nq'ueje' chi na checojol rmalc'ari' nbij chewe, como c'a c'o na ja luz checojol teya'a' lugar tre chi noc pa tak ewanma utzc'a chi matoqui ja k'ekumal pa tak ewanma. Ja winak ja xa pa k'ekumal nebin wi' eje'e' ma cotak ta bar xque'ekaj wi'. ³⁶ Como maja'n tel checojol ja nsakirsan ebey chewi' tok nbij chewe, tiyuke' ec'u'x ruq'uin camic utzc'a chi ni ja wi' ja sakil nuc'an ewxin, ne'e ja Jesús chique. Ja tok bitaj awa' tzij rmal ri' c'ac'ari' be, rawaj ri' chiquewach.

³⁷ Ja Jesús masqui congana q'uiy ja milagro rbanon chic ja rc'utben chiquewach nak ja rocnak wi' pro eje'e' ni ma xyuke' ta wi' quec'u'x ruq'uin.

³⁸ Queri' queban utzc'a chi nbantaj cumplir ja bitajnak can rmal ja profeta Isaías ojer quewari': —Wajaw, xa ma e nim ta ja xenimani ja ratzobal ja kaya' rbixic, xa ma e nim ta ja ch'obtaj cumal nak rbanic ja nimak tak milagro naban chiquewach. Queri' tz'ibtal can. ³⁹ Rmalc'ari' ma xecowin ta ja winak yuke' ta quec'u'x ruq'uin ja Jesús. Queri' queban como c'o chic jule' tzij bitajnak can rmal ja rIsaías quewari': ⁴⁰ —Ja xuban ja Dios chique cani' xermoyirsaj in xcowirsaj ja canma. Queri' xuban chique utzc'a chi matiquetz'at ja nc'ut chiquewach chi matich'obtaj cumal ja nbix chique in matiqueq'uex quina'oj chi netzuri. ⁴¹ Queri' rbin can ja rIsaías, tokori' xbij ja tok xutz'at ja gloria ja rc'an ja Kajaw in tok tzijon tre nak rbanic.

⁴² Pro e q'uiy chique ja k'etol tak tzij eje'e' quini-maj ja Jesús pro xa nquipokonaj nquibij chi yukul quec'u'x ruq'uin como nquixbej qui' chiquewach ja fariseo: —Maxla nokquich'akijto chipan ja jay xin molbal ri'il ja bar nc'axax wi' ja rtzobal Dios in makoquec'ul chic chipan, xeche'e. ⁴³ Queri' queban como más na nqueya' caso tre ja nbix chique cumal ja winak chwach ja nbix chique rmal ja Dios.

⁴⁴ Xumaj chic jutij tzij ja Jesús, cow tzijoni in quewa' xbij ri':

—Ja winak ja yukul quec'u'x wq'uin jari' yukul c'a quec'u'x ari' chakaja' ruq'uin ja rintakyonto, ma ruyon ta wq'uin anin. ⁴⁵ Ja winak ja retz'atyon nwach quitz'aton c'a rwach ari' chakaja' ja rintakyonto. ⁴⁶ Anin inpenak wawe' chwach'ulew chi nsakirsaj quebey ja winak chiquewach utzc'a xa

nak ta chi winakil ja xtiyuke' quec'u'x wq'uin eje'e' maqueq'ueje' más chipan ja k'ekumal. ⁴⁷ Anin inpenak wawe' chwach'ulew ma rmal ta chi nk'et ta tzij chiquij ja winak pro inpenak chi quito'ic. Rmalc'ari' nbij chewe, ja wi ec'oli winak ja nec'axani ja nbij chique pro wi matiquinimaj jari' ma anin ta nink'eto tzij chiquij. ⁴⁸ Ja wi maticajo' nyuke' quec'u'x wq'uin in wi maticajo' nquinimaj ja nbin chique jari' c'oli ja nk'etbex tzij chiquij como ja tzij ja xinbij chique jari' nk'etbex tzij chiquij tokori' tok xterila' ja nimlaj juicio xin q'uisbal k'ij. ⁴⁹ Queri' nbij chewe como ja tijonem ja nc'utun chewach jari' ya'on chwe rmal ja Tatixel ja rintakyonto, ma chaka ta nwinakarsan nojoj nuyon, ⁵⁰ in ja tijonem ja ya'on chwe rmal ja Tatixel bien wotak chi jari' c'amyonto ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Queri' rbanic, nojel ja tzij nbij, xa nak ta chi tzijal, ja' Tatixel biyon chwe. Queri' xbij ja Jesús.

13

¹ Xerila' ja pispra rxin ja nmak'ij pascua. Ja c'a Jesús arja' rotak chi xurwila' ja hora chi nuya' can ja rwach'ulew in nmeloj ruq'uin ja Tatixel. Cani' rbanonto chique ja rdiscípulo wawe' chwach'ulew nij erajo'onto wi' in niquirwari' xuban can chic chique, c'oli ja xc'utbej chic chiquewach chi ni nerajo' wi'. ² Arja' rmajon wa'im cuq'uin ja rdiscípulo. Ja c'a diablo arja' rbanon chic ja samaj pa ranma ja Judas Iscariote ja rc'ajol Simón, rtakchi'in chic chi nujach ja Jesús pa quek'a' ja winak ja netzelan rxin. ³ Ja c'a Jesús arja' bien rotak chi jachon pa ruk'a' nojelal rmal ja Tatixel in

bien rotak chakaja' chi arja' ruq'uin ja Dios penak wi' in ruq'uin nmeloj chi wi' jutij. ⁴ C'ac'ari' yictajto pa mesa, ja c'a tziak ja rcojon trij ja rtziak jari' xlasaj can, xuc'am chic jun tziak ja cani' nquecoj ja rilinela' in jari' xucoj chic xe' rupan. ⁵ C'ac'ari' xchomij jun palangana ya' in xumaj rch'ajic cakan ja rdiscípulo. Ja c'a tok nch'ajtaji nusu' tre ja tziak ja rcojon xe' rupan. ⁶ Ja c'a tok xekaj ruq'uin ja Simón Pedro chi nuch'aj ja rkan quewa' bix tre rmal ja Pedro ri':

—Wajaw, taka'an nach'aj wakan, ne'xi.

⁷ —Xa matich'obtaj amwal camic ja nmajon rbanic chawe pro nerila' na jun k'ij tok nch'obtaj na amwal, ne'e ja Jesús tre.

⁸ —Ma can ta, atat ni ma yatal ta wi' chawij chi xtach'aj ta wakan, ne'e ja Pedro tre.

—Ja wi matinch'aj jari' ma at wachbil chi ta c'ari', ne'e ja Jesús tre. ⁹ C'ac'ari' ja Pedro xbij tre:

—Wajaw, ja wi queri' rbanic, ma ruyon ta c'a wakan nach'aj ari', tach'aja' c'a nuk'a' in tabaka' nwi' chakaja', ne' tre. ¹⁰ Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—Jun achi wi rtijon chic atinem jari' ch'ajch'oj chic, ma rjawaxic chi ta tre chi njosk'ix chic, xa ruyon chic rkan nch'aji, in queri' chewe ixix, ix ch'ajch'oji' chic pro ma ewanojelal ta, ne' tre. ¹¹ Como arja' bien rotak nak ja njacho na rxin pa quek'a' ja netzelan rxin chewi' tok xbij chi: —Ma ewanojelal ta ix ch'ajch'oji', ne' chique.

¹² Ja tok ch'ajtaji ja cakan rmal c'ac'ari' xucoj chic ja rtziak ja rwasan can in tz'abe' chic jutij pa mesa in quewa' xbij chic chique ri':

—¿La nch'obtaj emwal ja c'a xinban chewe ri'? ¹³ Ixix nebij chwe Maestro, nixche' chwe, in Kajaw, nixche' chwe, in jari' ni rubey wi' ja nebij como ni katzij wi' chi in Emaestro, in Ewajaw chakaja'. ¹⁴ Anin in Ewajaw, in Emaestro chakaja' pro ma xinpokonaj ta xinch'aj ja rewakan in queri' c'a chewe ixix chakaja' rjawaxic chi matepokonaj nech'aj ja rewakan chibil tak ewi'. ¹⁵ Jun ejemplo awa' xinya' chewach ri' chi queri' neban ixix chibil tak ewi' ja cani' xinban anin chewe. ¹⁶ Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', jun ilinel ¿la nim ta c'a ruk'ij chwach ja rajaw in jun banol takquil la nim ta c'a ruk'ij chwach ja takyonel rxin? ¹⁷ Ja wi nch'obtaj emwal ja c'a xinbij chewe ri' jari' congana qui'il chewe pro ja wi nenimaj.

¹⁸ Pro ma ewanojelal ta ja qui'il chewe como anin wotak jani' ena'oj ja rixncha'on. In ni rjawaxic wi' chi nbantaj na cumplir ja tz'ibtal can chwe ojer chipan ja rtzobal Dios, quewa' nbij ri': —C'o jun xinwachbilaj chi wa'im jari' xoc nc'ulel, yictaj chwij. Queri' tz'ibtal can. ¹⁹ Ja xinbij chewe ri' masqui maja'n tibantaji pro nbij chewe camic chi ni nbantaj na wi'. Queri' nbij chewe utzc'a ja tok xtibantaji tokori' bien nch'obtaj emwal nak inocnak wi' utzc'a nenimaj chi nij in quirwari' ja cani' nbinto chewe. ²⁰ Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', xa nak ta xquec'ulu quixin ja rajsamajela' ja nenutakel, anin c'ari' ninquec'ul chakaja', in xa nak ta xquec'ulu wxin nquec'ul c'ari' chakaja' ja takyonto wxin. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * *

²¹ Ja tok bitaji tzij ri' rmal c'ac'ari' xumaj jun nimlaj bis, congana lawulo' nuban ranma rmal in xbij chic chique:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', c'o jun chewe, arja' njacho na wxin pa quek'a' ja winak ja net-zelan wxin, ne' chique. ²² Ja c'a rdiscípulo eje'e' quemaj rtz'atic qui', matich'obtaj cumal chok tre bix wi' ja tzij. ²³ C'o jun chique ja rdiscípulo ja congana najo'x rmal, arja' k'eloc ruq'uin ja Jesús pa mesa. ²⁴ Ja c'a Simón Pedro arja' xuban pon ruk'a' chwach ja jun chic discípulo chi nc'axaj tre chok tre bix wi' ja tzij rmal ja Jesús. ²⁵ Ja c'a discípulo como arja' k'eloc chwa ruc'u'x ja Jesús chewi' tok xc'axaj tre:

—Kajaw ¿nak chake ja njacho awxin? ne' tre.

²⁶ —Ja bar xtinya' wi' ja caxlanway ja mu'un, arja' c'ari', ne'e ja Jesús tre. C'ac'ari' xumu' ja caxlanway in tre ja Judas Iscariote xuya' wi', ja rc'ajol Simón. ²⁷ Ja c'a Judas arja' tok c'amtaj rmal ja caxlanway c'ac'ari' xoqui ja Satanás pa ranma in bix tre rmal ja Jesús:

—Ja ramajon rch'obic chi naban jat, tabana' chanim, ne'xi. ²⁸ Pro ja rec'o pa mesa ni majun chique ch'obtaj ta cumal nak tre tok bix queri' tre ja Judas rmal ja Jesús. ²⁹ Ec'oli chique, eje'e' quech'ob kaj chi ja Judas bix tre chi nbe, nerlok'o' ja nc'atzin tre ja wa'im xin nmak'ij owi ntakel chi nersipaj jun ti ayuda chique ja tak meba'i' como ja Judas ruq'uin arja' c'o wi' caja xin pwok. ³⁰ Queri' xuban ja Judas tok chaka maril c'amtaj rmal ja caxlanway be, xelex chiquicojol, ocnak chic ak'a'.

³¹ Ja c'a tok elnakel chic ja Judas xumaj chic jutij tzij ja Jesús, quewa' xbij chic ri':

—Camic ni k'alaj wi' chi congana nim ruk'ij ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak. In jun chic, rmal ja rc'aslemal ja Ralc'walaxel tri'ntz'at wi' chi congana nim ruk'ij ja Dios chakaja'.

³² Como ja Dios arja' nya' ruk'ij rmal ja rc'aslemal ja Ralc'walaxel rmalc'ari' ja Dios nk'alasaj na chi congana nim ruk'ij ja Ralc'walaxel chakaja', nk'alasaj na chi xa jun quibanon ruq'uin in jari' nk'alasaj chanim. ³³ Chak'laj walc'wal, anin xa jun ti tiempo chic ning'ueje' checojol. Ninecanoj chi na pro cani' xinbij chique ja jule' chic aj Israel queri' nbij chic chewe ixix camic quewari', ja bar xquinbe chi wi' maquixcowin ixix nixekaj tri'. ³⁴ C'o jun c'ac'a mandamiento nbij can chewe ri', tewajo' ewi'. Cani' nbanonto anin chewe nij ixnwajo'onto wi' queri' c'a tebana' ixix chakaja' ni tewajo' wi' ewi'. Jari' ja c'ac'a mandamiento nya' can chewe. ³⁵ Ja wi queri' neban wi newajo' ewi' tri' c'a nixtz'at wi' cumal canojelal ja winak chi ni katzij wi' chi ix ndiscípulo, ne'e ja Jesús. ³⁶ Ja c'a Simón Pedro arja' xbij tre:

—Kajaw ¿bar c'a tri' natbe wi'? ne' tre.

—Ja bar xquinbe wi', atat macatcowini nattare' chwij camic pro nerila' na jun k'ij ja tok xcattre' na chwij, ne'xi rmal ja Jesús.

³⁷ —Wajaw ¿nak tre tok ma xquincowin ta xquintre' chawij camic? Anin matinpokonaj nincamsax amwal, ne'e ja Pedro.

³⁸ —¿La ni katzij wi' nabij chi matapokonaj natcamsax mwal? Pro ja xtinbij anin chawe ri' ni katzij wi', ja tok maja'n tok'i ja ac', atat oxmul

xtabij chwe chi ma awotak ta nwach, ne'xi rmal ja Jesús.

14

¹ C'ac'ari' xbij chic chique:

—Maxta ticapuj ec'u'x, ni tiyuke' wi' ec'u'x ruq'u'in ja Dios in wq'u'in anin chakaja'. ² Ja chi rochoch ja Nata' sobre ja lugar c'o chila'. Ja wixta ma queri' ta xinbij ta c'ari' chewe chakaja'. Anin ninbe camic nenchomarsaj na ja lugar ewxin. ³ In como xinbij chewe chi ninbe chi nenchomarsaj ja relugar pro ninmelojpi chic jutij nixunc'ama' kaj utzc'a chi nixq'ueje' chic wq'u'in. Queri' nban utzc'a ja bar xquinq'ueje' wi' anin tri' nixq'ueje' wi' ixix chakaja'. ⁴ Ixix ewotak ja bar xquinbe wi' in ewotak ja bey chakaja', ne' chique. ⁵ Ja c'a Tomás arja' xbij tre:

—Wajaw, ajoj ma kotak ta ja bar natbe wi' ¿nak moda c'ari' tok nabij chake chi kotak ja bey? ne' tre.

⁶ —Pro anin c'a ja rin bey, wq'u'in anin nil-taj wi' nojelal ja ni katzij wi' ja ni majun en-gaño rc'an in anin ninyowi ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Mta jun nak ta xtekaj ta ruq'u'in ja Tatixel ja maquita yukul ruc'u'x wq'u'in. ⁷ Ja wixta ch'obtajnakto emwal nabey nak ja kas mero nbanic ch'obtajnak ta c'ari' emwal chakaja' nak rbanic ja Nata' pro ja camic ri' xtich'obtajel emwal nak rbanic ja Nata' in etz'aton chic rwach chakaja', ne'e ja Jesús chique. ⁸ Ja c'a Felipe arja' xbij tre:

—Wajaw, tac'utu' chikawach ja Tatixel in xa ruq'uin ari' nokquicoti, mta nak chi ta nkajo' chawe, ne' tre. ⁹ Ja c'a Jesús xbij tre:

—Felipe ¿nak tre tok nabij queri' chwe chi anin nc'ut chewach ja Tatixel pro tuban wa'an q'uiylaj tiempo inc'ol ewq'uin, la maja'n c'a tich'obtaj amwal ari' nak nbanic? pro ja re'otakyon nwach jari' cotak c'a rwach ari' ja Tatixel. ¹⁰ ¿La matanimaj chi anin xa jun nbanon ruq'uin ja Tatixel in ja Tatixel arja' xa jun rbanon wq'uin chakaja'? Nojel ja tzij ja nbij chewe ma chaka ta nwinakarsan nojoj nuyon, ja Tatixel ja c'o pa wanma arja' nsamaj pa wanma chi rbanic nojel ja nmajon rbanic. ¹¹ Tenimaj ja nbij chewe chi anin xa jun nbanon ruq'uin ja Tatixel in ja' Tatixel xa jun rbanon wq'uin anin chakaja'. Owi matenimaj ja chaka tzij nban ewq'uin como c'o c'a ja nimak tak milagro nbanon chewach rmaltari' xtenimaj.

¹² Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja winak ja nyuke' quec'u'x wq'uin eje'e' xtiyataj na chique chakaja' chi nqueban ja nimak tak milagro ja cani' nban anin. Xtiyataj na chique chi más chi na nimak tak milagro xtiqeban chwach ja cani' nbanon anin. Queri' nbij chewe como anin ninbe ruq'uin ja Tatixel rmalc'ari' tok xtiyataj na chique chi queri' nqueban. ¹³ In jun chic, nojel ja xtec'utuj tre ja Nata' in wi yukul ec'u'x wq'uin chi rc'utuxic, anin nya' chewe ja nec'utuj. Queri' rbanic utzc'a chi nya' na ruk'ij ja Tatixel pro rmal ja Ralc'walaxel tok nya' ruk'ij. ¹⁴ In jutij chic nbij chewe, xa nak ta ja xtec'utuj in wi yukul ec'u'x wq'uin chi rc'utuxic, anin ninyo' chewe ja nec'utuj.

* * * * *

15 Ja wi ni katzij wi' chi ninewajo' jari' nenimaj ja nbij chewe chi neban. 16 Ja c'a ranin nc'utuj na tre ja Tatixel chi arja' nutakto jun chic ja nto'o ewxin ja nq'ueje' ewq'uin pro ni chijutij. 17 Ja ntakto chic ewq'uin jari' ja rEspíritu Santo ja ni katzij wi' nojel ja nbij. Ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'xeje'e' maquecowini nquech'ob nak rbanic ja rEspíritu Santo in matiquec'ul. Como eje'e' matiquetz'at rwach in nix-tac'a cotak ta rwach chewi' tok queri' nqueban. Pro ja rixix ewotak rwach como arja' c'ol ewq'uin in nq'ueje' na pa tak ewanma.

18 Anin ninbe pro matinban can chewe ix cani' tak ac'ala' ja chaka nemalataji, can ninmelojpi chic jutij ewq'uin. 19 Xajalal maja'n quinbe. Ja c'a tok xquinbe maquinquetz'at chic ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x pro ja rixix ninetz'at chi na. Como anin wc'an ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij rmalari' newc'aj na ixix chakaja' ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. 20 Ja c'a tok xtipeti ja rEspíritu Santo jari' bien nch'obtaj chic emwal chi anin xa jun kabanon ruq'uin ja Tatixel, bien nch'obtaj chic emwal tri' chi ixix xa jun ebanon wq'uin in anin chakaja' xa jun nbanon ewq'uin. 21 Ja winak ja nec'olowi ja ntzobal pa tak canma in wi nquinimaj ja ntzobal tri' netz'at wi' chi ni katzij wi' chi nincajo'. Ja winak ja ne'ajo'n wxin ne'ajo'x c'a eje'e' ari' rmal ja Nata' in ne'ajo'x mwal anin chakaja' in xtink'alasaj wi' chiquewach. Queri' xbij ja Jesús chique.

22 C'ac'ari' c'oli ja bix tre rmal ja Judas pro ma ja ta ja Judas Iscariote, quewa' bix tre ri':

—¿Nak c'a rbanic ari' ja nabij le' chi nak'alasaj awi' chikawach ajoj pro matak'alasaj awi' chiquewach ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x? ne'xi.

²³—Ja winak wi ni katzij wi' chi nincajo' nquin-imag c'ari' ja ntzobal. Ja wi queri' nqueban ne'ajo'x c'ari' rmal ja Nata', ok ca'i' ruq'uin ja Nata' nokekaj cuq'uin in noqui ja canma como kochoch in nokq'ueje' chipan. ²⁴ Ja winak ja maque'ajo'n wxin matiquinimag c'ari' ja ntzobal. Ja c'a ntzobal ja remajon rc'axaxic camic ma anin ta inwinakarsyon nojoj nuyon, ja Tatixel ja takyonpi wxin arja' biyon chwe.

²⁵ Nojel awa' nbin chewe como c'a inc'o na checojol. ²⁶ Pro ja c'a tok ma inc'o chi ta checojol tokoc'ari' c'o chi na jun ntakpi na ewq'uin chi eto'ic jari' ja rEspíritu Santo. Arja' ntakto na rmal ja Nata' in pa nubi' anin tok xtitakto. Arja' xtic'utu chic chewach nojelal, arja' nnatan chic chewe nojel ja nbin can chewe. ²⁷ Anin ninbe pro kas tiquicot can ja rewanma. Anin c'o jun quicotemal wq'uin jari' nya' can chewe pro jari' ma junan ta ruq'uin ja quicotemal ja xa xin rwach'ulew. Maxta ticapuj ec'u'x in maxta texbej ewi' chakaja'.

²⁸ Ixix xec'waxaj ja tok quewa' xinbij chewe ri': —Anin ninbe pro ninmelojpi chi na jutij ewq'uin. Ruq'uin ja Nata' ninbe wi', xinche' chewe. Ja wixta congana ninewajo' xixquicot ta c'ari' ja tok xinbij chewe chi ruq'uin ja Nata' ninbe wi' como ja Nata' arja' más na nim ruk'ij chinwach anin. ²⁹ Camic nya'on pon chic rbixic chewe nak ja maja'n tiban chwe utzc'a tok xtibantaji tokori' nyuke' ec'u'x wq'uin pro ni chijutij. ³⁰ Xa jurata chic inc'o checo-

jol chi noktzijon ewq'uin. Queri' nbij chewe como ja Satanás ja nbano mandar wawe' chwach'ulew arja' xajalal maja'n turkaji chi ninurchapa' pro arja' mta ruk'a' chwe, majun nak ta ninrchap-bej. ³¹ Xarwari' anin nya' wi' pa ruk'a' utzc'a chi ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e' bien ncotakij na chi congana nwajo' ja Tatixel utzc'a bien ncotakij na chi nnimaj ja bin chwe rmal ja Tatixel chi nunbana' kaj. Camic quixyictaji, jo', ko'el chipan ja lugar ri', ne' chique.

15

¹ C'ac'ari' xc'ambej tzij chiquewach, quewa' xbij chique ri':

—Wq'uin anin nelto wi' ja c'aslemal ja katzij chi c'aslemal, anin in junan ruq'uin ja rkan jun mocaj uva. Ja c'a Nata' arja' junan ruq'uin ja nbano cuenta ja uva in njosk'ij. ² Arja' nkupijel ja rk'a' uva nojelal ja mta rwach nuya', eje'e' c'ari' ja winak ja chaka ec'oloc wq'uin. Pro ja rk'a' uva ja nwachini jari' njosk'ix rmal ja Nata' utzc'a chi nwachin más. ³ Pro ja rixix ixjosk'in chic como nojel ja tzij xinbij chewe jari' xixjosk'bexi. ⁴ Xa jun tebana' wq'uin in xa jun nban anin ewq'uin chakaja'. Cani' tre ja rk'a' uva ja wixta ma jun ta rbanon ruq'uin ja rkan jari' mta moda xtiwachin ta. In queri' chewe ixix chakaja', ja wi ma jun ta neban wq'uin jari' mta moda xtiwachin ta ja rutzil xin Dios pa tak ewanma.

⁵ Anin in rkan ja jun mocaj uva, ja c'a rixix ix tak ruk'a'. Xa nak ta chewe wi xa jun nban wq'uin in wi anin xa jun nban ruq'uin jari' junan ruq'uin ja rk'a' uva ja buena nwachini. Queri'

nbij chewe como majun nak ta nixcowini neban ja wi ma jun ta neban wq'uin. ⁶ Ja winak ja ma jun ta nqueban wq'uin queri' nban na chique ja cani' nban tre ja rk'a' uva, nkupixel in nchakiji c'ac'ari' nmoł ruchi' in nporox pa k'ak'. ⁷ Ja wi xa jun neban wq'uin wi nq'ueje'e ja ntzobal pa tak ewanma jari' tec'utuj tre ja Dios xa nak ta newajo' in nyataj na chewe. ⁸ Ja wi buena nwachini ja rutzil xin Dios pa tak ec'aslemal jari' nya' ruk'ij ja Nata' cumal ja winak emwal in tri' nixtz'at wi' chi ni katzij wi' chi ix ndiscípulo. ⁹ Cani' rbanon anin chwe ja Tatixel arja' nij inrajo'on wi' in queri' nbanon anin chewe chakaja' nij ixnwajo'on wi' in camic nbij chewe, quixq'ueje' chipan ja rajoben ri'il wxin. ¹⁰ Ja wi ni nenimaj wi' ja nbij chewe chi neban jari' ni nixq'ueje' wi' chipan ja rajoben ri'il wxin, cani' nbanon anin, ni nniman wi' ja bin chwe rmal ja Nata' chi nban in nij inc'o wi' chipan ja rajoben ri'il rxin ja Nata'. ¹¹ Nojel ja c'a xinbij kaj chewe ri' utzc'a chi xtiq'ueje' ta pa tak ewanma ja quicotemal ja c'o pa wanma anin. Xinbij chewe utzc'a chi xtinoj ta ja quicotemal pa tak ewanma.

¹² Cani' nbanon anin chewe nij ixnwajo'on wi' queri' c'a tebana' ixix chakaja' tewajo' ewi', jawa' jun mandamiento nya' can chewe chi neban. ¹³ Ja tok matapokonaj natcam pa quicuenta ja rawamigo jari' bien k'alaj chi congana ne'awajo', mta jun ajoben ri'il ja queri' chi ta. ¹⁴ Ja c'a rixix ix wamigo ja wi nenimaj ja nbij chewe chi neban. ¹⁵ Nojel ja nc'waxan ja bin chwe rmal ja Nata' jari' nk'alasan chic chewach in rmalari' nbij chewe chi ix wamigo. Camic ma ja ta nbij chewe chi xa

ix nmoso como jun moso arja' ma rotak ta nak ntajini nuch'ob ja rpatrón. ¹⁶ Ma ixix ta xixcanon wxin, ja xinban, anin xincanon ewxin chi xixoc apóstol, xinbij chewe chi nixbe nebana' ja nsamaj. Queri' xinban chewe utzc'a chi ja samaj ja nebana' c'oli ja rutzil xin Dios nwachij utzc'a chi ja rutzil ja newachij jari' mta q'uisic trij. Queri' rbanic utzc'a ja Tatixel arja' nuya' na chewe xa nak ta nec'utuj tre ja wi yukul ec'u'x wq'uin chi rc'utuxic. ¹⁷ Nojel awa' ja c'a xinbij chewe ri' utzc'a chi newajo' ewi'.

* * * * *

¹⁸ Ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x ja wi eje'e' xa itzel nixquetz'at bien tech'obo' chi queri' queban anin chwe nabey, itzel xinquetz'at chakaja'. ¹⁹ Ja wixta ix cachbil ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x jari' lok' ta nixquena' ari'. Pro jari' ma ix cachbil ta como anin xixnucha' chiquicojol in xixnparti'ij rmalc'ari' tok itzel nixquetz'at. ²⁰ Turkaj chewe jun tzij ja xinbij chewe quewari': —Jun moso arja' ma nim ta ruk'ij chwach ja rpatrón, xinche' chewe. Tibij c'a tzij ari' ja wi c'o pokon quibanon anin chwe c'o c'a pokon xtiqueban ari' chewe ixix chakaja'. Ja c'a wi quinimaj ja ntzobal ja xinbij chique jari' xtiquinimaj ja xtebij ixix chique chakaja'. ²¹ Pro mwal anin ja tok xtetij pokon pa quek'a'. Eje'e' nqueban na pokon chewe como ma cotak ta jani' rna'oj ja Dios ja takyonto wxin. ²² Ja wixta maquita xinpeti wixta maquita xink'alasaj chiquewach jani' rna'oj ja Dios jari' mta nechapbexi pro ja camic mta nquitobej qui' xtiqubij ta

chi ma quemac ta. ²³ Ja winak ja xa itzel ninquetz'at jari' xa itzel nquetz'at ja Nata' chakaja'. ²⁴ Ja wixta maquita xinban ja nimak tak milagro chiquewach, pro jule' milagro ja ni majun nak chi ta banyon, jari' mta nechappexi pro jari' quetz'at in camic xa itzel ninquetz'at in xa itzel nquetz'at ja Nata' chakaja'. ²⁵ Queri' nqueban utzc'a chi nbantaj cumplir ja tz'ibtal can chwe chipan ja ley xin Dios ja c'o cuq'uin, quewa' nbij ri': —Eje'e' xa itzel xinquetz'at pro chaka queri' mta wil, mta xinban chique. Queri' ja tz'ibtal can. ²⁶ Pro ja jun chic To'onel ja c'o ruq'uin ja Nata' arja' nkajto na ewq'uin como anin xquintakoto rxin. Arja' ja rEspíritu Santo pro jun Espiritu ja ni katzij wi' nojel ja nbij, jun Espiritu ja ruq'uin Nata' npi wi'. Ja tok xturkaj ewq'uin arja' nk'alasaj na chiquewach ja winak nak inocnak wi' anin. ²⁷ Ja c'a rixix chakaja' nek'alasaj na chiquewach ja winak nak inocnak wi' como ixix nij ixc'o wi' wq'uin ja tok xinmajto ja nsamaj.

16

¹ Nojel awa' ja c'a xinbij kaj chewe ri' utzc'a chi mateya' can ja yukulbal ec'u'x wq'uin ja tok c'oli nak xtipi chewij. ² Como ja winak eje'e' nixquich'akijto na pa tak jay xin molbal ri'il ja bar nc'axax wi' ja rtzobal Dios in maquixc'ul chic chipan. In c'uluto, nerila' na jun k'ij ja tok nixquicamsaj in ja pa quetzij eje'e' rvoluntad Dios nqueban ja nixquicamsaj. ³ Queri' xtiqueban chewe como eje'e' xa ma cotak ta jani' rna'oj ja Tatixel in nixtac'a cotak ta ja nna'oj anin chakaja'. ⁴ Nojel awa' ja xinya' pon rbixic chewe ri' utzc'a

tok xtibantaji quewa' nebij ri': —Ja c'awa' bin can chake rmal ja Jesús, xquixche' na. Ma xinbij ta chewe nabey nojel awa' wari' como c'a inc'o na checojol. ⁵ Pro ja camic como ninbe chewi' tok nbij can chewe. Camic ninmeloj ruq'uin ja takyonto wxin pro ni majun chewe nc'waxaj ta chwe: —¿Bar c'a natbe wi'? ne' ta chwe. ⁶ Pro ja rebanon, nojnak ja bis pa tak ewanma rmal ja xinbij chewe. ⁷ Pro nojel ja nmajon rbixic chewe ni katzij wi'. Ja ninel checojol jari' c'oli rc'amonto chewe. Ja wixta maquinbe maquita nkajto ari' ewq'uin ja jun chic To'onel pro ja wi ninbe, anin ninetakoto rxin ewq'uin. ⁸⁻¹¹ Ja c'a tok xtikajto ja jun chic To'onel quewa' ja samaj ja nurbana' kaj ri'. Jun, bien nk'alasaj na chiquewach ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x chi c'oli ja quil quemac quibanon. Como eje'e' ma yukul ta quec'u'x wq'uin chewi' tok xtuch'ob chiquewach chi e aj'il e ajmaqui'. In jun chic ja samaj nurbana' kaj, bien nk'alasaj na chiquewach chi ja Tatixel arja' ni utz wi' ninrutz'at como arja' nuya' na chwe chi tri' ninbe wi' ja bar c'o wi' arja' in maquinetz'at chic. In c'o chic jun ja samaj ja nurbana' kaj, bien nk'alasaj na chiquewach chi ja Dios arja' nuk'et tzij chiquij ja banol tak itzelal como arja' rk'eton chic tzij trij ja Satanás ja nbano mandar wawe' chwach'ulew.

¹² Anin c'a c'o na ja maja'n tinbij chewe pro matich'obtaj emwal ja xtinbij ta chewe camic. ¹³ Ja tok xtipeti ja rEspíritu Santo ja nk'alasani jani' ja Dios ja ni katzij wi' chi Dios arja' nuc'an ewxin in bien nk'alasaj na chewach nojelal nak ja kas mero rbanic ja Dios. Queri' xtuban como arja' ma chaka

ta ruyon xtiwinakarsaj nojoj ja xtibij, ja nbix tre rmal ja Tatixel jari' nbij arja'. In jun chic, arja' nk'alasaj na je'e chewach ja maja'n tibantaji. ¹⁴ Ja c'a tok xtipeti jari' nuk'ij anin nurya'a' como arja' nuc'amto na ja c'o pa nuk'a' anin chi nurk'alasaj chewach nak rbanic. ¹⁵ Nojel ja c'o ruq'uin ja Tatixel c'o nuk'a' anin tre chakaja' rmalc'ari' tok xinbij chewe chi ja rEspíritu Santo arja' nuc'amto na ja c'o pa nuk'a' anin chi nurk'alasaj chewach nak rbanic.

* * * * *

¹⁶ Xa jurata chic ninq'ueje' checojol in maquinetz'at chic pro xa ma nim ta ja tiempo ja maquinetz'at c'ac'ari' ninetz'at chi na jutij. Queri' nbij chewe como ninbe ruq'uin ja Tatixel. Queri' xbij ja Jesús chique. ¹⁷ C'ac'ari' ec'oli chique ja rdiscípulo quemaj tzij chibil tak qui', quewa' quibij ri':

—¿Nak tibij c'awa' ja nbij chake chi: —Xa jurata chic ninq'ueje' checojol in maquinetz'at chic pro xa ma nim ta ja tiempo ja maquinetz'at c'ac'ari' ninetz'at chi na jutij, taka'an ne' chake, in ja jun chic nbij chakaja' chi: —Queri' nbij chewe como ninbe ruq'uin ja Tatixel? taka'an ne'e. ¹⁸ ¿Nak tibij c'awa' ja nbij xa jurata? taka'an matich'obtaj kumal ja nbij, neche'e. ¹⁹ Ja c'a Jesús arja' rotak chi ncajo' nquic'axaj tre nak rbanic in xbij chique:

—¿La ja' nec'waxaj chibil tak ewi' ja xinbij chewe chi xa jurata chic ninq'ueje' checojol in maquinetz'at chic pro xa ma nim ta ja tiempo ja maquinetz'at c'ac'ari' ninetz'at chi na jutij? ²⁰ Ni

katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ixix nixok' na, nixbison na pro ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e' nequicot na. Pro masqui xquixbisoni pro jari' bis chaka jalal tok xtoc'owi in nwinakar chi na jun quicotemal pa tak ewanma. ²¹ Cani' nuban jun ixok ja tok xajalal maja'n tiq'ueje'e jun ti ral, arja' lawulo' nuban rmal ja rti'obal como xurwila' ja hora chi nq'ueje'e ja ti ral. Pro ja te'ej tok c'o chic ja tac'al jari' matinataj chic rmal ja ti'onem ja k'ax trij. Matinataj chic pro rumac ja quicotemal ja c'o chic pa ranma como c'o chic jun ti yaqui' xuya' chwach'ulew. ²² Queri' c'a chewe ixix chakaja' camic, emajon bis pro nutz'at chi na jutij ri' kawach ewq'uin, janila xquixquicot rmal pro jun quicotemal ja majun nak ta xtiwasan ta chewe. ²³ Ja c'a tok xterila' ri' k'ij tokori' ma rjawaxic chi ta chewe chi c'o chi ta xtec'waxaj chi ta chwe. Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', xa nak ta ja xtec'utuj tre ja Tatixel wi' pa nubi' anin nec'utuj wi yukul ec'u'x wq'uin chi rc'utuxic arja' nuya' chewe. ²⁴ Ja cani' ebanonto mta ec'utun pan oración ja pa nubi' ta anin. Pro ja camic anin nbij chewe, tec'utuj in nyataj chewe. Quirtari' neban utzc'a chi xtinoj ta ja quicotemal xin Dios pa tak ewanma.

²⁵ Nojel awa' ja nbin chewe ri' c'o je'e c'ambal tak tzij xincoj chi rbixic ja ma xel ta claro chewach. Pro nerila' na jun k'ij tok ma rjawaxic chi ta xkotz-ijon chi ta ewq'uin pa c'ambal tak tzij tokoc'ari' bien nk'alasaj na chewach nak rbanic ja Tatixel. ²⁶ Ja c'a tok xterila' ja k'ij tokori' tok pa nubi' anin nec'utuj tre ja Tatixel nak ja kas newajo'.

Pro ma rjawaxic ta ja kas ta na nbochi'ij ja Tatixel chi nuya' chewe ja nec'utuj tre. ²⁷ Arja' nuya' chewe como nixrajo' xa chewi' tok nuya' chewe. Queri' nuban chewe como ixix ninewajo' in chakaja' nenimaj chi ruq'uin ja Dios inpenak wi'. ²⁸ Ruq'uin ja Tatixel inelnakto wi', inpenak wawe' chwach'ulew in camic nya' can ja rwach'ulew, ninmeloj chic jutij ruq'uin ja Tatixel. Queri' xbij ja Jesús chique. ²⁹ Ja c'a rdiscípulo eje'e' quibij tre:

—Camic bien taka'an claro xel chikawach ja c'a xabij le', jala' ma c'ambal tzij ta. ³⁰ Ja camic bien ch'obtajnak chic kumal chi atat nojel awotak, ma rjawaxic ta chawe chi nac'waxaj ta na ja nkac'axaj chawe como jari' awotak chic tok maja'n tikac'axaj chawe rmalc'ari' nkanimaj chi ruq'uin ja Dios atpenak wi', xeche' tre. ³¹ Ja c'a Jesús xbij chique:

—¿La ni katzij wi' chi nenimaj chi ruq'uin ja Dios inpenak wi'? ³² Pro nerila' na wa'an jun hora ja tok nineya' can ti nuyon in jari' xajalal nrajo' chi nbantaj cumplir. Jari' hora nixchicaxi, nixanmaji in nixbe chi ewochoch chejunal. Pro masqui nineya' can pro ma nuyon ta anin ja ninq'ueje' can como ja Tatixel arja' ni c'o wi' wq'uin. ³³ Nojel awa' ja xinbij chewe chipan awa' jun tucwak'abil ri' utzc'a chi nyataj na chewe ja quicotemal xin Dios ja tok xa jun chic ebanon wq'uin. Ja chipan awa' rwach'ulew ri' congana rpokonal xtetij na pro quixquicoti como ja ritzelal rxin ja rwach'ulew jari' ni ma cowinnak ta wi' chwij, nij anin wi' inch'ocmajnak. Queri' xbij ja Jesús chique ja rdiscípulo.

17

¹ Ja Jesús tok bitaj rmal ja tzij ri' ca'y chicaj in xumaj chic rbanic oración, quewa' xbij tre ja Tatixel ri':

—Nata', camic xurwila' ja hora, tabana' c'a chwe ja nak'alasbej chiquewach ja winak chi congana nim nuk'ij ja rin Alc'walaxel, queri' ta naban chwe utzc'a chi anin natnk'alasaj chic atat chiquewach chakaja' chi congana nim ak'ij. ² Como atat aya'on chwe chi c'o nuk'a' chique canojelal ja winak. Queri' abanon chwe utzc'a chi anin c'oli ja utzlaj c'aslemal nya' chique canojel ja winak ja re'aya'on chwe pro jun utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. ³ Ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij quewa' rbanic ri', ja winak tok cotak jani' ja rana'oj atat ja xa ayon chi ni katzij wi' chi at Dios in tok cotak jani' nna'oj anin ja rin Jesucristo ja rinatakonto wawe' chwach'ulew jari' cuc'an ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. ⁴ Anin nya'on ak'ij wawe' chwach'ulew, xinq'uis rbanic nojel ja samaj ja raya'on chwe chi nban. ⁵ Camic Nata', taya'a' chwe chi queri' nkaban chic awq'uin pa gloria ja cani' kabanon nabey ja tok maja'n titz'ucarsaxi ja rwach'ulew, congana nim nuk'ij tri'. Taya'a' chwe chi ninbe chic jutij awq'uin pa gloria ja bar nk'alajin wi' chi congana nim nuk'ij.

⁶ Ec'oli ja rachi'i' ja re'acha'on chiquicojol ja winak wawe' chwach'ulew, eje'e' e'aya'on chwe. Anin bien xink'alasaj chiquewach jani' ja rana'oj. Eje'e' nij e awxin wi' in camic e'aya'on chwe, quiniman ja ratzobal. ⁷ Eje'e' cotak chic camic chi awq'uin atat penak wi' nojel ja xinban ja raya'on chwe chi xinban. ⁸ Como anin nbin chic

chique nojel ja rabin chwe. Eje'e' quiniman chic ja nbin chique in camic bien cotak chi awq'uin atat inpenak wi', nquinimaj chi atat attakyonto wxin. ⁹Ja camic nintajini nban orar pa quicuenta eje'e', ma pa quicuenta ta ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x. Nintajini nban orar pa quicuenta ja re'aya'on chwe como e awxin. ¹⁰Canojel ja re wxin anin e awxin atat chakaja', canojel ja re awxin atat e wxin anin chakaja'. Como xa jun kabanon cuq'uin chewi' tok ruq'uin ja quic'aslemal ntz'attaj wi' chi janila nim nuk'ij. ¹¹Padre Santo, camic maquina'ueje' chic más wawe' chwach'ulew pro ja reje'e' neq'ueje' na pro ja ranin ninmeloj chic jutij awq'uin. Pan abi' atat que'achajij can que'awaraj can ja re'aya'on chwe utzc'a xta jun xtiqueban ja cani' kabanon ajoj awq'uin xa jun kabanon. ¹²Anin tok xinq'ueje' cuq'uin wawe' chwach'ulew pan abi' atat xenuban cuenta, majun nak ta chique xtz'ila' ta ri', xa jun chique ja xtz'ila' ri' pro jari' ja ni yatal wi' trij chi nutij pokon chipan ja juicio. Queri' xuban utzc'a chi nbantaj cumplir ja tz'ibtal can ojer chipan ja rtzobal Dios. ¹³Pro ja camic anin ninmeloj awq'uin in nojel awa' ja nintajini nbij chawe camic ri' ni chiquewach eje'e' nbij can wi' wawe' chwach'ulew utzc'a chi xtinoj ta pa tak canma ja quicotemal ja c'o wq'uin. ¹⁴Anin bien xink'alasaj chiquewach ja ratzobal ja rabin chwe in camic xa itzel netz'at cumal ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x como eje'e' ma ruq'uin ta rwach'ulew yukul wi' quec'u'x in cani' chwe anin chakaja' ma ruq'uin ta rwach'ulew yukul wi' nuc'u'x. ¹⁵Ma ja ta nc'utuj

chawe chi ne'awasajel wawe' chwach'ulew xquebe ta awq'uin camic ri', ja nwajo' chawe chi ne'aban cuenta wawe' chwach'ulew utzc'a chi maquech'ac rmal ja ritzelal. ¹⁶ Eje'e' ma ruq'uin ta rwach'ulew yukul wi' quec'u'x cani' chwe anin chakaja' ma ruq'uin ta rwach'ulew yukul wi' nuc'u'x. ¹⁷ Camic que'aparti'ij, tach'ach'ojirsaj ja canma tre ja ratzobal como ruq'uin ja ratzobal nkatz'at wi' nak ja kas mero abanic ja katzij chi at Dios. ¹⁸ Cani' abanon chwe xinataкто wawe' chwach'ulew queri' c'a nban anin chique chakaja' nchomarsan chic chi nenutakel chwach ja rwach'ulew chi nequibana' ja rasamaj. ¹⁹ Camic anin nparti'ij wi' chi solo avoluntad atat nban pro cumal eje'e' ja tok nban queri'. Queri' nban utzc'a chi neparti'ix chic eje'e' chakaja' chi solo avoluntad atat nqueban pro rumac ja neq'ueje' chipan ja ratzobal ja nk'alasan chiquewach nak ja kas mero abanic ja ni katzij wi' chi at Dios.

²⁰ Pro ma queyon ta eje'e' nmajon rbanic oración pa quicuenta como eje'e' nqueya' na nbixic chique jule' chic in rmal ja xtiquibij ec'o chi na jule' ja xtiyuke' na quec'u'x wq'uin in camic nban orar pa quicuenta eje'e' chakaja'. ²¹ Camic nban pon orar pa quicuenta utzc'a chi xta jun xtiqueban canojelal ja winak ja nyuke' quec'u'x wq'uin cani' kabanon ajoj awq'uin Nata' como atat xa jun abanon wq'uin in xa jun nbanon anin awq'uin chakaja'. Ja kas ngana anin xta jun xtiqueban kuq'uin canojelal utzc'a ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e' xtiquinimaj chi atat attakyonto wxin. ²² Cani' aya'on chwe chi bien k'alaj chi atat atc'ayon

ja nc'aslemal in queri' nbanon anin chakaja', nya'on chique chi bien k'alaj chi atat atc'ayon ja quic'aslemal eje'e' chakaja'. Queri' nbanon chique utzc'a chi xta jun xtiqueban ja cani' kabanon ajoj awq'uin como xa jun kabanon. ²³ Quewa' neli ri', anin xa jun nban cuq'uin in atat chakaja' xa jun naban wq'uin utzc'a tok xtiq'uiswani mta ari' ja maquita jun nqueban. Queri' nwajo' utzc'a ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e' xticotakij na chi atat attakyonto wxin utzc'a chi xticotakij na chakaja' chi congana ne'awajo' ja winak ja xa jun quibanon wq'uin ja cani' abanon chwe como congana ninawajo'.

²⁴ Nata', ja winak ja re'aya'on chwe c'o ngana chi tri' ne'eq'ueje' wi' ja bar xquineq'ueje' wi' anin. Queri' nwajo' chique utzc'a chi necowini nquetz'at ja nimlaj gloria xin Dios wc'an ja cani' aya'on chwe. Como atat nij inawajo'onto wi' ja tok maja'n titz'ucarsaxto ja rwach'ulew. ²⁵ Nata', atat nij at utzlaj k'etol tzij wi' pro ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e' xa ma cotak ta jani' ja rana'oj pro ja ranin wotak in chakaja' ja winak ja rec'o wq'uin ja re'aya'on chwe eje'e' cotak chi atat attakyonto wxin. ²⁶ Anin nk'alasan chic chiquewach jani' ja rana'oj in can nk'alasaj na más chiquewach chakaja'. Queri' xtinban chique utzc'a chi nq'ueje' pa tak canma ja mismo ajoben ri'il ja cani' inawajoben anin utzc'a chi ninq'ueje' anin pa tak canma chakaja'. Queri' xbij ja Jesús tre ja Tatixel.

18

¹ Ja tok bitaji tzij ri' rmal ja Jesús c'ac'ari' xerach-

bilajel ja rdiscípulo. C'o jun siwan rbina'an Cedrón xebe chajuparaj. Tri' c'o wi' jun lugar ticon jule' che' chwach. Ja c'a tok xe'ekaji xe'oc chipan ja lugar. ²Ja Jesús e rachbil ja rdiscípulo eje'e' q'uiylaj mul quimolon qui' chipan ari' lugar in xa rmalari' ja Judas arja' bien rotak ja lugar. Jari' mismo Judas ja rchomarsan chic chi nujach ja Jesús pa quek'a' ja winak ja netzelan rxin. ³Ja c'a Judas arja' xe'erc'ama' jule' soldado e rachbil jule' pulisiya' ja nesamaj pa quicuenta ja jefe quixin sacerdote in pa quicuenta ja fariseo. Ja tok xec'amtaj rmal c'ac'ari' xuc'amel chic quebey, xebe chipan ja lugar. C'o k'ak' quec'amel ja nquitz'atbej quebey in c'oli banbal tak ch'a'oj quec'amel chakaja'. ⁴Ja c'a tok xe'ekaji xelto ja Jesús xe'urc'ulu' como arja' bien rotak chic nojel ja maja'n tiban tre. Quewa' xbij ja Jesús chique ri':

—¿Nak necanoj? ne' chique.

⁵—Jesús ja raj Nazaret nkacanoj, xeche' tre.

—Anin, ne' chic ja Jesús chique. C'oli ja Judas chiquicojol ja njacho rxin ja Jesús pa quek'a'. ⁶Ja c'a tok bix chique rmal ja Jesús chi: —Anin, xeche'xi, c'ac'ari' xemeloj chiquij in xebe pa tok'ulew. ⁷Ja c'a Jesús arja' xc'axaj chic jutij chique:

—¿Nak necanoj? ne' chic chique.

—Jesús ja raj Nazaret nkacanoj, xeche' chic tre.

⁸—Nbin chic chewe chi anin. Pro wi anin ja ninecanoj teya'a' lugar chique ja wachbil ja rec'o wq'uin chi nebe, ne'e ja Jesús chique. ⁹Queri' xbij chique utzc'a chi nbantaj cumplir ja tzij ja xbij tre

ja Tatixel quewari': —Ja re'aya'on chwe ni majun nak ta chique xinban ta perder, ne'e.

¹⁰ Peti ja Simón Pedro rc'an jun espada, xwasajto ja respada in xusoc jun achi tre, xkupijel jun rxquin ja c'o pa riquik'a'. Ja rachi ja soqui Malco rubi', arja' jun moso rxin ja lok'laj sacerdote.

¹¹ Pro ja Jesús arja' xbij tre ja Pedro: —Tac'olo' ja respada pa rc'olibal como c'o jun rpokonal chomin rmal ja Nata' chi ntij in ni rjawaxic wi' chi nink'ax chipan, ne' tre.

* * * * *

¹² C'ac'ari' chapi ja Jesús cumal ja soldado e cachbil ja capitán ja pa'l chiquij e cachbil chakaja' ja pulisiya' quixin ja raj Israel. Ja tok chaptaj cumal quebac'. ¹³ Ja c'a tok bac'taj cumal c'ac'ari' quec'amel. Chwach Anás quec'amel wi' nabey, ja rji'nam ja Caifás. Chipan ari' juna' ocnak lok'laj sacerdote ja Caifás. ¹⁴ Jari' mismo Caifás ja biyon chique ja rach tak aj Israel chi: —Más na utz nokeli ja xa jun ncam pa kaq'uexwach ja rok aj Israel chwach ja nq'uisi chi jun ja tinamit. Queri' ja rbin chique.

¹⁵ Ja c'a Simón Pedro rachbil jun chic discípulo eje'e' quitrarbejel ja Jesús. Ja jun chic discípulo arja' otakin rwach rmal ja lok'laj sacerdote in tok xoqui ja Jesús chwa jay ruq'uin ja lok'laj sacerdote xoc arja' chakaja'. ¹⁶ Pro ja Pedro arja' q'ueje' can, ma xoc ta. Ja c'a discípulo ja otakin rwach rmal ja lok'laj sacerdote arja' meloji ja bar ocnakto wi'. Tri' c'o wi' jun xtan ja nchajini ja ruchi' ja bar natoc wi'. Ja discípulo xbij tre ja xtan chi nucojto ja Pedro

c'ac'ari' xocto ja Pedro. ¹⁷ Ja c'a tok ocnakto chic ja Pedro bix tre rmal ja xtan:

—¿La maxta atat jun chakaja' at discípulo rxin ja rachi le' ja rbina'an Jesús? ne'xi.

—Mni wa'an, ne'e ja Pedro. ¹⁸ Ec'o jule' moso ja nesamaj pa jay e cachbil ja pulisiya' ja nechajin rxin ja Jesús, c'o jun k'ak' quiboxon como congana tew quimajon rmak'ic qui' epa'l chuchi'. Ja c'a Pedro arja' jun pa'loc cuq'uin chuchi' ja k'ak', rmajon rmak'ic ri'.

¹⁹ Ja c'a Jesús arja' majtaj rc'otic ruchi' rmal ja lok'laj sacerdote, quewa' c'axax tre ri':

—¿Echinatak ja radiscípulo in nak rbanic ja tijonem naya'? ne'xi. ²⁰ Ja c'a Jesús xbij tre:

—Pro ma pan awatal ta wa'an tok xinya' ja tijonem, ni chiquewach ja winak xintzijen wi'. Xentijoj pa tak jay xin molbal ri'il, xentijoj chipan ja nimlaj templo xin Dios como ni tri' wi' nquemol wi' qui' ja raj Israel in ni majun nak ta ja chaka ta pan awatali xinbij chique. ²¹ ¿Nak tre tok chwe anin nac'waxaj wi' nak rbanic? Como ja winak ja xentijoj eje'e' bien cotak ja tijonem xinya', mejor chique c'a tac'waxaj wi' nak rbanic ja nbin chique, ne'e ja Jesús tre. ²² Ja Jesús tok bitaj rmal ja tzij ri' c'o jun chique ja pulisiya' ja rec'o tri' xuya' jun k'a' chi rpalaj in xbij tre:

—¿La rubey ta c'a ja chaka quela' nac'ulba'? Makana' maquita lok'laj sacerdote ja ntzijen awq'uin, ne'xi rmal ja pulisi'y. ²³ Ja c'a Jesús quewa' xbij tre ri':

—Ja wi ma utz ta ja xinbij tabij c'a chwe nak ja ma utz ta xinbij nowi rubey ja xinbij ¿nak c'a tre tok xinach'ay? Queri' xbij tre. ²⁴ C'ac'ari' ja Anás

xutakel chic ja Jesús chwach ja Caifás ja lok'laj sacerdote, ni c'a bac'on na wi' ja Jesús.

²⁵ Ja c'a Simón Pedro arja' kas pa'loc chi' k'ak', rmajon rmak'ic ri' ja tok c'axax tre:

—¿La maxta atat jun chakaja' at discípulo rxin ja Jesús? ne'xi. Pro ja Pedro ma xuya' ta trij:

—Ma anin ta, ne'e. ²⁶ C'o c'a jun chique ja moso rxin ja lok'laj sacerdote, arja' rch'alal ja rachi ja kupixel rxquin rmal ja Pedro, arja' xc'axaj tre:

—¿La ma atat ta c'a xatnutz'at chipan ja lugar ja bar chaptaj wi' ja Jesús, la ma awachbilan ta c'a tri'? ne' tre ja Pedro. ²⁷ Pro ja Pedro arja' ni ma xuya' ta wi' trij in chaka jalal ja tok xok'i ja ac'.

²⁸ C'ac'ari' quec'amel chic jutij ja Jesús, xe'elet ruq'uin ja Caifás xebe chic ja bar c'o wi' ja jay rxin ja gobernador. Kas nsakari xebe. Ja c'a tok xe'ekaji ma xe'oc ta chipan ja jay como c'o jun costumbre quiniman chi jun aj Israel xajan wi noc pa jay ruq'uin jun winak ja ma rach aj Israel ta. In jun chic quiniman, wi xatoqui pa jay ruq'uin jari' xajan chic nati' ja nti'i cumal ja raj Israel chipan ja nmak'ij pascua. ²⁹ Xelto ja gobernador Pilato chipan ja jay in quewa' xbij chique ri':

—Ja rachi ja rec'amonto ¿la c'o ril nebij? ne' chique.

³⁰ —Ja wixta maquita itzel achi maquita c'a nurkajacha' ari' pan ak'a', xeche' tre.

³¹ —Mejor tec'ama'el ixix. Como c'oli ja ley ewxin jari' tecojo' chi nek'etbej tzij trij, ne'e ja Pilato chique.

—Pro jari' ch'a'oj rij ajoj ta xtikak'et ta tzij trij jun winak chi nkacamsaj, xeche' tre. ³² Ja tok quibij chi ma eje'e' ta nek'eto tzij trij ja Jesús chi nquicamsaj, tri' bantaj wi' cumplir ja rbin chic ja Jesús como arja' rbin pon chic nak xtiban na tre ja tok xticamsaxi.

³³ C'ac'ari' xoc chic jutij ja Pilato chipan ja jay, xutak rsiq'uixic ja Jesús in quewa' xc'axaj tre ri':

—¿La atat ja rat rey quixin ja tinamit Israel? ne' tre. ³⁴ Ja c'a Jesús xbij tre:

—¿La nach'ob atat chi in rey quixin xa chewi' tok nac'waxaj chwe owi la xa rmal ja bin chawe cumal jule' chic winak? ne' tre.

³⁵ —¿La in aj Israel la'an anin chewi' tok nabij queri' chwe? Ja jefe quixin sacerdote e cachbil jule' chic awach tak aj Israel eje'e' atquijachon pa nuk'a' camic ¿nak c'a awil abanon? ne' chic ja Pilato tre. ³⁶ Ja c'a Jesús quewa' xbij chic tre ri':

—Anin c'o jun gobierno pa nuk'a' pro jari' ma xin rwach'ulew ta. Ja wixta xin rwach'ulew ney-ictaj ta c'ari' ja rajsamajela' ja rec'o pa ncuenta utzc'a chi maquinjach pa quek'a' ja raj Israel. Pro ma xin rwach'ulew ta ja ngobierno anin, ne' tre.

³⁷ —¿La katzij chi at rey? ne'e ja Pilato tre. Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—In rey nac'a cani' c'a xabij kaj, xc'a rmalari' tok inpenak wawe' chwach'ulew, xc'a rmalari' chakaja' tok xinalaxi. Inpenak chi rk'alasaxic chiquewach ja winak nak ja kas mero rbey Dios. Canojel ja winak ja c'o quigana ruq'uin ja rbey Dios eje'e' nqueya' quixquin tre chi rc'axaxic ja nmajon rbixic chique, ne' tre.

³⁸ —Pro nak la ja rbey Dios, ne'e ja Pilato tre.

Ja Pilato tok bitaji tzij ri' rmal xelto chic jutij chipan ja jay in quewa' xbij chique ja raj Israel ri':

—Ja ntz'at anin ni majun ril ja Jesús. ³⁹ Pro ixix c'amonnak chewe chi c'o jun preso ewach aj tinamit nsokpijel pa tak nmak'ij pascua. Camic tebij chwe ¿la c'ol egana chi nsokpijel ja rey ewxin ja rix aj Israel? ne' chique. ⁴⁰ Pro ja reje'e' quemaj chic jutij rakoq quechi', quewa' quibij ri':

—Mejor, Barrabás ja nasokpijel, ma Jesús ta, xeche'e. Pro ja Barrabás arja' xa jun alak'om.

19

¹ Ja c'a Pilato arja' xuc'amel ja Jesús in xuya' orden chi rapaxi. ² Ja c'a soldado c'o jun corona quichomarsaj, q'uix quecoj. Ja tok chomarstaj cumal quecoj pa rwi' ja Jesús. In c'o jun tziak morada quecoj tre. ³ C'ac'ari' queya' jun saludo tre pro jari' xa nquiyok'bej rxin:

—Atat at rey quixin ja tinamit Israel, queri' quibij tre in queya' k'a' chi rpalaj chakaja'. ⁴ Xelto chic jutij ja Pilato chipan ja k'etbaltzij in xbij chique ja raj Israel:

—Tetz'ata' mpe' ri', camic npaba' chewach ja Jesús utzc'a chi newotakij chi anin ni majun ril nak ta xinwil, ne' chique. ⁵ C'ac'ari' xelto ja Jesús, rcojon ja corona ja q'uix ocnak in chakaja' rcojon ja tziak ja morada.

—Tetz'ata' mpe' ja rachi ri', ne'e ja Pilato chique. ⁶ Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja pulisiya' eje'e' tok quetz'at ja Jesús quemaj rakoq quechi':

—Tacamsaj chwach cruz, tacamsaj chwach cruz, xeche'e.

—Pro ja ntz'at anin ni majun ril, mejor tec'ama'el ixix, ixix c'ala' nixripo rxin chwach cruz, ne'e ja Pilato chique.

⁷ —Ajoj c'o jun ley kaxin in jari' ley nbini chi yatal trij ala' jun achi le' chi ncamsaxi como arja' xbij: —Anin ja rin Ralc'wal Dios, kas ne'e, queri' quibij tre ja Pilato. ⁸ Ja c'a Pilato arja' tok xc'axaj chi queri' rbin ja Jesús más chi na xbej ri' rmal. ⁹ Xoc chic jutij chipan ja jay in xc'axaj chic tre ja Jesús:

—¿Bar c'a kas atpenak wi'? ne' tre. Pro ja Jesús arja' ma xc'ulba' ta ja c'axax tre. ¹⁰ Ja c'a Pilato xbij chic tre:

—¿Nak tre tok matac'ulba' ja nc'waxaj chawe? ¿La ma awotak ta c'a chi anin c'o nuk'a' chawe ja wi natnsokpijel owi nya' orden chi natrip chwach cruz? ne' tre.

¹¹ —Ja wixta maquita yatajnak chawe rmal ja Dios ja c'o chila' chicaj ni ta c'a majun ak'a' ari' chwe. Rmalc'ari' nbij chawe camic, más chi na nim ja ril ja jacho wxin pan ak'a', ne'e ja Jesús tre.

¹² Ja c'a Pilato tok xc'axaj ja bix chic tre congana xutij ruk'ij chi nsokpijel ja Jesús pro ja raj Israel eje'e' quemaj chic jutij rakoj quechi', quewa' quibij tre ri':

—Atat, wi nasokpijel ja rachi le' jari' ma at ramigo ta ja nimlaj rey César. Como ja rachi le' arja' xucoj ri' como rey in xa nak ta ja nucoj kaj ri' ruyon como rey arja' rc'ulel ja César, xeche' tre. ¹³ Ja c'a Pilato tok xc'axaj ja quibij tre c'ac'ari' xerc'ama'pi chic jutij ja Jesús. C'ac'ari' tz'abe' chipan ja lugar ja bar nbij wi' tre jun preso ja wi c'o ril owi mta. Jari' lugar c'o rubi' nbixi, Ja Lugar Empedrado ne'xi,

ja c'a chipan ja tzobal hebreo Gabata ne'xi. ¹⁴ Pa jun pispra rxin nmak'ij pascua bantaj wi' ja wari', pa nc'ajk'ij lari' ja tok bantaji. Tzizon chic jutij ja Pilato cuq'uin ja raj Israel, quewa' xbij chique ri':

—Tetz'ata' mpe' ri', wawe' c'o wi' ja rey ewxin, ne' chique.

¹⁵ —Tacamsaj, tacamsaj, chwach cruz tacamsaj wi'. Queri' quibij. Ja c'a Pilato xbij chic chique:

—¿La c'ol egana chi nrip chwa cruz ja rey ewxin? ne' chique. Ja c'a jefe quixin sacerdote eje'e' quibij tre:

—Mchita jun rey ja c'o chi ta ruk'a' chake, xa ni ruyon wi' ja César, xeche' tre. ¹⁶ C'ac'ari' jachi ja Jesús pa quek'a' rmal ja Pilato chi ncamsax chwach cruz. Ja tok jachtaj rmal c'ac'ari' c'amarel.

¹⁷ Queri' xuban ja Jesús, be. C'o jun cruz rijkajel, be chipan jun lugar rbina'an Rwi'camnak. Ja c'a chipan ja tzobal hebreo Gólgota ne'xi ja lugar. ¹⁸ Ja c'a tok xe'ekaji tri' querip wi' ja Jesús chwach cruz. Ec'o chi na ca'i' achi'i' xequerip chwach jujun cruz chakaja', e jujun pa tak rxquin ja Jesús.

¹⁹ Ja Pilato arja' c'o jule' tz'ibanem xuban in xuya' parwi' ja cruz, quewa' nbij ja tz'ibanem ri': —Jesús aj Nazaret, rey quixin ja tinamit Israel, ne'e. ²⁰ E q'uiy chique ja raj Israel ja xetz'atowi ja tz'ibanem como ja lugar ja bar rip wi' ja Jesús chwach cruz xa chinakaj ja tinamit c'o wi'. Ja tz'ibanem oxi' rwach ja tzobal tz'ibax wi', jun pan hebreo, jun pa griego in jun pa latín. ²¹ Pro ja jefe quixin sacerdote quixin ja raj Israel eje'e' quibij tre ja Pilato:

—Ajoj ma ok conforme ta ruq'uin ja tzij ja xatz'ibaj chi arja' rey kaxin ja rok aj Israel. Mejor ja naban, quewa' tatz'ibaj ri' chi arja' nbini chi: — In rey quixin ja raj Israel, ne'e, xeche' tre.

²² —Ja xintz'ibaj, xintz'ibaj ari', xeche'xi rmal ja Pilato.

²³ Ja c'a re quiiji' soldado tok quiripon chic ja Jesús chwach cruz c'ac'ari' quejal ja rtziak in quejach chiquewach, jujun quixin ja tziak. Pro c'o chi na jun ja tziak ja ni majun dison wi', xa jun chi quiemic. ²⁴ Rmalc'ari' ja soldado quewa' quibij chibil tak qui' ri': —Mejor matikarak ja wari', kabana' suerte trij nak xtikajben chake, xeche'e. Queri' queban in tri' bantaj wi' cumplir ja tz'ibtal can ojer chipan ja rtzobal Dios, quewa' nbij ri': — Quejach ja ntziak chiquewach in c'o jun ja ntziak queban suerte trij, queri' ja tz'ibtal can in ni queri' queban ja soldado.

²⁵ Ja c'a rute' ja Jesús rachbil jun ruchak' ec'o chinakaj ja cruz e rachbil chic ca'i' ixoki', jun María ja rxjayil Cleofas in jun chic María Magdalena rubi'.

²⁶ Ja Jesús xutz'at ja rute' in c'oli ja discípulo xutz'at chakaja' ja congana nrajo'. Ja c'a tok xutz'at chi ec'o chirnakaj quewa' xbij tre ja rute' ri':

—Jala' jun ndiscípulo le' jala' noc chic awal, ne' tre. ²⁷ C'ac'ari' xbij tre ja rdiscípulo:

—Ja nute' le' jala' noc chic ate' atat, ne' tre. Ja c'a discípulo tok meloji xuc'amel ja rute' ja Jesús in xuc'ul chijutij pa rochoch.

²⁸ Ja Jesús arja' rotak chi tzuinak chic rmal nojelal ja samaj ja yatajnak tre chi nurbana' c'ac'ari' xbij: —Chakichi' nna', ne'e. Ja tok xbij awa' tzij ri' tri' bantaj wi' cumplir ja tz'ibtal can ojer chipan

ja rtzobal Dios. ²⁹ Tri' c'o wi' jule' vinagre c'olon pa rc'olibal. Ja c'a soldado eje'e' quec'am jun esponja, quexim chutza'm jun che', quich'akba' tre ja vinagre c'ac'ari' queya' nojoj chwa rey ja Jesús in xutij. ³⁰ Ja c'a tok titaj rmal quewa' xbij ri': —Camic xinq'uis rbanic ja nsamaj nojelal, ne'e. C'ac'ari' k'ochk'o' kaj ja rwi', xujach ja ranma pa ruk'a' ja Dios in cam kaj.

³¹ Como jari' k'ij pispra rxin ja nmak'ij pascua in pispra rxin ja xula'nbal k'ij chakaja' rmalc'ari' tok ja raj Israel eje'e' quic'utuj tre ja Pilato chi nk'ip cakan ja rec'o chwach cruz utzc'a chi necami chanim in newasaxel. Queri' queban utzc'a ja quicuerpo matiq'ueje' chwach cruz chipan ja xula'nbal k'ij como jari' xula'nbal k'ij nmak'ij pascua chakaja' in congana nim ruk'ij. ³² Ja c'a soldado eje'e' xe'ekaj cuq'uin ja re ca'i' achi'i' ja reripon chwach cruz pa tak rxquin ja Jesús in quek'ip cakan. ³³ Pro ja tok quetz'at ja Jesús chi camnak chic ma xquek'ip chi ta ja rkan. ³⁴ Pro c'o jun chique ja soldado, arja' xumin jun lanza pa rupox ja Jesús in chanim xelto jule' quic' rachbil ya'. ³⁵ Jawa' ja bantaji ri' anin xintz'at ruq'uin nwach in ja xintz'at jari' nya'on chic rbixic in bien wotak chi ni katzij wi' in camic nbij chic chewe utzc'a chi nenimaj ixix chakaja'. ³⁶ Queri' bantaji como ni rjawaxic wi' chi bantaj cumplir ja tz'ibtal can tre ja Cristo chipan ja rtzobal Dios ojer como quewa' nbij ri': —Ni majun rbakil xtik'ip ta, ne'e. ³⁷ In jun chic ja tz'ibtal can tre quewa' nbij ri': —

Eje'e' nquetz'at na rwach ja c'o jun ch'ich' min pa rupox cumal, ne'e.

³⁸ C'o c'a jun achi José rubi' aj Arimatea, arja' jun discípulo rxin ja Jesús, be ruq'uin ja Pilato chi nerc'utuj tre ja cuerpo rxin ja Jesús. Pro xa pan awatali tok be como arja' nxbej ri' chiquewach ja rach tak aj Israel. Ja c'a tok xekaji ruq'uin ja Pilato ya' lugar tre rmal chi nuc'amel ja cuerpo in queri' xuban xuc'amel. ³⁹ In xekaji ja Nicodemo chakaja', jari' mismo Nicodemo ja xuban jutij be ruq'uin ja Jesús chak'a' xerk'ijla'. Arja' c'o la jun quintal ak'om rc'amonto congana qui' rxula', ca'i' rwach ja rak'om, jule' mirra ne'xi, in jule' chic áloes ne'xi. ⁴⁰ Ja Nicodemo rachbil ja José eje'e' quec'am ja cuerpo rxin ja Jesús, quecoj ja rak'om trij jule' tziak in quebar ja cuerpo rxin ja Jesús chipan. Niquirwari' ja quicostumbre ja raj Israel tok c'o jun mukuninem nbani. ⁴¹ Ja bar rip wi' ja Jesús chwach cruz tri' c'o wi' jun lugar c'o jule' tijco'm ticon chwach. C'o jun jul xin camnak chipan ja lugar. Ja jul jari' c'oton chwach jun portales pro c'a rc'otic wi', ni mta wi' jutij cojon ta jun camnak chipan. ⁴² Como xa nakaj c'o pon wi' ja jul rmalc'ari' tok queya' can ja cuerpo rxin ja Jesús chipan. Queri' queban como xa nnakajinto ja hora ja numajel wi' ja nmak'ij pascua.

20

¹ Ja c'a xin domingo be ja María Magdalena ja bar mukun wi' ja Jesús, chanim be, c'a k'eku'm na. Ja c'a tok xekaji xutz'at ja nimlaj abaj ja tz'apben ruchi' ja panteón, junwi' ya'on pon chi

wi'. ² C'amc'ol ranim be ja bar ec'o wi' ja Simón Pedro rachbil ja jun chic discípulo ja congana najo'x rmal ja Jesús. Ja c'a tok xekaji quewa' xbij chique ri': —Ja kajaw Jesús taka'an mchita chipan ja panteón, c'amarel pro ba la quiya'on chi wi', ne' chique. ³ Ja c'a Pedro rachbil ja jun chic discípulo eje'e' xebe ja bar c'o wi' ja panteón. ⁴ C'amc'ol canim xebe chi e ca'i' pro ja jun más na xutij ruk'ij chwach ja Pedro chewi' tok arja' xekaji nabey ja bar c'o wi' ja panteón. ⁵ Ja c'a tok xekaji luque' kaj, cayoc chipan ja panteón, xutz'atoc ja utzlaj tak tziak rxin ja camnak chi xa ruyon chic c'o can pro ma xoc ta chipan ja panteón. ⁶ Ja c'a Simón Pedro arja' c'a tran can na pro ja tok xekaji xoc chipan ja panteón. Arja' xutz'at ja tziak rxin ja camnak chi xa ruyon chic c'o can. ⁷ In xutz'at chakaja' ja tziak ja barben rpalaj ja camnak pro ma ruq'uin chi ta c'o wi' ja jule' chic tziak, junwi' c'o pon chi wi', botol can ruyon. ⁸ C'ac'ari' xoc chipan ja panteón chakaja' ja jun chic discípulo ja xekaji nabey in tok xutz'at ja tziak arja' xnimaj chi c'astajnak chic ja Jesús chiquicojol camnaki'. ⁹ Como eje'e' nabey matich'obtaj cumal ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios chi rjawaxic chi nc'astaj na ja Cristo chiquicojol ja camnaki'. ¹⁰ C'ac'ari' xemeloji ja discípulo chi cochoch.

¹¹ Ja c'a María arja' pa'l can chuchi' ja panteón, rmajon ok'ej. Kas c'a rmajon ok'ej ja tok luque' kaj, cayoc chipan ja panteón. ¹² Ec'o ca'i' ángel xerutz'atoc chipan. Congana sak quitziak ja ángel, jun tz'ubuli ja bar q'ueje' wi' rwi' ja Jesús in jun

chic tz'ubuli ja bar q'ueje' wi' rkan. ¹³ Quewa' quibij tre ja María ri':

—Ixok ¿nak tre tok natok'i? xeche' tre.

—C'amarel ja Wajaw in ma wotak ta ba la xeya' chi wi', ne'e ja María chique. ¹⁴ Ja tok bitaji tzij rmal xuya' vuelta in xutz'at ja Jesús pa'l chwach pro ma rotak ta chi Jesús. ¹⁵ Ja c'a Jesús xbij tre:

—Ixok ¿nak tre tok natok'i, nak nacanoj? ne' tre. Ja xuch'ob kaj ja María chi chajil tijco'm ja ntzijon ruq'uin in quewa' xbij tre ri':

—Ja wi' atat xatc'amo'el rxin tabij jutz'it chwe bar xaya' wi', anin ninc'amo'el rxin, ne' tre. ¹⁶ C'ac'ari' ja Jesús xbij tre:

—María, ne' tre. Ja c'a María be ruq'uin in quewa' xbij tre ri':

—Raboni, ne' tre. Jari' tzij xbij tre, pan hebreo xbij wi' in tibij tzij Maestro. ¹⁷ Ja c'a Jesús xbij tre:

—Ma quinachap ta, quinasokpij como maja'n quinjote'e ruq'uin ja Nata'. Pro ja naban, jat cuq'uin ja wach'alal, jabij chique chi ninjote' na ruq'uin ja Nata'. Arja' Etata' ixix chakaja'. Arja' Dios wxin anin in chakaja' Dios ewxin ixix, ne' tre. ¹⁸ C'ac'ari' be ja María Magdalena cuq'uin ja discípulo xerbij chique chi: —Anin xintz'at rwach ja kajaw Jesús, ne' chique, in xbij chique chakaja' nojel ja binel tre rmal ja Jesús.

* * * * *

¹⁹ Jari' k'ij domingo, ja c'a discípulo como eje'e' nquixbej qui' chiquewach ja cach tak aj Israel chewi' tok quimolon qui' pa jay, quitz'apinto quechi'. Ja c'a tok xoc ak'a' xekaji ja Jesús cuq'uin, pe'i chiquicojol in quewa' xbij chique ri':

—Ja quicotemal xin Dios tiq'ueje' checojol, ne' chique. ²⁰ Ja c'a tok bitaji tzij rmal c'ac'ari' xuc'ut chiquewach ja pa ruk'a' in ja pa rupox chakaja'. Congana xequicoti ja discípulo ja tok quetz'at chi ni katzij wi' chi ja kajaw Jesús ja c'o cuq'uin. ²¹ Ja c'a Jesús xbij chic jutij chique:

—Ja quicotemal xin Dios tiq'ueje' checojol. Ja Nata' arja' xinrutakto wawe' chwach'ulew in queri' c'a nban chic chewe ixix chakaja', nixnutakel chi nebana' ja nsamaj, ne' chique. ²² Ja c'a tok bitaji tzij rmal c'ac'ari' xerxupuj in quewa' xbij chique ri': —Camic, tec'ulu' ja rEspíritu Santo. ²³ Ja wi nebij tre jun winak xa nak ta chi winakil chi cuytaji ja ril rumac cuytaj c'ari' owi nebij tre chi ma xcuytaj ta ma xcuytaj ta c'ari'. Queri' xbij chique.

²⁴ Pro c'o jun chique ja cablajuj apóstol rbina'an Tomás ja yo'x ne'xi, arja' mta ja tok xekaji ja Jesús cuq'uin ja jule' chic discípulo. ²⁵ Ja c'a tok xekaji ja Tomás bix tre cumal ja jule' chic:

—Katz'at rwach ja kajaw Jesús, ne'xi. Pro ja Tomás xbij chique:

—Jari' matinnimaj chi c'astaji. Ja wi xtintz'at ja pa ruk'a' ja bar soctajnak wi' rmal ja clawux in wi xtinmin ja rwinuk'a' tri' in wi xtinmin nuk'a' pa rupox ja bar soctajnak wi' chakaja' c'a tokori' xtinnimaj, ne' chique.

²⁶ Ja c'a cha jun domingo chic quimolon chic jutij qui' ja discípulo chipan ja jay cachbil ja Tomás. Tz'apali ja chi'jay pro chaka jalal tok xekaji ja Jesús, pe'i chiquicojol in quewa' xbij chique ri':

—Ja quicotemal xin Dios tiq'ueje' checojol, ne' chique. ²⁷ C'ac'ari' xbij tre ja Tomás:

—Tamina' ja rwiak'a' wawe' ri', tatz'ata' mpe' ja pa nuk'a' ri' in tamina' ja rak'a' pa nupox. Maxta ma catniman chi ta pro ni catniman wi', ne' tre.

²⁸ —Atat at Wajaw, atat at nDios, ne'e ja Tomás tre. ²⁹ Ja c'a Jesús xbij tre:

—Tomás, atat natz'at nwach camic chewi' tok natnimani pro congana na qui'il chique ja neni-mani masqui matiquetz'at nwach, ne' tre.

³⁰ Ja Jesús c'o chi na jule' milagro ja xuban ja xk'alasbej ri' chiquewach ja rdiscípulo pro jari' ma xintz'ibaj ta chipan awa' jun libro ri'. ³¹ Pro c'oli ja xintz'ibaj chipan awa' jun libro ri' utzc'a chi nenimaj ja Jesús chi arja' ja Cristo ja Ralc'wal Dios in tok queri' nenimaj jari' nyataj chewe ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij como jari' nyataj chake ja tok xa jun nkaban ruq'uin.

21

¹ Ja c'a tok bantajnak chic nojel awa' wari' c'ac'ari' ja Jesús xuc'ut chic jutij ri' chiquewach ja discípulo tokori' tok ec'o chuchi' ja mar ja rbina'an Tiberias in quewa' rbanic ri'. ² Ec'o c'a jule' rdiscípulo quimolon qui', quewa' quebi' ri', jun Simón Pedro, jun chic Tomás ja yo'x ne'xi, jun chic Natanael ja raj Caná c'o pa rcuenta Galilea. Ec'oli chakaja' ja rc'ajol Zebedeo in ec'o chi na ca'i' ja discípulo. ³ Ja c'a Simón Pedro arja' xbij chique:

—Can ninbe anin pa chapoj ch'u', ne' chique.

—Nokbe ajoj chawij chakaja', xeche' tre. Queri' queban xebe, xe'oc chipan ja lancha pro jari' ak'a' ni majun ja ch'u' xequchap.

⁴ Ja c'a tok pi rsakaric pa'li ja Jesús chiya' ja bar ec'o wi' ja discípulo pro eje'e' ma cotak ta chi Jesús ja pa'l tri'. ⁵ Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Walc'wal ¿la ma ec'o ta ch'u' e'echapon nekati'? ne' nojoj chique.

—Ni majun, xeche'pi tre.

⁶—Camic pan ewiquik'a' teq'uiaka' wi' ja rec'am in ec'oli ja ch'u' ne'echap, ne' nojoj chic jutij chique. Queri' queban queq'uiak ja c'am pro congana jun ch'u' xe'oc chipan, maquecowin chic nquiwasajto pa ya'. ⁷ C'oli ja discípulo ja congana najo'x rmal ja Jesús, arja' xbij tre ja Pedro:

—Jala' lale' kajaw Jesús, ne' tre. Ja c'a Simón Pedro arja' tok xc'axaj chi queri' xcojla' ja rtziak in xuq'uiakto ri' pa ya' in xule'to. ⁸ Pro ja jule' chic discípulo eje'e' xexule'to pa lancha, quichararanto ja c'am ja renojnak ch'u' chipan. Ma bien ta nat ec'o wi', xla jun cien metro quiya'on can ja chiya'.

⁹ Ja c'a tok xekajto ja chiya' quetz'at jule' rchak'ak' sa'on jun ch'u' parwi' in c'o jule' caxlanway chakaja'. ¹⁰ Ja c'a Jesús xbij chique:

—Que'ec'ama'to jule' chique ja ch'u' ja c'a xe'echapto, ne' chique. ¹¹ C'ac'ari' be ja Simón Pedro, xoc chipan ja lancha, xerlasajto ja c'am pa ya' enojnak ja nimak tak ch'u' chipan, e jun ciento in cincuentitrés ja ch'u'. Pro masqui congana e q'uiy ja ch'u' pro ma xraktaj ta ja c'am. ¹² Ja c'a Jesús xbij chic chique: —Quixajo', quixwa'i, ne' chique. Canojel ja discípulo nquixbej qui'

nquic'axaj tre: —¿Nak abi'? xeche' ta tre como cotak chi ja kajaw Jesús. ¹³ Peti ja Jesús tri', xuc'am ja caxlanway, xuya' chique in queri' xuban tre ja ch'u' chakaja'. ¹⁴ Quewa' c'a xuban ja Jesús ja tok c'astaji chiquicojol camnaki', roxmul c'awa' wari' ja tuc'ut ri' chiquewach ja rdiscípulo.

* * * * *

¹⁵ Ja c'a tok colbetaji wa'im cumal c'ac'ari' c'axax tre ja Simón Pedro rmal ja Jesús:

—Simón ja rat rc'ajol Jonás ¿la ni katzij wi' chi atat ja más na natajo'n wxin chiquewach ja jule' chic awachbil ri'? ne'xi.

—Queri' Wajaw, atat awotak chi congana nel nuc'u'x chawij, ne'e ja Pedro.

—Que'ayuk'uj c'a ja yukul quec'u'x wq'uin como eje'e' e cani' tak ncarnelo, ne'xi rmal ja Jesús. ¹⁶ C'ac'ari' ja Jesús xc'axaj chic jutij tre:

—Simón ja rat rc'ajol Jonás ¿la ninawajo'? ne' tre.

—Queri' Wajaw, atat awotak chi congana nel nuc'u'x chawij, ne'x chic jutij rmal ja Pedro.

—Que'achajij c'a ja ncarnelo, ne'e ja Jesús tre.

¹⁷ Pa roxmul c'axax chic tre ja Pedro:

—Simón ja rat rc'ajol Jonás ¿la congana nel ac'u'x chwij? ne'xi rmal ja Jesús. Ja c'a Pedro arja' xumaj bis rmal ja c'axax oxmul tre ja wi congana nel ruc'u'x trij ja Jesús:

—Wajaw, atat ni majun nak ta ja maquita awotak, awotak chi congana nel nuc'u'x chawij, ne'e ja Pedro tre.

—Que'ayuk'uj c'a ja ncarnelo, ne'e ja Jesús tre.

¹⁸ In xbij chic jutij tre:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chawe ri', ja tok c'a at c'ajol na xacoj ja ratziak, xaxim xe' apan in xatbe xa bar ta c'o wi' agana chi xatbe wi'. Pro ja tok xcatraji'xi narip na ak'a' in junwi' chic nximo awxin in natruc'amel ja bar mta wi' agana natbe wi', ne'e ja Jesús tre. ¹⁹ Ja tok queri' xbij jari' xc'utbej nak xtiban na tre ja Pedro tok xticamsaxi, jari' xc'utbej chi ja rcamic ja Pedro noc na ya'bal ruk'ij ja Dios. C'ac'ari' ja Jesús xbij chic tre ja Pedro: —Jo', ni quinawachbilaj wi', ne' tre. ²⁰ Ja c'a Pedro arja' ca'y can trij in xutz'at chi tran chiquij ja discípulo ja congana najo'x rmal ja Jesús. Jari' mismo discípulo ja k'e'oc chwarc'u'x ja Jesús tokori' tok queban ja q'uisbal wa'im ruq'uin ja tok c'o jun pregunta xc'axaj tre ja Jesús quewari': —Wajaw ¿nak xtijacho awxin pa quek'a' ja netzelan awxin? ne' tre. ²¹ Ja c'a Pedro arja' tok xutz'at ja discípulo chi tran chiquij quewa' xbij tre ja Jesús ri':

—Wajaw, jala' jun kachbil le' ¿nak c'a xtiban na tre arja' chakaja'? ne' tre.

²² —Ja wi' c'o ngana chi c'a c'as na arja' ja tok xquinmeloj chic jutij jari' mta ak'a' atat tre pro xar ja naban atat, ni quinawachbilaj wi', ne'xi ja Pedro rmal ja Jesús. ²³ Jari' tzij ja xbij ja Jesús be rtzijoxic chiquicojol ja kach'alal pro queq'uex rbixic: —Ni maticam wi' ja discípulo, xeche'e, pro ma queri' ta xbij ja Jesús como arja' xbij: —Ja wi' c'o ngana chi c'a c'as na arja' ja tok xquinmeloj chic jutij jari' mta ak'a' atat tre, queri' xbij.

²⁴ Jari' mismo discípulo arja' ntajini nk'alasaj nojel awa' ja bantaji ri', arja' tz'ibyon nojel ja c'o chipan awa' jun libro ri' in bien kotak chi

ni katzij wi' ja nbij. ²⁵ Pro ja Jesús arja' c'a c'o na más ja xuban wawe' chwach'ulew. Nojel ja xuban ja Jesús wixta tz'ibtali chijujunal pa tak libro maquita nuban ari' ja rwach'ulew xtic'ol ta ja libro chwach. Amén.

Ja C'ac'a Chominem
New Testament in Tz'utujil Western; tzj
(GT:tzj:Tz'utujil)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tz'utujil

Dialect: Western

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tz'utujil [tzj] (Western), Guatemala

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tz'utujil

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

9edbc891-45bd-575d-b4d1-5ba8f0ea4ba8